

ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย

ยกการเชิญให้เข้ามาเป็น เมด
อย่างนั้น รัฐบาลคงถูกเชิญ
๑ และรัฐบาลก็ได้กราบถวาย
ม.ร.ว. เสนีย์ภักดีด้วยเหตุ

ได้นำเอารัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕
เอง เหตุนี้ ม.ร.ว. เสนีย์
ว่า ทราบโดยยังมี ส.ส.

นายปรีดี พนมยงค์

นายกรัฐมนตรีคนที่ ๗

๑

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศไทยได้มี

การปฏิวัติครั้งใหญ่หลวงที่สุด เพราะมันเป็นการปฏิวัติล้มล้างอำนาจกษัตริย์ที่เคย
อยู่เหนือกฎหมายมาเป็นอยู่ใต้กฎหมาย โดยบุคคลคณะหนึ่ง และในบุคคลคณะนี้
มีคนหนึ่งที่ถูกยกย่องว่าเป็น “มันสมอง” ในการวางแผนการปกครอง ร่างกฎหมาย
รัฐธรรมนูญสำหรับปกครองประเทศภายหลังที่ก่อการปฏิวัติสำเร็จลงเขาคือ หลวง
ประดิษฐมนูธรรม เจ้าของโครงการเศรษฐกิจอันลือลั่น แม้เขาจะครองตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีน้อยกว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่บุคคลทั้ง ๒ ก็ร่วมกันเกือบ
ตลอดเวลา และได้สร้างสมบารมีเพื่อความเป็นใหญ่ในแผ่นดินแข่งขันกันอย่างน่าดู
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดแนวทางการทหารเป็นเป้าหมายหลวงประดิษฐ์ฯ ยึด
แนวพลเรือนเป็นเป้าหมาย ท้ายที่สุดมิตรทั้ง ๒ คนนี้ก็แตกกันอย่างไม่มีการประ-
สานกันได้ หลวงประดิษฐ์ฯ ผู้ยึดแนวพลเรือน และถืออุดมคติว่า “การปฏิวัติ
ทางการเมืองต้องปฏิวัติทางเศรษฐกิจด้วย” เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต้องกระโดดออกจาก
เวทีการเมืองไปก่อน จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้พิชิตหลวงประดิษฐ์ฯ ก็ถูกผู้
อื่นพิชิตกระโดดออกนอกประเทศเช่นเดียวกัน

นายปรีดี พนมยงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ณ ตำบลท่าหวด อําเภอกงหรา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อนายเตียง มารดาชื่อนางลูกจันทน์ พนมยงค์ เขาได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนวัดอย่างประจําจนจบชั้นประถมปีที่ ๕ เมื่อจบจากนั้นแล้วได้เดินทางไปมาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ พระมหานคร โดยได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร เมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนั้นแล้ว ก็ได้เข้าเรียนวิชากฎหมายต่อในโรงเรียนกฎหมายสังกัดกระทรวงยุติธรรม ต่อมาไม่นานนักด้วยมันสมองอันเป็นอัจฉริยะของเขาก็ดอกได้เป็นเนติบัณฑิตสยาม ในช่วงระยะเวลาต่อจากนั้นโอกาสงามสำหรับคนหนุ่มและหัวคึกคักเช่น กล่าวคือรัฐบาลได้ประกาศสอบชิงทุนไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศสหนุ่มปริศนาคิดว่าโอกาสนั้นไว้อย่างน่าภาคภูมิใจ ปรากฏว่าเขาสอบชิงทุนได้สมความมุ่งมาดปรารถนา กระทรวงยุติธรรมจึงส่งเขาไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศสเขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นสถานายกแห่งสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นผู้นำสืบเป็นผู้นำ ในขณะนั้นปรีดีศึกษากำลังจะได้ปริญญามาครอบครองนั้น ก็ไม่ยอมไปมาเกิดชน ครั้งแรกเรื่องมีคนเดียวเท่านั้นคือ สมาคมนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษมีหนังสือมาเชิญนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสไปประชุมที่อังกฤษ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์เสด็จฯ ไม่ทรงออกพาสปอร์ตให้ด้วยความฉลาดของนักเรียนไทยซึ่งหลงประดิษฐ์ว่า เป็นหัวหน้าจึงหาทางไปประชุมจนได้ โดยบอกท่านทูตว่าจะไปอยู่ยังประเทศอื่น ต่อมาคณะนักเรียนทำหนังสือขอเบิกเงินท่านราชทูตเลขพันเดียวให้ ทำหนังสือพียงมายังพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทูลว่านักเรียนเป็น สันติ-เขต (Syndicate) บ้าง บอลเชวิกบ้าง นักเรียนเมื่อเห็นภัยถึงตัว ก็จับจัดทำหนังสือพียงมายังในหลวง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทูลทูลเหมือนกัน พียงท่านราชทูตในข้อหาว่าแรงถึง ๓ กระทั่งคือ ๑. โกงเงินหลวงสำหรับจ่ายค่าเล่าเรียนของนักเรียน ๒ ท่านทูตได้ให้ความเสียหาย ถูกเขาฟ้องฐานเป็นขู้ ศาลตัดสิน ๑๐๐,๐๐๐ ฟรังก์ ๓. ในที่ประชุมสหชาติได้ทำความเสียหายให้แก่รัฐบาลไทย ข้อพียงของนักเรียนไทยซึ่งมีหนุ่มปรีดีเป็นหัวหน้า ยังผลให้ท่านทูตแทบเป็นบ้า อย่างไรก็ตามผลจากการต่อสู้กับท่านทูตนั้น นายปรีดี ก็ถูกนักเรียนตัวกลับก่อนสำเร็จการศึกษา บิดามารดาต้องมาทำฎีกาทูลเกล้าฯ ถวายขอพระกรุณา และ

ทั้งผู้ใหญ่ในกระทรวงยุติ ได้ทูลขอรับอาสารว่ากต ได้ตามที่ขอ ดังนั้นใน คือ Tyrs bien กล่าวได้ ของรัฐมิใช่ Docteur c ขนคตเรียนมาตงแตงน

เมื่อสอบได้ได้ปริญญาแ โดยเรียนตามแต่ตอมมา ด้วยกับคนงานไล่กัน แ ละเล็กจะน้อย จึงทำให้

อนึ่ง ขณะนี้ นายปรีดีและนักเรียนไป ประชาธิปไตย" การพ ของนักเรียนไทยนอกจา ภาษาฝรั่งเศสว่า "คา" รู้จักกันอย่างสนิทสนม แต่เป็นชนหัวหนากมัน ประชุมหรือสนทนาปรก เมืองแก่เพื่อนฝูงเสมอ ของเขาเป็นผู้นำเสมอ หรือ "แม่ทัพเรือ" เพ นายประยูร ภมรมนตรี บรรดามิตรสหายที่รวม ความน เมื่อกลับมา

ค. ๒๔๔๓ ณ ตำบลท่า
ม มาตราชนวนลูกจันทร์
จำนพลพระนครร้อยย
มคร โดยได้เข้าเรียนอยู่
ลว ก็ได้เข้าเรียนวิชา
วิชานักด้วยมีนตมตงอันเป็น
ลาต่อจากนั้นโอกาสงามคำ
งทุนไปศึกษาวิชากฎหมาย
ปรากฏว่าเขาชอบวิชา
วิชากฎหมาย ณ ประเทศ
ตั้งตั้งให้เป็นสถานนายก
สยเป็นผู้นำ ในขณะ
ามเกิดขึ้น ครั้งแรกเรอ
เสื่อมาเชิญนักเรียนไทยใน
ไม่ทรงออกพาสปอร์ตให้
จึงหาทางไปประชุมจนได้
งสือขอเบิกเงินท่านราชทู
หาว่านักเรียนเป็น สันติ
ว กับจัดทำหนังสือฟ้อง
งท่านราชทูตในข้อหาเรีย
าเรียน ๒ ท่านทูตได้ทำ
๓. ในที่ประชุมสหชาติ
นับปรีดิ์เป็นหัวหน้า ยัง
นายปรีดิ์ เกือบถูกเรียก
นายของพระกรุณา และ

ผู้ใหญ่ในกระทรวงยุติธรรมคือเจ้าพระยาพิชัยญาติ ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
ได้ทูลขอรับอาสารจะว่ากล่าวตักเตือนนายปรีดิ์เอง ผลที่สุดในหลวงรัชกาลที่ ๗ ก็ทรงอนุโลม
ให้ตามทขอ ดังนั้นในไม่ช้านายปรีดิ์ก็เข้าเรียนวิชาออกเตอร์ และได้เกียรตินิยมดีมาก
คือ Tyrs bien กล่าวได้ว่าเขาเป็นคนไทยคนแรกที่ได้ Docteur de S' Etat คือออกเตอร์
ของรัฐมิใช่ Docteur de l' University คือออกเตอร์ของมหาวิทยาลัย เขาเป็นออกเตอร์
ชั้นดีเรียนมาตงแตชั้น Licence en Droit ตั้งแต่ปี ๑ ตลอดจนถึง Doctorat en droit
เมื่อสอบได้ได้ปริญญาแล้ว ใ้ว่าเพราะค่าธรรมเนียมตกทำให้ ท่านทูตจะให้นายปรีดิ์กลับ
โดยเรือตามแต่ตอมายังเบลเยียมเป็นขนส่ง จะให้ตัดทางเองเดินทางเป็นสำเนาศาล ชนิด
เดียวกับคนงานใส่กัน แต่เขายังโชคดี เพื่อนนักเรียนไทยช่วยกันออกเงินเป็นค่าเดินทางให้คน
ละเล็กละน้อย จึงทำให้การเดินทางสะดวกสบายไปบ้าง

อนึ่ง ขณะที่พำนักอยู่ในฝรั่งเศส เมืองที่ออกกันว่า "เป็นแม่บทแห่งการปฏิวัติ"
นายปรีดิ์และนักเรียนไทยได้สังเกตประทัมใจอย่างซาบซึ้ง ดังนั้น คือ "การปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย" การพูดคุยกันก็มักจะวกวนมาแย่งเรื่องนบอย ๆ ครึ่งแล้วครึ่งเล่า ทพบปะกับ
ของนักเรียนไทยนอกจากที่สมาคมนักเรียนไทยแล้ว ก็มีร้าน "อ้ายซุง" หรือที่เรียกเป็น
ภาษาฝรั่งเศสว่า "คาเฟ่" ณ บริเวณการวางศิลาตั้ง ณ ที่นเอง ทำให้นักเรียนไทยได้
รู้จักกันอย่างสนิทสนม นักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส ในขณะนั้นมทั้งหมด ๓๐๐ กว่าคน
แต่เป็นชนหัวหนานักมนายปรีดิ์ พนมยงค์ถูกเพื่อนเรียกว่า "อาจารย์" เพราะในเวลาเปิด
ประชุมหรือสนทนาปวดยกันนายปรีดิ์มักจะตั้งตนเป็นผู้แนะนำให้ความรู้ทางเศรษฐกิจและการ
เมืองแก่เพื่อนฝูงเสมอ นายร้อยโทแปลก ชิตตะสังคะ ถูกเรียกว่า "กัปตัน" เพราะนิสัย
ของเขาเป็นผู้นำเสมอ นายเรือโท ดินอู กมลนาวัน ร.น. ถูกเพื่อนเรียกว่า "แอดเมิร์ราล"
หรือ "แม่ทัพเรือ" เพราะเห็นเป็นทหารเรือและมีอารมณ์ดี นอกจากนั้นก็มี นายคง อภัยวงศ์
นายประยูร ภมรมนตรี นายแนบ พหลโยธิน นายเคื่อน บบนาถ นายชม จารุรัตน์ เป็นต้น
บรรดามิตรสหายที่ร่วมกันเที่ยวสนทนากันในประเทศฝรั่งเศสและร่วมกันสู้กับท่านราชทูตใน
คราวนั้น เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยก็ร่วมกันโค่นราชบัลลังก์เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

๒

นายปรีดี พนมยงค์ ได้เดินทางกลับจากฝรั่งเศสเมื่อต้น

เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๕ พร้อมด้วยปริญญาดอกเตอร์ อัง ครวัท เกียรติ นิยมดีมากและปริญญานิสิตสูงทางเศรษฐกิจ เมื่อมาถึงแล้วได้รับราชการเป็นข้าพิพากษา ในกระทรวงยุติธรรม ต่อมาได้ย้ายไปเป็นเลขานุการกรมร่างกฎหมาย และในขณะ เดียวกันก็ได้เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนกฎหมายปกครองของประเทศต่าง ๆ เปรียบ เทียบกับประเทศไทย พุดง่าย ๆ ว่าเขาสอนระบบประชาธิปไตยนั่นเอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เขาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นอำมาตย์ตรีหลวงประดิษฐมนูธรรม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เขาได้เสียชีวิตเขาเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตยด้วยผู้หนึ่งในฐานะผู้ก่อการชนแนวหน้าฝ่ายพลเรือน

หลังจากปฏิวัติเสร็จเขาถูกมอบหมายให้เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเพื่อให้ ในหลวงทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ไปพลางก่อน เรืองนเรศวรทำสำเร็จลงโดยเรียบร้อย เหตุนี้เขาจึงถูกเรียกว่าเป็น "มันสมอง" ของผู้ก่อการ ๒๔๗๕

ชีวิตของบุคคลเรา ถ้าจะเปรียบแล้วก็เหมือนกับพลคือพุ่งขึ้นสูงสุดแล้วก็ตกลงมา ชีวิตของหลวงประดิษฐฯ ก็เช่นกัน คือพุ่งขึ้นตำแหน่งสูงสุด คือผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแล้ว ก็เลื่อนลงมาสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อจากนั้นก็ถึงกาลฉิบสลายถูกปฏิวัติรัฐประหาร ต้องระเห่ เรือนพำนักอยู่ในต่างประเทศ แต่เราจะเอาอะไรแน่นอนกับชีวิต พระท่านว่ามันเป็นอนิจจัง

ในบรรดาผู้ก่อการด้วยกัน หลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้มีเคราะห์กรรมมากที่สุดคนหนึ่ง เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเสร็จแล้วก็ถูกกักกันและขับไล่ไปอยู่นอกประเทศในข้อหาว่า เป็นคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อมีตรรกะ คือ พระยาพหลฯ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรง รัฐประหารยึดอำนาจกลับคือมาจากพระยามโนฯ ได้แล้ว ก็ได้พยายามดึงเขากลับมายังประเทศ ไทยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำงานให้ประเทศชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้จะมีโอกาสมา เป็นใหญ่เป็นโตในเมืองไทยได้ ก็เพราะมิตรว่ณสาบานทั้งสอง คือพระยาพหลฯ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม อืมฯ จะคุ้มกันภัยให้เพราะเขามีโชตหาร ไม่มีเขี้ยวเล็บงาสำหรับป้องกัน

แต่ในทำนองเดียวกันรัฐบาลของเขาในการแก้ไขปรับปรุงบ้ ในเรื่องสติปัญญาเจ้าแผน พร ได้ในด้านกำลังอำนาจแล้ว พ จอมพล ป. และหลวงประดิษฐ พหลฯ จึงสามารถสมา ยั้งชีวิตอยู่ แต่พอท่านหาไ ห้นหลังให้กันและทำลายกันไ

ในเรื่องสติปัญญา แล้ว จนเพื่อนฝูงรุ่นราวควา งานในด้านกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย ปรากฏว่า กฎหมาย ก่อแล้ว ถึงแม้รัฐธรรมนูญ

เมื่อคณะปฏิวัติ กัดตั้งรัฐบาล อยู่มาไม่นาน พระองค์จะทรงถามว่า (Economic depression) เข้าเฝ้าในหลวงเพื่อทูลให้ ก็เอาหลวงประดิษฐ์ฯ ซึ่ง เฝ้าพระประมุข ณ พระรา อย่างไม่ ชะงัดมือไต่เต

"ข้าพระพุทธฯ เรียบลิสต์และลิเบอรอล ทูลฯ เพิ่มเติมว่า "

จากฝรั่งเศสเมื่อนาน

ออร์ อัง ครวท์ เกียร
รับราชการเป็นผู้พำนัก
กฎหมาย และในขณะ
ประเทศต่าง ๆ เปรียบ
โดยนั่นเอง ต่อมาในปี
ค.ศ. ๑๙๑๖

ปกครองจากระบบสมบูรณา
ญาณาธิปไตย

มณูญฉบับชั่วคราวเพื่อ
คำสั่งเร่งด่วนโดยเรียก

ชั้นสูงสุดแล้วก็ตกลง
าไรราชการแผ่นดินแล้ว
วิตรัฐประหาร ต้องระ
ะท่านว่ามันเป็นอนิจ
กิจกรรมมากที่สุดคนหน
นอกประเทศในข้อหา
พิบูลสงคราม ทว่า
งเขากลับมายังประเทศ

และเขามีโอกาส
ยาพหลฯ และจอมพล
มเด็จพระเจ้าบรมวงศ์

ตัว แต่ในทำนองเดียวกันรัฐบาลพระยาพหลฯ และรัฐบาลจอมพล ป. ก็ได้อาศัยสติปัญญา
ของเขาในการแก้ไขปรับปรุงบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปกครองและเศรษฐกิจ
ในเรื่องสติปัญญาเจ้าแผน พระยาพหลฯ ยอมยกให้หลวงประดิษฐมนีธรรมอยู่ในด้านนี้
แต่ในด้านกำลังอำนาจแล้ว พระยาพหลฯ ก็เกรงใจจอมพล ป. อยู่มาก แต่อย่างไรก็ดี ทั้ง
จอมพล ป. และหลวงประดิษฐฯ ต่างก็เคารพนับถือท่านเจ้าคุณพหลฯ เป็นที่ยิ่ง ฉะนั้นเจ้า
คุณพหลฯ จึงสามารถสมานนัคคตทั้งสองมิให้แตกแยกทำลายกันตลอดมาในระหว่างที่ท่าน
ยังมีชีวิตอยู่ แต่พอท่านหาไม่ได้บุคคลทั้งสองก็เริ่มแตกแยกกันอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่ง
ท่านหลังให้กันและทำลายกันในที่สุด

ในเรื่องสติปัญญา หรือเจ้าโครงการของหลวงประดิษฐฯ นั้น เป็นที่รักมานาน
แล้ว จนเพื่อนฝูงวันวานครวญเดียวกันขณะเรียนอยู่ในฝรั่งเศส เรียกว่า "อาจารย์" ดังนั้น
งานในด้านกฎหมาย ระเบียบการปกครอง คณะปฏิวัติจึงมอบหมายให้หลวงประดิษฐฯ เป็น
คนทำจึงปรากฏว่า กฎหมาย "รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว" เป็นฝีมือของหลวงประดิษฐฯ ดัง
กล่าวแล้ว ถึงแม้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรเขาก็มีส่วนอย่างสำคัญคนหนึ่ง

เมื่อคณะปฏิวัติทำการยึดอำนาจได้แล้ว ก็มอบหมายการบริหารให้พระยามโนฯ
ปกครองรัฐบาล อยู่มาไม่นานนัก ในหลวงรัชกาลที่ ๗ ได้ทรงรับสั่งให้พระยาพหลฯ เข้าเฝ้าเพื่อ
พระองค์จะทรงถามว่า "คณะราษฎร" มีแผนเศรษฐกิจอย่างไรที่จะแก้เศรษฐกิจตกต่ำ
(Economic depression) ที่กำลังคุกคามประเทศไทยอยู่ขณะนั้น ฉะนั้นพระยาพหลฯ จึง
เข้าเฝ้าในหลวงเพื่อทูลให้ทรงทราบถึงแผนการแก้เศรษฐกิจตกต่ำ ในการนี้พระยาพหลฯ
ก็เอาหลวงประดิษฐฯ ซึ่งถือว่าเป็น "สมอง" ของคณะราษฎรไปด้วย บุคคลทั้งสองเข้า
เฝ้าพระประมุข ณ พระราชวังสวนจิตรลดา ในหลวงตรัสถามว่า "รัฐบาลมีแผนเศรษฐกิจ
อย่างไร ขณะนี้มีโอเคียแล้วหรือยัง?"

"ข้าพระพุทธเจ้าเห็นว่า เจ้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาตินั้น ควรจะยึดหลัก
วิสัยทัศน์และลัทธิเบรอนา รวมทั้งลัทธิสหกรณ์เข้าด้วยกัน" หลวงประดิษฐฯ กราบทูลและ
ชัดเจนเพิ่มเติมว่า "การจัดรูปสหกรณ์นั้น ต้องเป็นสหกรณ์ครบรูปและยึดหลักนโยบาย

เขียนตัวเองตามแบบ “เพรเดริคคิสต์” ซึ่งกระทำกันอยู่ในประเทศเยอรมันหลังสงครามโลก
ครั้งที่ ๑

ปรากฏว่าในหลวงทรงสนพระทัยเป็นอันมาก ได้รับสั่งให้หลวงประดิษฐ ราช
วังโครงการเศรษฐกิจนั้นมาให้พระองค์ทอดพระเนตรอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นมาหลวงประ
ดิษฐ์ ราช ก็ได้รับจัดทำร่างโครงการเศรษฐกิจ เพื่อถวายในหลวงอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย
เมื่อยี่สิบสอง พฤษภ ๒๔๗๕ โครงการนี้นักเลงเรียบร้อย จึงนำขึ้นทูล
เกล้า ราช ถวายในหลวง ในระหว่างที่ในหลวงกำลังทรงพิจารณาโครงการอยู่นั้น พระยา
มโน ราช ได้มาหาหลวงประดิษฐ์ ราช และแจ้งแก่หลวงประดิษฐ์ ราช ว่า ในหลวงทรงพอพระทัย
มาก ที่พระยามโน ราช พยายามจะมีเจตนาอย่างไรหาทราบไม่ ดูเหมือนจะเป็นการเยาะ
เย้ยกันมากกว่าอย่างอื่น นอกจากเขาจะได้ทูลเกล้าถวายเค้าโครงการเศรษฐกิจแต่ในหลวง
แล้วเขายังได้เสนอไปยังคณะรัฐมนตรีด้วยอีกฉบับหนึ่ง แต่รัฐบาลก็เก็บเค้าโครงการเศรษฐกิจ
เข้าชั้นชักเสีย มิได้เสนอต่อสภาผู้แทนให้พิจารณา เพราะพระยามโน ราช และพรรคพวก
เห็นว่าเค้าโครงการนี้เป็นคอมมิวนิสต์ แต่การที่พระยามโน ราช เก็บเอาเค้าโครงการนี้ไว้เฉย ๆ ก็
ถูกสมาชิกสภาโจมตีเขาอย่างรุนแรงไม่เว้นแต่ละวัน พระยามโน ราช ออกรับไม่ได้จึงตั้งกรรม
การขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน ๑๕ คน เพื่อพิจารณาเค้าโครงการนี้รายข้อดังต่อไปนี้

๑. หลวงคหกรรมบดี
๒. หลวงเศรษฐกร
๓. หลวงเดชาดิวงค์วรวัฒน์
๔. พ.อ. พระยาทรงสุรเดช
๕. นายทวี บุญยเกษตร
๖. นายแนบ พหลโยธิน
๗. หลวงประดิษฐ์มนูธรรม
๘. นายประยูร ภมรมนตรี
๙. พระยามโนปกรณนิติธาดา
๑๐. พล.ร.ท. พระยาราชวังสัน

๑๑. นายวิลา

๑๒. พระยาศรี

๑๓. ม.จ. ศ

๑๔. หลวงอร

คณะกรรมการ

วันที่ ๑๒ มีนาคม พุทธศั

ณ ที่ประชุมค

“ก่อนจะชี้แจง

เสนอรัฐมนตรี จึงตั้งกร

บ้าง เมื่อเป็นคำแถลงโดย

หัวข้อสำคัญไ

ข้อ ๓ ซึ่งมีใจความอยู่ ๔

เศรษฐกิจคือจะจัดมิให้รา

เศรษฐกิจแห่งชาติ ใน

ควร ทางการเงินให้ราษฎ

หนังสือแล้ว แต่เราไ

เลขบางตอนจะถือเคร่งคร

มนิสต์ เราทั้งหลายต้

กว่า ยังรับรองพวกม

ของเราในทันทีก็ควรรับ

ละเอียดภายหลัง”

เมื่อหลวงปร

ตนออกมาแล้ว ต่อจาก

“ในการที่จะ

สนับสนุนข้อความหลวงประ

ทศเขตรมณหลังสงครามโลก

๑๑. นายวิลาศ โอสถานนท์

๑๒. พระยาศรีวิสารวาจา

๑๓. ม.จ. สกลวรรณกร วรวรรณ

๑๔. หลวงธรรมาสารประดิษฐ์

หลังให้หลวงประดิษฐ์ ๗ ปี

หลังจากนั้นมาหลวงประ

ดิษฐ์ไม่เห็นแก่เห็นเด่นอยู่

อย่างไม่มีเห็นแก่เห็นเด่นอยู่

สรีระเรียบร้อย จึงนำขึ้นทูล

โครงการอยู่นั้น พระยา

ในหลวงทรงพอพระทัย

ดูเหมือนจะเป็นการเข้

งการเศรษฐกิจแต่ในหลวง

ก็เก็บค่าโครงการเศรษฐกิจ

ยามโน ๗ และพรรคพวก

ค่าโครงการนี้ไว้เฉย ๆ ก็

อดรันทดไม่ได้จึงตั้งกรรม

ยข้อต่อไป

คณะกรรมการคณะนี้ได้ประชุมกัน ณ วังปารุสกวัน เวลา ๘.๒๐ นาฬิกา เมื่อ วันที่ ๑๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

ณ ที่ประชุมคณะกรรมการนั้น หลวงประดิษฐ์มนูธรรมได้ลุกขึ้นแถลงว่า...

“ก่อนจะชี้แจงในวันนี้ ได้ประชุมผู้เริ่มก่อการมาครั้งหนึ่งแล้ว และทำเรื่องขึ้น เสนอรัฐมนตรี จึงตั้งกรรมการชุดนี้ให้พิจารณา การโต้เถียงนั้นอาจใช้ถ้อยคำรุนแรงไปบ้าง เมื่อเป็นคำแถลงโดยบังเอิญก็ต้องขออภัย”

หัวข้อสำคัญในการประชุมวันนี้ เนื่องจากหลัก ๖ ประการ ที่ได้ประกาศไว้ใน ข้อ ๓ ซึ่งมีใจความอยู่ ๓ ประการ ในการบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎร ในทาง เศรษฐกิจคือจะจัดมิให้ราษฎรอดอยาก จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการ เศรษฐกิจแห่งชาติ ในการจัดการมิให้ราษฎรอดอยากนั้น ต้องจัดให้มีความเป็นอยู่พอควร หางานให้ราษฎรทำเหมือนอย่างพวกเราที่อยากทำงาน ข้อความละเอียดมีอยู่ใน หนังสือแล้ว แต่เราไม่ทำโครงการทีเดียว จะทำตามกำลังของเรา ข้อความที่เป็นตัว เลขบางตอนจะถือเคร่งครัดไม่ได้ เป็นการอุปมาพ้องเป็นคำเท่านั้น โครงการนี้ไม่ใช่หลักคอมมิวนิสต์ เราไม่ทั้งแคบปัดลิดลัม และโซเชี่ยลลิดลัมรวมกัน ถ้าพวกคอมมิวนิสต์อ่านจะติเตียนมาก กว่า ยิ่งรับรองพวกมึงมิให้มียุ ความมั่นคงแล้วว่าตัวเองนั้นเป็นการอุปมาเท่านั้น หน้าที่ของเราในทันทีคือจะรับไปลิดลัมหรือไม่ เมื่อรับแล้วจึงเรียกผู้ชำนาญมาทำการพิจารณาให้ละเอียดภายหลัง”

เมื่อหลวงประดิษฐ์ ๗ ได้ลุกขึ้นแถลงหลักการ วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของตนออกมาแล้ว ต่อจากนั้นนายทวี บุญยเกตุได้กล่าวเสนอต่อที่ประชุมว่า

“ในการที่จะพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงและสนับสนุนข้อความหลวงประดิษฐ์มนูธรรม เพื่อเป็นแนวทางที่จะพิจารณาต่อไป”

ถ้าเราอ่านดูแต่เพียงเงิน ๆ โดยมีได้ไต่หรือคิดให้ซึ่ง หรือมีใจลำเอียงไป ในลัทธิใดลัทธิหนึ่งแล้ว ก็จะเห็นว่าโครงการฉบับนั้นล่อไปในทางคอมมิวนิสต์ หรือโซเชี่ยลลิสต์ แต่ถ้าจะพิจารณาถึงวิธีการให้ละเอียดไปสักหน่อยแล้วจะเห็นว่าในวิธีการของโครงการนั้น เราไม่ได้รับทรัพย์ของใคร เราไม่ได้เอาผู้หนึ่งมาเป็นของกลาง เราไม่ได้บังคับหรือเกณฑ์ คนทั้งหมดให้ทำงานให้แก่สหกรณ์ของเรา เราไม่ได้เกณฑ์ให้คนมาเป็นทาส เพราะฉะนั้นจะ เรียกหรือเหมาเอาว่า โครงการอันนี้มีวิธีการเป็นคอมมิวนิสต์ หรือโซเชี่ยลลิสต์อย่างไรได้ ความประสงค์ของรัฐบาลก็คือต้องการให้ราษฎรทุกคนได้รับประกันจากรัฐบาล โดยรวมกัน ทำ และโดยการควบคุมของสหกรณ์ เราไม่ต้องการให้ราษฎรทุกคนเป็นทาสของสหกรณ์ โดยเจกการกำหนดกำหนดส่วนตัว แต่เราต้องการให้ผู้ที่มีกำลังทรัพย์ได้ทำมาหากินอยู่ก่อน แล้วคงดำเนินการต่อไป หรือผู้ที่สามารถจะทำมาหากินส่วนตัวได้ก็ให้ทำต่อไป เราจะช่วยเหลือแต่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือคนจนกับพวกที่ไม่มีงานทำ ที่ไม่มีที่อยู่ อาศัย และที่ได้รับความลำบากมากเท่านั้น หาได้พาตึงไปบังคับคนที่มีเงินมีดั่งในบางประเทศ เขากะทำกันอยู่ไม่ เพราะถ้าคนจนเหล่านั้นไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้ว ใครเล่าจะเป็นผู้ช่วย ความหายนั้นจะต้องมาสู่อย่างแน่นอน ธรรมชาติของคนจะต้องเสียไปโดยไม่ต้องสงสัย และความไม่สงบสุขจะต้องเกิดขึ้นแก่ประเทศเป็นแน่

ไม่ต้องวิตกว่าสหกรณ์จะไม่มีคนทำงาน เพราะในเวลานี้มีคนว่างอยู่มาก เมื่อรับรองว่าจะให้ความสุขแก่เขาเช่นนั้นแล้ว ใครเล่าที่ไม่อยากมีเงิน และใครเล่าที่อยากอดตาย

พูดกันง่าย ๆ การที่จะตั้งเป็นสหกรณ์ก็ไม่ผิดอะไรบริษัท หรือห้างร้านที่ทำการค้าใหญ่ ๆ ถ้าจะมีผู้เถียงว่ารัฐบาลไม่ควรทำการค้าเองแล้ว โฉนดแล้วรัฐบาลจึงสร้างสถานีรถไฟ รัฐบาลจึงสร้างโรงไฟฟ้า รัฐบาลจึงทำประปา รัฐบาลจึงต้มเหล้าต่าง ๆ เหล่านี้เสียเองเป็นต้น โดยไม่ยอมให้ราษฎรทำ การที่จะตั้งสหกรณ์นั้นนอกจากจะช่วยเหลือชาวที่ยากจนแล้ว สหกรณ์ยังช่วยเปิดเมืองและบำรุงความเจริญของประเทศอีกด้วยในผลกำไรที่ได้จากสหกรณ์เอง

วิธีการโดยย่อของโครงการนี้คือ รัฐบาลจะซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดิน โดยออกไปบนดัดและให้ดอกเบี้ยตามสมควร การที่ต้องการเนื้อที่เป็นจำนวนมากและเป็นผืนเดียวกัน ก็

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

เพื่อสะดวกในการปกครองและ
เหล่านี้เป็นต้น เมื่อสหกรณ์
หรือที่หลวงประดิษฐ
บาลกับผู้ที่ไม่มีอาชีพอย่าง
ไม่ประสงค์จะทำงานให้แก่
ประกอบอาชีพส่วนตัวก็ได้

การบังคับคนอื่น
อย่างสบาย บังคับให้คน
หายอะไร เรื่องเช่นนี้พระ
ทางมณฑลบกัษได้มาแล้ว
รับมาขึ้นสหกรณ์นี้ ก็
รายปี ช่างได้ส่วนแ
บริษัทต่าง ๆ ส่วนเงินค

แรงงานของชาวนาคนห
ที่สหกรณ์จะให้ทำนั้น
ที่ได้มานั้นจะใช้จ่ายใน
เมื่อทราบอัตราและวาง
ส่วนคนงานใดที่ทำงาน
ที่เหลือไปทำงานให้แก่
น้ำใจให้คนที่ทำงานได้
กระทำเท่าใดผลประโยชน์
มาเท่าใด เหลือจาก
ทุนที่จะเปิดสมาคมแล

หรือมีใจลำเอียงไป
อมมุขิสต์ หรือโซเชียล
ว่าในวิธีการของโครงการ
ว่าไม่ได้บังคับหรือเกณฑ์
ขึ้นทาส เพราะฉะนั้นจะ
โซเชียลลิสต์อย่างไรได้
กรรัฐบาล โดยรวมกัน
คนเป็นทาสของสหกรณ์
ยที่ได้อำนาจกันอยู่ก่อน
ให้ทำต่อไป เราจะช่วย
มีงานทำ ที่ไม่มีที่อยู่
เหมืองแร่ในบางประเทศ
จากรัฐบาลแล้ว ใคร
องคนจะต้องเสียไปโดย
คนว่างอยู่มาก เมื่อรับ
ารเล้าที่อยากอดตาย
หรือหากรานทำการ
กรรัฐบาลจึงสร้างสถาน
ที่มีเหล่าต่าง ๆ เหล่านี้
ก็จะช่วยเหลือชาวนาที่
คืออีกด้วย ในผลกำไรที่
ของที่ดิน โดยออกไป
ละเป็นสินค้าด้วยกัน ก็

เพื่อสะดวกในการปกครองและในการประกอบการกิจกรรม เช่นการไถ การคราด การท่อน้ำ
เหล่านี้เป็นต้น เมื่อสหกรณ์ได้เหล่านี้ตามจำนวนที่ต้องการแล้วสหกรณ์ก็ประกาศรับกรรม
กร หรือที่หลวงประดิษฐ์ฯ เรียกว่าข้าวขาวกร เฉพาะผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ
บาลกับผู้ที่ไม่มีอาชีพอย่างอื่น คือพวกที่เบียดเบียนเขาอีก แต่จะไม่บังคับผู้ที่มีอาชีพ
ไม่ประสงค์จะทำงานให้แก่สหกรณ์ ในเมื่อเขาหางานหรืออาชีพอื่นทำได้ คือเขาจะไป
ประกอบอาชีพส่วนตัวก็ได้สุดแต่ความพอใจของตน

การบังคับคนอื่นที่ไม่ใช่ชาวกินใหม่ชาวกิน บังคับคนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยให้มาบ้านอยู่
อย่างสบาย บังคับให้คนที่เกิดทุนขี้ได้ยากให้มีความสุขเหล่านี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นเป็นของเสีย
หายอะไร เรื่องเช่นนี้พระยารัษฎา (ศรีวิชัย) ก็ได้เคยบังคับคนที่อยู่ในบังคับบัญชาของตน
ทางมณฑลกับข้าได้มาแล้วปรากฏว่าได้ผลดี จนบัดนี้ก็มีผู้ถึงบุญคุณ เนื่องการประกาศ
รับสมาชิกสหกรณ์นี้ ก็เท่ากับสหกรณ์จ้างไปทำงานให้สหกรณ์ โดยให้เป็นรายเดือน หรือ
รายปี ข้ายังได้ส่วนแบ่งในกำไรของสหกรณ์อีกด้วย เช่นเดีอกับงานของห้างหรือของ
บริษัทต่าง ๆ ส่วนเงินค่าจ้างที่สหกรณ์ที่จะวางอัตราลงไปคงทำได้ดังนี้ ให้สอบสวนดูถึงกำไร
แรงงานของชาวนาคนหนึ่งที่มีร่างกายอ่อนแอที่สุดทขเกียจที่สุดและโง่ที่สุดว่า 'งานชิ้นหนึ่ง ๆ
ที่สหกรณ์จะให้ทำนั้น จะต้องใช้เวลาแรงงานเท่าไร และจะคุ้มกับราคาเท่าใด ดูว่าพอที่เงิน
ที่ได้มานั้นจะใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นเพื่อยังชีวิตของตน เช่นค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่มเป็นต้น
เมื่อทราบอัตราและวางไว้ลงไปแล้วเป็นที่แน่นอนแล้ว เราก็ไม่ต้องเสียเวลาที่จะต้องคอยควบคุม
ส่วนคนงานใดที่ทำงานเสร็จก่อน คนงานนั้นก็ได้รับที่พักรับการพักผ่อน หรือใช้เวลา
ที่เหลือไปทำงานให้แก่สหกรณ์ เพื่อหารายได้ให้กองเกษียณ ด้วยวิธีเช่นนี้จะเป็นการย้อม
น้ำใจให้คนที่ทำงานได้ดี ทำงานเต็มความสามารถอยู่ในตัว เมื่อผลประโยชน์ที่ได้จากการ
กระทำเท่าใดผลประโยชน์เป็นของสหกรณ์ทั้งสิ้น สหกรณ์เป็นผู้รับและผู้ขาย เมื่อได้เงิน
มาเท่าใด เหลือจากเงินแล้วก็หักกำไรไว้ แบ่งเป็นส่วน ๆ ถือไว้เป็นทุนสำรองบ้าง เป็น
ทุนที่จะเปิดสมาคมและความเจริญของสหกรณ์บ้าง คิดเฉลี่ยให้แก่สมาชิกของสหกรณ์บ้าง

ส่วนเงินที่จะจ่ายเป็นเงินเดือนหรือเงินปีของสมาชิกสหกรณ์นั้น ถ้าจะคิดให้ดูแล้ว ก็จะไม่เป็นความจริงเท่าใดนัก เพราะเป็นเงินที่หักกลบลบหนี้และหมุนเวียนอยู่เสมอ ก็คือ สหกรณ์วางข้อบังคับว่า สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนจะต้องซื้อของจากสหกรณ์ โดยที่สหกรณ์ ขายให้ในราคาย่อมเยาที่สุด เมื่อการนี้ปรากฏขึ้นแล้ว ก็ไม่เห็นจะมีข้อวิตกกังวลในความล้ม เหลวของโครงการอันนี้ ซึ่งจะนำมาซึ่งความสุขและความปลอดภัยของราษฎรชาวไทยที่ยาก จนทั้งหลาย

การอภิปรายของนายทวี บุญยเกษตร เป็นการสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจของ หลวงประดิษฐา ๑๐๐ % แต่เมื่อการอภิปรายของนายทวี บุญยเกษตรจบลง ที่สุดท้าย พล.ร.ท. พระยาราชวังสัน กรรมการคนหนึ่งได้ลุกขึ้นอภิปรายเป็นใจความว่า

“ตามหนังสือโครงการที่ข้าพเจ้าได้อ่านนั้น เป็นหนังสือ Ideal ข้าพเจ้ามีความ นิยมหลักนี้ แต่การทำนั้นอีกอย่างหนึ่งซึ่งต้องวิเคราะห์ Details เป็นเรื่อง ๆ ไป หลักการ เก่าซึ่งรัฐบาลเก่าทำ หรือชุดที่ทำอยู่ในเวลานี้ก็ไม่ได้ แต่ความจริงเป็น แบบโซเชี่ยลลิสม์ ที่จริงหลักการก็ควรเป็นเช่นนั้น เพราะแคปปิตลลิสม์เป็นชาวต่างประเทศ ส่วนมากใน Principle ข้าพเจ้าไม่คัดค้าน แต่ยังขาดรายละเอียดคือวิธีปฏิบัติ

หลวงประดิษฐมนูธรรม “ที่จะเลือกคัดเอาที่นำมาปรับปรุงให้สมกับฐานะของประ เทศสยาม แต่เหตุสำคัญอาศัยหลักโซเชี่ยลลิสม์ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ คือถือความมนุษย์ที่เกิ ตมา ย่อมเป็นเจ้าของกันต่อกันเช่น คนจนนั้นเพราะฝูงชนทำให้จนก็ได้ คนเคยทอดผ้าด้วยมือ ควม มีเครื่องจักรแข่งขัน คนที่ทอดผ้าด้วยมือต้องเลิกล้ม หรือคนที่ทอในเวลานี้ไม่ใช่ทอเพราะ แรงงานของตนเอง เช่นผู้ทอมากคนหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งแต่เดิมมีราคาน้อย ภายหลัง ที่ดินมีราคาแพงขึ้นเนื่องจากฝูงชน ไม่ใช่เพราะการกระทำของคน ฉะนั้นจึงถือความมนุษย์ต่าง มีหนตามธรรมชาติต่อกัน จึงจำต้องร่วมประกันภัยและร่วมในการประกอบเศรษฐกิจ”

ม.ร. สกลวรรณากว วรวรรณ “คนที่มั่งคั่งรวย ๆ มีไม่กี่คน”

หลวงประดิษฐมนูธรรม “คนของเรานี้เปรียบเหมือนเด็ก รัฐบาลต้องนำโดยบัง คับในทางตรงหรือในทางอ้อมให้เขามั่งคั่งขึ้นประกอบการเศรษฐกิจ ถ้าเราคงทำการตามแบบ เก่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนี้ไม่มีประโยชน์เพราะเราไม่ทำสาระสำคัญ คือแก้

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

ความผิดเคืองของราษฎร
การ วิถีโซเชี่ยลลิสม์นี้
เปลี่ยนแปลงการปกครอง
มีทางปกครอง ซึ่งเปลี่ยน

พล.ร.ท. พระ

อันหนึ่งอันใดแน่ อยาก

หลวงประดิษ

พระยาราชวัง

ย่อ ๆ ได้ว่าเป็นสเตทโร
ทรงดลิตของชาวโลก ค

พระยาทรง

มโนปรณ ๖ มีอะไรบ้า

พระยามโน

หลวงประดิ

โปลิชเสียก่อน โปลิช

ม.จ. สกล

ได้คำของที่ดินเดิมที่ แ

เมอร์แมนได้สำรวจกลั

เท่าละ Surpus value

หลวงประดิ

value ของการคมา

อย่างไร จึงจะใช้แรง

เรามากกว่าเขาอื่น ถ้า

ความจริงดีกว่าที่เรา

ณนั้น ถ้าจะคิดให้ดูแล้ว
บุญเวียนอยู่เสมอ ก็คือ
เกสทกรณ โดยที่สทกรณ
ไว้ข้อตกอันใดในความสำ
ของราษฎรชาวไทยที่ยาก

นโครงการเศรษฐกิจของ
บลง ที่สุดท้าย พล.ร.ท.
ว่า

Ideal ข้าพเจ้ามีความ
เรื่อง ๆ ไป หลักการ
บุช แต่ความจริงเป็น
จึงมีเป็นชาวต่างประเทศ
อวิธีปฏิบัติ

ให้สมกับฐานะของประ
คือถึงความมนุษย์ที่เกิ
คยทอดด้วยมือ คน
แฉฉานไม่ใช่รวยเพราะ
มีราคาน้อย ภายหลัง
นั้นจึงถึงความมนุษย์ต่าง

ประกอบเศรษฐกิจ
ผู้คน

รัฐบาลต้องนำโดยม
เราคงทำการตามแบบ
สาระสำคัญ คือแก้

ความผิดเคืองของราษฎร แบบที่เราเดินนั้นต้องเดินอย่างอาศัยหลักวิชาอาศัยแผน อาศัยโครง
การ วิธีโซเซียลลิสม์เป็นวิชาวิทยาศาสตร์โดยแท้ วัชรองความเห็นหม่อมเจ้าสกลว่า การ
เปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนี้ไม่ใช่ Coup d'etat เป็น Revolution ในทางเศรษฐกิจ ไม่
มีทางปกครอง ซึ่งเปลี่ยนจากพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวมาเป็นหลายคนเท่านั้น

พล.ร.ท. พระยาราชวังสัน “โครงการของหลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่เป็นลัทธิ
อันหนึ่งอันใดแน่ อยากทราบว่ามีหลักการอะไร?”

หลวงประดิษฐ ว “ไม่มีหลักการอะไร โดยเฉพาะอะไรก็เลือกเอามา”

พระยาราชวังสัน “การพูดถึงโซเซียลลิสม์ทั้งหมดคนอาจยาวเกินไป แต่ขอแบ่งพูด
ย่อ ๆ ได้ว่าเป็นสเตโซเซียลลิสม์อย่างหนึ่งกับคอมมูนิสต์อีกอย่างหนึ่ง แต่ข้าพเจ้าอยากรับ
รองลัทธิของชาวลัทธิ คือดินแบบโคออปเรตต่าง ๆ”

พระยาทรง ว “อยากได้ฟังความเห็นต่าง ๆ ของหลาย ๆ ท่าน และของพระยา
มโนปกรณ ว มีอะไรบ้างอยากขอฟัง”

พระยามโน ว “เอาไว้ทีหลัง”

หลวงประดิษฐ ว “ยังมีรายละเอียดเรื่องนั้นชนแลแบ่งคนอื่น ๆ อีกมาก แต่ต้องรับ
โปลิซีเสียก่อน โปลิซีของข้าพเจ้านั้นเดินแบบโซเซียลลิสม์ผสมลิเบอรัล”

ม.จ. สกล ว “ตามโครงการของผู้เสนออาศัยหลัก Surplus value คนที่ทำที่ดินไม่
ได้ค่าของที่ดินเต็มที่ แต่เห็นว่าชาวนาได้ค่าที่ดินเต็มที่แล้ว และเรื่องคนไทยยากจนนั้นหม่อม
เมธวแมนได้สำรวจกล่าวว่า ความเป็นอยู่ของเมืองไทยนั้น ต่ำกว่าชาวอินเดียและจีนตั้งหลาย
เท่าละ Surplus value ทางภาคอุดรนั้นตกแก่คนพื้นเมืองเป็นส่วนมาก”

หลวงประดิษฐ ว “ในเรื่องที่ดิน การอธิบายข้าพเจ้าไม่ได้อาศัยหลัก Surplus
value ของคาร์ล มาร์กซเลย แต่อาศัยที่ว่าแรงงานของคนไทยเสียไปหนึ่งมาก ๆ จะทำ
อย่างไร จึงจะใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์ ส่วนที่ว่าชาวอินเดียและชาวจีนมีความเป็นอยู่ต่ำ
เรารู้ว่าเช่นนั้น ถ้าพูดเช่นนั้นก็เท่ากับเรายอมรับว่า อยู่อย่างพริมิทีฟ (Primitive) ต่ำกว่า
ความจริงดีกว่าที่เราจะถอยหลังเข้าคลอง ให้คนที่มีความต้องการ เพียงแต่ผ้าปัดร่างนิตน้อย

เหมือนคนบ้า เท้าที่ราษฎรมีในเวลานี้ดีกว่าคนบ้าแล้ว และถ้ากลับเป็นคนบ้าเราไม่ต้องทำอะไรมาก ปัญหาที่มีอยู่ว่าเรากลับเป็นคนบ้านเราต้องการกันอีกหรือไม่ เวลานี้มนุษย์เรามากขึ้นมาก เราต้องเทียบของเรากับประเทศที่เจริญแล้วจึงจะเห็นว่า เราเริ่มเดินเพียงใด เราต้องพยายามทำให้ถึงเขา"

ม.จ. สกล ๖ "ก็เป็นห่วงเวลาที่เหลือของคนงานต่าง ๆ เหมือนกัน แต่แม้เวลา ๖ เดือนก็เป็น Leisure ของเขาก็เป็นการใช้เวลาใหม่ที่จะปล่อยให้มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น"

หลวงประดิษฐ ๖ "ถ้าจะพูดถึงความสุขส่วนตัวของราษฎร ถ้าไม่ทำงานเสียเลยก็ยิ่งชอบใจ คือปล่อยให้คนเป็นบ้าเถื่อนไม่ต้องทำอะไร เช่นคนบ้า แต่เห็นว่าถ้าจะพิจารณาถึงประโยชน์ของประเทศแล้ว การว่างงานเกินไปไม่ได้ คือเราจะถูกรุกรานในทางเศรษฐกิจมากขึ้นทุกที"

ม.จ. สกล ๖ "ยอมรับหรือไม่ว่าเรามีเวลาว่างงานเป็นของดี"

หลวงประดิษฐ ๖ "ไม่ยอมรับเพราะถ้าเช่นนั้นเราก็ไม่มีโอกาสเทียมหน้าต่างประเทศเขา"

ม.จ. สกล ๖ "อยากให้เดินแบบ Compromise คือร่วมกับพวก Capitalist"

หลวงประดิษฐ ๖ "หลักโครงการของข้าพเจ้าไม่ขัดกับหลัก Capitalist เดินคู่กันไปแท้ ๆ เราต้องการให้มีทุน เราต้องอาศัยทุนของพวกมั่งมีในและต่างประเทศ"

ม.จ. สกล ๖ "ตามรูปที่อ่านนั้นไม่เป็นแนวทางพอ ต้องแสดงไปเป็นลำดับ"

หลวงประดิษฐ ๖ "โครงการเสนอเพื่อให้รับรองลิขสิทธิ์เท่านั้น เมื่อรับรองลิขสิทธิ์แล้ว การที่จะดำเนินต่อไปนั้นต้องเรียกผู้ชำนาญมาภายหลัง"

ม.จ. สกล ๖ "ตามความเห็นของนายซิมเมอร์แมน ข้าพเจ้ายังพอใจอยู่ เราค่อยทำค่อยไปก็ได้"

หลวงประดิษฐ ๖ "ข้าพเจ้าไม่ใช่คนกรุแทพ ๆ จึงรู้หัวอกของคนบ้านนอกดี โดยได้รับความลำบากยากจน เพื่อนในหัวเมืองยังยากจนอีกมาก นายซิมเมอร์แมนไม่เคยอยู่อย่างยากจนในเมืองไทย ผู้ที่ไม่เคยประสบแล้วจะรู้จักอย่างไรได้ สังเกตที่ไหนเจ้าหน้าที่ก็เตรียมผัดหน้าไว้รับแล้ว แม้ข้าราชการในกรุงเทพฯ ออกไปก็ไม่เห็นของจริงแท้ และทั้งตนเอง

ก็สบายไม่เคยทุกข์ร้อนเห

ม.จ. สกล ๖

นั้น ไม่รู้จักลำบาก จึง

หลวงประดิษฐ

เช่น ที่ ๆ เป็นบ้านอยู่ เร

ของต่าง ๆ มีเป็นหย่อม

ผืนเดียวกัน"

ม.จ. สกล ๖

พระยามโนป

หลวงประดิษฐ

พระยามโน

หลวงประดิษฐ

ทั้งหมด เช่นการสัมปท

เจ้าของที่ดินจะไม่พอใจ

และหมองไม่ขาย หรือ

ม.จ. สกล ๖

เห็นต่อไปว่ายังควรรวม

เป็นที่หัตถกรรมและที่ใด

หลวงประดิษฐ

ในหลักการนั้น เห็นดี

ได้แค่ไหน โครงการมีถึ

ประเทศมากไหม เช่นก

หลวงประดิษฐ

พระยาควิวิธ

หลวงประดิษฐ

เป็นคนบ้าเราไม่ต้องทำ
มี เวลานั้นมนุษย์เราสมัย
เราเว้นแค้นเพียงใด เรา

เหมือนกัน แต่แม่เวลา
จาก ๆ

ถ้าไม่ทำงานเสียเลย
แต่เห็นว่าถ้าจะพิจารณา
รุกรานในทางเศรษฐกิจ

งดี

โอกาสเทียมหน้าต่างประ

พวก Capitalist

Capitalist เดินคู่กันไป
ประเทศ

สดงไปเป็นลำดับ

นี้ เมื่อรับรองไปลิ

ายังพอใจอยู่ เราค่อย

ของคนบ้านนอกดี โดย

รวมนั้นไม่เคยอยู่อย่าง

ไหนเจ้าหน้าทักเตรียม

วังแท้ และทั้งตนเอง

ก็สบายไม่เคยทุกข์ร้อนเหมือนชาวนาที่ตกทุกข์อยู่ในเวลานี้

ม.จ. สกล ๖ “พริ้มพิณนั้นแล้วแต่ความเคยชิน หากว่าเคยอยู่อย่างไกรจีนอย่าง
นั้น ไม่รู้จักลำบาก จึงอยากให้เคารพในกรรมสิทธิ์ของบุคคลให้มาก”

หลวงประดิษฐ ๖ “โครงการนี้เราต้องการเคารพกรรมสิทธิ์ของเอกชนเหมือนกัน
เช่น ที่ ๆ เป็นบ้านอยู่ เราไม่เกี่ยวของ เว้นแต่ที่จำเป็น การที่ต้องรวมกันเพราะที่ดินของเจ้า
ของต่าง ๆ มีเป็นหย่อม ๆ ไม่สะดวกแก่การควบคุมและทางวิทยาศาสตร์ จึงต้องรวมให้เป็น
ผืนเดียวกัน”

ม.จ. สกล ๖ “นโยบายที่ดินนั้นควรแยกออกจากนโยบายอื่น ๆ”

พระยามโนปกรณนิติธาดา “นโยบายเรานั้นคือที่ดินกสิกรรมใช้ไหม?”

หลวงประดิษฐ ๖ “นับเป็นแต่ส่วนหนึ่ง”

พระยามโน ๖ “ถ้าเช่นนั้นนโยบายมีอะไร?”

หลวงประดิษฐ ๖ “มีทั้งรัฐบาลจัดทำเองและเอกชนจัดทำ ไม่ใช่รัฐบาลจัดทำเอง
ทั้งหมด เช่นการสัมปทานต่าง ๆ มีเหมืองแร่ เป็นต้น ยังคงให้เอกชนจัดทำ และเรื่องที่ดิน
เจ้าของที่ดินจะไม่พอใจนั้น ไม่น่าวิตกอย่างใด การออกกฎหมายบังคับข้อเพื่อป้องกันคนเกเร
และหนองไม่ขาย หรือเกี่ยงเอาราคาแพง ๆ เท่านั้น”

ม.จ. สกล ๖ “บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นด้วยให้รวมที่ดินที่นอกเมืองเป็นกสิกรรม และยัง
เห็นต่อไปว่ายังควรรวมในเมืองเป็นกสิกรรมและที่อยู่ด้วย ควรจัดวางโปรแกรมไว้ว่าที่ใด
เป็นที่กสิกรรมและที่ใดเป็นที่กสิกรรม”

หลวงเศรษฐกร ๖ “ปัญหาใหญ่เรื่องรวมที่ดินนั้นสำคัญ ที่ว่าจะรวมด้วยวิธีไหน
ในหลักการณ์นั้น เห็นด้วยหลักการเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ทุกข้อทุกกระดองดูว่าเราจะต้องทำ
ได้แค่ไหน โครงการนี้ถึงการทำรัฐบาลทำการค้าขายเองด้วย จะกระทบกระเทือนถึงชาวต่าง
ประเทศมากไหม เช่นการค้าขายตกอยู่ในมือของคนต่างประเทศส่วนมาก

หลวงประดิษฐ ๖ “การนี้เราไม่ทำในต่างประเทศ”

พระยาพิริยสารวรา “แต่เมื่อรัฐบาลทำอะไรจะทำอย่างไร?”

หลวงเศรษฐ ๖ “ความมุ่งหมายดีค่อยทำค่อยไป”

หลวงประดิษฐ ๖ “เราก็จะเดินรูปนั้น เราจะพยายามเจรจากับต่างประเทศจนกระทั่งไม่มีทาง จึงจะหาวิธีใหม่”

พระยามโน ๖ (ถามหลวงคหกรรรม) “เห็นอย่างไร ?..

หลวงคหกรรรม ๖ “ในทางเศรษฐกิจต้องอย่างหลวงประดิษฐ์ ๖ มิฉะนั้นผลประโยชน์ตกแก่คนกลางหมด จะเกิดด้วยวิธีอื่นไม่ได้”

พระยาราชวังสัน ๖ “วิธีตัดคนกลางนั้นมีหลายวิธีเช่นแบบร้านสหกรณ์ต่าง ๆ”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “ร้านสหกรณ์นั้นทำได้แต่ในเมืองอื่น เราตั้งชนไม่สำเร็จ ชาวนาจะเอาเงินที่ไหมมาซื้อ เวลาเป็นหนี้ก็อยู่ท่วมตัว”

พระยาราชวังสัน ๖ “จะเอาอย่างไร วิธีร้านสหกรณ์นั้นข้าพเจ้าเห็นว่าทำได้ แต่ขอสงวนไว้ก่อน”

หลวงคหกรรรม ๖ “ต้องทำอย่างหลวงประดิษฐ์ ๖ คือสหกรณ์อย่างครบรูป”

พระยามโน ๖ (ถามนายแนบ) “นายแนบเห็นอย่างไร ?”

นายแนบ พหลโยธิน “เห็นว่าด้วยกับโครงการของหลวงประดิษฐ์ ๖ แต่ขอแก้เงินเดือน”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “เรื่องเงินเดือนเป็นแต่เพียงอุปมาใช้ได้จริงเมื่อโครงการสำเร็จและต้องการแก้ไขให้ถูกต้อง”

พระยามโน ๖ (ถามหลวงเดช ๖) “จะว่าอย่างไร ?”

หลวงเดช ๖ “เศรษฐกิจโดยทั่วไปแล้วข้าพเจ้าไม่มีความรู้ แต่เศรษฐกิจทางชนสงฆ์แล้ว เช่นรถไฟเป็นต้นพอพูดได้ เมื่อรัฐบาลได้ลงทุน ๒๖๐ ล้านบาทแล้ว ถ้าปล่อยให้แข่งขัน รัฐบาลไม่ควบคุมเสียเองก็จะเกิบทุนไม่ขึ้น ดังตัวอย่างในประเทศอังกฤษ เวลาจะตายอยู่แล้ว ถึงแก่บริษัทรถไฟต้องเดินรถยนต์เอง เพื่อแข่งกับบริษัทรถยนต์อื่นที่แข่งกับรถไฟ ในเรื่องนี้ก็ทำนองเดียวกัน เราจึงต้องจัดเสียเอง ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับหลวงประดิษฐ์ ๖”

พระยาตรีวิสารวาจา “รถไฟที่หลวงเดช ๖ ว่านั้นเป็นของรัฐบาลอยู่แล้ว จะควบคุมเองก็เป็นของง่ายไม่เหมือนเรื่องอื่น”

พระยามโน ๖

หลวงเดช ๖

พระยาตรีวิสารวาจา

หลวงประดิษฐ์

พระยาตรีวิสารวาจา

เห็นด้วย เราต้องเดินเป็น

พระยามโน ๖

หรือสมัคร หรือบังคับ

นายวิลาศ

นายท้ว โต

ฟัง ถึงวิธีหาทุนในโคร

พระยามโน ๖

หลวงประดิษฐ์

พระยามโน ๖

หลวงประดิษฐ์

เรื่องเงินเป็นคะแนนเท่า

พระยามโน ๖

พระยาทรง

๑๐๐ ปี ถ้าเราตกลงใน

ที่ดินอย่างเดียว และก

แล้ว เราก็บังคับราช

คลังกับพระยาประเสริ

จะจองที่ดินว่างและเอา

อย่าประกาศดีกว่า”

หลวงประดิษฐ์

รจากับต่างประเทศจนกระ

ดิษฐ์ ๖ มิฉะนั้นผลประ

บราณสหกรณ์ต่าง ๆ

เวาตงชนไม่ล้ำเร้า ขา

ข้าพเจ้าเห็นว่าทำได้ แต่

รณอย่างครบรูป

ประดิษฐ์ ๖ แต่ขอแก้เงิน

จึงเมื่อโครงการสำเร็จ

มรู้ แต่เศรษฐกิจทาง

บาทแล้ว ถ้าปล่อยให้มีคน

ระเทศอังกฤษ เวลา

ยัทรยนต์รอนท์แข่งขัน

โพเจ้าเห็นด้วยกับหลวง

รัฐบาลอยู่แล้ว จะควม

พระยามโน ๖ (ถามหลวงเดช ๖) “จะว่าอย่างไร ?”

หลวงเดช ๖ “นั่นแหละเกี่ยวกับรายละเอียดของการกระทำ”

พระยาตรีวิสารวาจา (รับรองและถามหลวงประดิษฐ์ ๖) “ความคิดมีอย่างไร ?”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “หลักการก็คือร่วมแรงงานรวมทุนรวมที่ดินกันมาทำ”

พระยาตรีวิสารวาจา “ถ้าเรารับรองหลักแล้วต้องเดินไปทั้งหมดนั้นข้าพเจ้าไม่

เห็นด้วย เราต้องเดินเป็นขั้น ๆ ไป ข้าพเจ้าเห็นว่าความคิดนี้เป็นความคิดโซเซยลลิม”

พระยามโน ๖ “รวมใจความในโครงการดังนี้ใช้ใหม่ รวมที่ดินโดยบังคับขอ

หรือสมัคร หรือบังคับทางอ้อม รัฐบาลเป็นผู้หาทุนโดยชนกษัตริย์ทางอ้อม แล้วมีอะไรอีก ?”

นายวิลาศ โอสถานนท์ “วิธีหาเงินนั้นมีรายละเอียดอยู่ในหนังสือแล้ว”

นายทวี ได้นำเอาเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ ๖ มาอ่านให้ที่ประชุม

ฟัง ถึงวิธีหาทุนในโครงการนี้ ๕-๖ ดังตัวอย่าง

พระยามโน ๖ “การที่ยกเงินให้เอกชนโดยที่รัฐบาลไม่คิดเองนั้นมีอะไรบ้าง”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “ในโครงการเสนอช้อยกเงินต่าง ๆ มีในหนังสือที่แจกแล้ว”

พระยามโน ๖ “แปลคนเรื่องเงินเดือนเอาไหม ?”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “นั่นเป็นขั้นสุดท้าย เมื่อโครงการเปิดเต็มที่แล้ว อันที่จริง

เรื่องเงินเป็นคะแนนเท่านั้น และเราจะต้องให้ราษฎรมีประกันในการดำรงชีวิตด้วย”

พระยามโน ๖ “เจ้าคุณทรงเห็นอย่างไร ?”

พระยาทรง ๖ “โครงการนี้เป็นโครงการที่มากซึ่งจะสำเร็จได้ตั้ง ๕๐ หรือ

๑๐๐ ปี ถ้าเราตกลงไม่ประกาศจะได้ไหม เมื่อเราจะทำอะไรก็ทำไป พุดง่าย ๆ เรื่องรวม

ที่ดินอย่างเดียว และการร่วมแรงก็ยังไม่เงินจะจ่าย แต่ที่เราห่วงอยู่ว่าเมื่อเราซื้อที่ดินหมด

แล้ว เราก็บังคับราษฎรได้เหมือนเจ้าจะทำอะไรก็ได้ตามที่ชอบใจเรา และมีความเห็นสอดคล้องกับพระยาประเสริฐสงครามว่า ที่ดินว่างเปล่ามีมากมาย คนว่างงานก็มากมาย เรา

จะของที่ดินว่างและเอาคนว่างไปบรรจุให้มันงานทำได้มากเพียงเท่านั้นก็หาไม่ล้ำเร้า เรา

อย่าประกาศดีกว่า”

หลวงประดิษฐ์ ๖ “การที่เราเปลี่ยนแปลงคราวนี้ยังก็เป็นการไม่พอว่าเราจะบำรุง

การเศรษฐกิจไปในทางใด มีหลายคนอยากทราบเช่น พวกคณะชาติ การที่จะทำอะไร บัด ๆ บัง ๆ นั้น ทำให้คนระแวงและอาจเกิดผลร้ายได้ดัง เช่น พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาจะพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ราษฎร ซึ่งให้พระศรีวิสารวาทฯ แต่ไม่ประกาศให้ราษฎร ทราบจึงเกิดมีการเปลี่ยนการปกครองขึ้น อย่างเดียวกันถ้าเราได้ประกาศโครงการให้ทราบ แล้วเรื่องระแวงคงไม่มี เราประกาศให้ทราบทั้งโครงการใหญ่และที่จัดเป็นลำดับ และบอก ให้เขาทราบเป็นระยะทุกชั้นไป ซึ่งแรงผลที่ได้ทำทุกสัปดาห์

พระยาทรง ฯ “ขออย่าได้ประกาศเราจะทำอะไรทำไป”

ม.จ. สกล ฯ “อย่าหรืออย่างไรจึงไม่กล้าประกาศหลักโฆษณา ข้าพเจ้าคิดได นานว่าเป็นของดี”

พระยาทรง ฯ “เห็นว่าประกาศเป็นโทษ เช่นเพียงแต่ประกาศว่า เราจะซื้อที่ดิน ทั่วหมดก็ตกใจ”

หลวงประดิษฐ ฯ “ถูกแล้วถ้าประกาศสั้น ๆ เช่นนั้นแต่ถ้าประกาศใช้คำพูดให้เขา ใจซึ่งแรงจุดหมายคืออะไร เราจะทำเป็นระยะอย่างไรคนคงเข้าใจ การเข้าใจผิดเพราะเราขาด การเรื่องโฆษณาไม่ดี”

พระยาทรง ฯ “ราษฎร ๑๐ ล้านคนมีความเข้าใจเพียงใด ?”

ม.จ. สกล ฯ “วิธีโฆษณานั้นได้เตรียมวิธีไว้แล้วสำหรับแก้อุปทานที่เข้าใจผิด ถ้า เราเปลี่ยนค่อยทำค่อยไปแล้วเขาก็เข้าใจเอง และไม่น่าจะเกรงกลัวต่างประเทศ เพราะถ้าเร ารวมกำลังกันเป็นปึกแผ่น ก็ไม่เห็นกลัวอะไร แม้ทำให้คนแก่ ๆ ตกใจบ้างก็เป็นไรไป”

พระยาทรง ฯ “เราประกาศแต่สิ่งที่เราทำจริงๆ ที่ว่ามีใน ๕-๑๐ ปี เพราะเรา ฎารใจร้อน”

หลวงประดิษฐ ฯ “การประกาศโครงการแห่งชาตินี้เท่ากับเราเพะนิสัยให้รักชาติ ด้วย เพื่อให้พลเมืองกระตือรือร้นในความเจริญของชาติ”

พระยาทรง ฯ “เราประกาศเพียงในสิ่งที่เราทำใน ๕ ปีหรือ ๑๐ ปีไม่ได้หรือ เพราะตามโครงการมีอีก ๒๐๐-๓๐๐ ก็ไม่สำเร็จ คุณแต่รัฐบาลเก่าเขาปกครองเราตั้ง ๑๕๐ ปี โดยไม่มีโครงการก็ไม่มีอะไร เราประกาศเท่าที่เราทำได้”

พระยามโน ฯ

ม.จ. สกล

(ลิเบอรัล-Liberal) ในยุ มาเป็นแทนที่”

หลวงประดิษฐ

ระหว่างชนจะต้องเกิดขึ้นนี้ ประกาศเสียให้เขาทราบไป และป้องกันความเข้าใจผิด

พระยาทรง ฯ

หลวงเอง อย่าให้เป็นค

หลวงประดิษ

คนต่อว่าไม่เห็นทำอะไรก็

นายวิลาศ ฯ

หลวงประดิษ

พระยาทรง ฯ

ม.จ. สกล

หลวงประดิษ

พระยามโน

การของหลวงประดิษฐ

ร้ายด้วยเหตุ ๒ ประการ

รับผิดชอบทั้งหลักการแ

อย่างนั้นถูก แต่แล้วอาจ

หมด ขาดผู้ชำนาญ

คงไม่มีความนิยมในโค

แล้วมันก็เป็นผลร้ายแล

ชาติ การที่กระทำอะไร
พระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำริ
แต่ไม่ประกาศให้ประชาชน
ประกาศโครงการให้ทราบ
ที่จัดเป็นลำดับ และบอก

ก็โฆษณา ข้าพเจ้าคิดได้

ประกาศว่า เราจะขอที่ดิน

ถ้าประกาศใช้คำพูดให้เข้า
การเข้าใจผิดเพราะเราคิด

ได้ ?

แก้อุปทานที่เข้าใจผิด ถ้า
างประเทศ เพราะถ้าเร
ใจบ้างก็เป็นไรไป

๑๕-๑๐ ปี เพราะเรา

บ้เราเพราะนิสัยให้รักชาติ

ปีหรือ ๑๐ ปีไม่ได้หรือ

ปกครองเราตั้ง ๑๕๐ ปี

พระยามโน ๖ “ข้าพเจ้ารับรองในชีวิตของข้าพเจ้าว่าทำไม่ได้”

ม.จ. สกล ๖ “เจ้าคุณเชื่อมั่นเกินไป เวลานี้เศรษฐกิจตามลัทธิดังเคียวก
(ลิเบรล-Liberal) ในยุโรปนั้นทำให้เกิดความปั่นป่วนทั่วไป แล้ววิธีโซเชี่ยลลิสม์จะเข้า
มาเป็นแทนที่”

หลวงประดิษฐ ๖ “ตามที่ท่านสกล ๖ ได้รับสั่งถูกต้อง มีผู้ทำนายว่าการต่อสู้กัน
ระหว่างชนจะต้องเกิดขึ้นคือคนมั่งมีกับคนยากจนแน่แท้ เราจะป้องกันเพียงในขั้นต้นถ้าเราไม่
ประกาศเสียให้เขาทราบให้หมด ถ้าคณะชาติทำการโฆษณาเป็นทางโซเชี่ยลลิสม์ เราก็แพ้เขา
และป้องกันความเข้าใจครึ่ง ๆ กลาง ๆ”

พระยาทรง ๖ “ต้องประกาศเป็นความคิดส่วนตัวของคนใดคนหนึ่ง เช่นของคุณ
หลวงเอง อย่าให้เป็นความคิดของรัฐบาลจะได้ไหม ?”

หลวงประดิษฐ ๖ “เช่นนั้นก็ยังดีราษฎรจะได้เข้าใจกันเสียที ข้าพเจ้าไปไหนมีแต่
คนต่อว่าไม่เห็นทำอะไรกัน และข้าพเจ้ายังมีคหชอบเพื่อประเทศไปแล้วให้ราษฎรตำราข้าพเจ้าเถิด”

นายวิลาศ ๖ “ขอเงินทำโฆษณา”

หลวงประดิษฐ ๖ “ได้เงินสำหรับโฆษณาก็ดี”

พระยาทรง ๖ “ได้”

ม.จ. สกล ๖ “เราจะโฆษณาทั้งหมดนี้ไม่ได้ ราษฎรไม่เข้าใจ”

หลวงประดิษฐ ๖ “ต้องแก้ถ้อยคำเสียใหม่ เพื่อความเข้าใจของราษฎร”

พระยามโน ๖ “เข้าใจว่าพวกเราส่วนมากในที่ประชุมนี้ เห็นอย่างเดียวกับโครง
การของหลวงประดิษฐ์ ๖ แต่ความเห็นของข้าพเจ้านั้นอีกอย่างหนึ่ง แต่ข้าพเจ้าเป็นคนเคราะห์
ร้ายด้วยเหตุ ๒ ประการ ข้าพเจ้าไม่ได้เรียนเศรษฐกิจประการหนึ่ง และอยู่ในฐานะที่ต้อง
รับผิดชอบทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติ แต่ข้าพเจ้ามีความมั่นใจ มีหลายครั้งที่เราเห็นว่า งาน
อย่างนั้นถูก แต่แล้วอาจกลับผิดไปได้ ความเห็นของข้าพเจ้าในเวลานี้คือว่า เราทำไม่ได้ทั้ง
หมด ขาดผู้ชำนาญ ขาดประกัน และขาดความนิยมของคนทั่วไปเพราะข้อใจว่า ราษฎร
คงไม่มีความนิยมในโครงการนี้ ถ้าประกาศโครงการออกไป ในเมื่อเราไม่มีความยินยอม
แล้วมันก็เป็นผลร้ายและต้องดูว่า ประชาชนเรามีความรู้สึกเพียงใด เช่นเรื่องเล่าลือต่าง ๆ

เพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ ประชาชนยังสงสัย ข้าพเจ้าเคยถูกหาว่ากลัวฝรั่ง แต่ข้าพเจ้ามีความมั่นใจอยู่อย่างนั้น ก็ต้องรับ มีคนเข้าใจว่าข้าพเจ้าต้องการบงการ จนมีข่าวลือว่าข้าพเจ้าเดินหลัง “มโนเครซี่” ขอให้เข้าใจว่า ข้าพเจ้ามาเพื่อหวังดี อะไรที่ข้าพเจ้าจะนำพาไปสู่ความหายนะแล้ว ข้าพเจ้าไม่นำ เมื่อนำไปโดยไม่เห็นด้วย ข้าพเจ้าก็ต่อลา แต่ถ้าเราประกาศแต่เพียงขยายสิทธิประโยชน์ ประเพณีเครติดแบบช่วยชาวนา หรือชยนาไร่ สิทธิประโยชน์พอทำได้ ถ้าเราประกาศหลักการลงไปมีคนส่วนมากไม่เข้าใจ เพียงแต่คำลือนักเดียว ยังมีความปั่นป่วนในตัวเราอยู่ในฐานะที่ต้องบีบบังคับทั้งฝรั่งและอังกฤษ ถ้าเราคิดจะแถลงเราเข้าใจว่าเจ้าคุณทรง ฯ ก็รับไม่อยู่ เห็นว่าประกาศหลักการนั้นราษฎรไม่เข้าใจ จะทำความเข้าใจผิดและไม่เห็นด้วย โครงการนอกกรอบนี้จึงจะได้นั้นไม่ทราบ ถ้าคนอยู่ในสมอพระศรีอาริย์ แล้วทำอย่างนี้ได้

ม.จ. สกล ฯ “ขอให้สังเกตว่า แคบดลลิตม์เวลานั้นจนเต็มที่แล้วอยากจะขายที่ดิน”

พระยาศรีวิสารวาท “นั่นเป็นแต่ความคิดเห็น”

หลวงประดิษฐ ฯ “ไม่ใช่เพียงแต่ความคิดเห็น เป็นความจริงด้วย”

นายท้ว “ข้าพเจ้าเคยถามคนที่หมกตมมากคนหนึ่งเขาอยากจะขายแม่แต่ครั้งวาทก็เอา”

พระยามโน ฯ “การประกาศโครงการออกมานั้นขอให้ฟังข้างนอกบ้างว่า หลวงประดิษฐ์ ฯ นั้นเป็นผู้บงการในรัฐบาลนี้ และนายสงวน นายซิม เป็นโมคดา สารีบุตรของหลวงประดิษฐ์ ฯ แยกกันไม่ออก”

หลวงประดิษฐ์ ฯ “ว่าที่จริงนั้นสงวนกับซิมนี้เป็นลูกศิษย์ของไต่เท้า ขอให้ไปเปิดดูทะเบียนที่โรงกฎหมายจะเห็นว่าสงวนสอบไล่ได้ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เวลานั้นผมยังไม่ได้ออน และได้เท้าเป็นครูสอนกฎหมายมฤตก”

พระยามโน ฯ “ความจริงควรจะเป็นลูกศิษย์ข้าพเจ้ามากกว่า”

นายวิลาศ “คนที่เข้าใจว่าสองคนนี้เป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐ์ ฯ ก็มีแต่คนข้างใน เพราะสองคนนี้เป็นสายของหลวงประดิษฐ์ ฯ คนนอกไม่รู้ การที่คนนอกเข้าใจ

ว่า เป็นคนของหลวงประดิษฐ์ ฯ นั้นทั้งสองก็ไม่มี

พระยาทรง ฯ

พระยามโน ฯ

หลวงเดช ฯ กับหม่อมเจ้า

หลวงประดิษฐ์

พระยาราชวัง

ในเวลาเดียวกัน เราขอ

พระยาทรง ฯ

ถ้ารัฐบาลรับเอาโครงการ

หลวงประดิษฐ์ ฯ ไม่ขัด

พระยามโน ฯ

บาลจะตกลงหรือไม่ ส

หลวงประดิษฐ์ ฯ นายป

หลวงประดิษฐ์

พระยาราชวัง

ไม่ใช่หรือ ?”

หลวงประดิษฐ์

พระยามโน

เจ้าคนหนึ่งที่เห็นด้วย

พระยาศรีวิ

ข้าพเจ้าไม่เอา ถ้าจะ

หลวงประดิษฐ์

ทราบว่าจะพระยามโน ฯ

พระยาทรง

โดยถูกหว่านแล้วฝัง แต่
ของการบงการ จนมีชาว
เพื่อหวังดี อะไรที่เห็น
เห็นด้วย ข้าพเจ้าก็ต้อง
ยชาวนา หรือชยานวัน
ใจ เพียงแต่คำเตือนนี้
งเศสและอังกฤษ ถ้า
กลักการนี้ราษฎรไม่เข้า
ได้มันไม่ทราบ ถ้าคน
เต็มทีแล้วอยากจะขาย

จริงด้วย

ก็จะขายแม่แต่ครั้งคราว

ข้างนอกบ้างว่า หลวง

เป็นโมคลา สวามิ

ยของได้เท่า ขอให้เป็น

๔๖๐ เวลานั้นผมยัง

ว่า

งประติษฐ์ ๖ ก็มีแต่คน

การที่คนนอกเข้าใจ

ว่า เป็นคนของหลวงประติษฐ์ ๖ ก็เพราะคนข้างในที่เป็นหนอนบ่อนได้นำไปกระพือ แต่
ความจริงนั้นทั้งสองก็ไม่มีอะไร นอกจากคนที่เกลียดนำไปขึ้นขึ้น

พระยาทรง ๖ “สักกะของพระยามโน ๖ ที่ประกาศได้นั้นมีอะไร ?”

พระยามโน ๖ “เป็นว่าขายสหกรณ์ เกร็ดไซโครประนอมหนี้ รายละเอียดจะให้
หลวงเดช ๖ กับหม่อมเจ้าสกล ๖ ทำ”

หลวงประติษฐ์ ๖ “เรื่องประกาศนั้นว่าอย่างไร ?”

พระยาราชวังสัน “จะประกาศโครงการกว้าง ๆ ไว้แต่ให้ประกาศเป็นชั้น ๆ
ในเวลาเดียวกัน เราตอนราษฎรเป็นชั้น ๆ เพื่อไม่ให้ตกใจ”

พระยาทรง ๖ “ให้ที่ประชุมตกลงให้หลวงประติษฐ์ ๖ ประกาศโครงการใหญ่เอง
ถ้ารัฐบาลรับเอาโครงการจึงประกาศซ้ำ แต่ถ้ารัฐบาลไม่รับในโครงการของรัฐบาลเอง
หลวงประติษฐ์ ๖ ไม่ขัดข้องไหม”

พระยามโน ๖ “ที่ข้าพเจ้าเสนอนั้นเป็นความเห็นของคน ๆ เดียว ไม่ทราบถ้ารัฐ
บาลจะตกลงหรือไม่ สมาชิกในรัฐบาลที่มีอยู่ก็คือ เจ้าคุณศรี ๖ เจ้าคุณทรง ๖ นายแบบฯ
หลวงประติษฐ์ ๖ นายประยูร ๖ เจ้าคุณราชวังสัน และข้าพเจ้า”

หลวงประติษฐ์ ๖ “ของได้เท่าหรือของรัฐบาลก็เหมือนกัน”

พระยาราชวังสัน “การประชุมครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการประชุมของคณะรัฐมนตรี
ไม่ใช่หรือ ?”

หลวงประติษฐ์ ๖ “ส่วนมากเป็นรัฐมนตรี”

พระยามโน ๖ “ในที่นี้ให้ทำตามโครงการของหลวงประติษฐ์ ๖ ไม่ใช่หรือ ข้าพ
เจ้าคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย แต่จะมีใครอีกบ้างไม่ทราบ”

พระยาสิทธิสารวาจา “ข้าพเจ้าพูดไว้แล้วแต่ต้นว่าถ้าทำกันหมดตามโครงการนั้น
ข้าพเจ้าไม่เอา ถ้าจะแบ่งทำเป็นบางส่วน ข้าพเจ้ายอมรับ”

หลวงประติษฐ์ ๖ “เราตั้งกรรมการแล้ว ควรจะแนะนำความเห็นบางอย่างได้ ไม่
ทราบว่าพระยามโน ๖ จะเอาอย่างไร ?”

พระยาทรง ๖ “ก็ให้พระยามโน ๖ บอกหัวข้อให้ชัดไว้”

พระยามโนฯ “ในเวลานี้เห็นว่าเราจะทำเช่นการขยายสหกรณ์เครดิตที่มีอยู่แล้ว
ในเวลานี้”

หลวงประดิษฐฯ “ก็ให้หลวงเศรษฐกรณ์จัดให้หลวงอรรถสารฯ ก็แล้วกันเพราะ
หลวงเศรษฐกรณ์ทราบหมดแล้ว”

หลวงเดชาดิวงศ์ “ถ้าเช่นนั้นรัฐบาลดำเนินตามรัฐบาลเก่าใช่ไหม?”

หลวงประดิษฐฯ “ตามความเห็นของเจ้าคุณมโนฯ ฟังได้ว่ารัฐบาลจะทำตามใด
ภาคที่ทำได้อย่างรัฐบาลเก่า แต่มิใช่แปลกว่ารัฐบาลเก่าใช่ไหม?”

พระยามโนฯ “คิดว่าจะทำอย่างนั้น” (ตกลงให้หลวงเศรษฐกรณ์ สั่งให้หลวง
อรรถสาร จัดตามความเห็นพระยามโนฯ ว่า)

๑. ขยายสหกรณ์ประเภทเครดิต โดยใช้วิธีประนีประนอมหนี้ และให้ทุนแก่ชาวนา
๒. ขยายร้านสหกรณ์ เพื่อให้ชาวนาซื้ออาหารและของใช้โดยราคาถูก
๓. ตั้งยั้งข้าวในท้องที่ต่าง ๆ เพื่อรับซื้อข้าวจากชาวนาและขนส่งทางกรุงเทพฯ
(Tanasport)

๔. ตั้งโรงสีรับซื้อข้าวทางสหกรณ์ ส่งมาเพื่อจำหน่ายต่างประเทศ

๕. ชาวนาที่ไม่มีนาของตนเอง รัฐบาลจะเช่าที่ดินคนละสิบไร่ จัดหาที่ดินให้ผู้นั้น
มีนาของตนเอง การตั้งยั้งข้าว การขนและการสีข้าวเป็นแบบลัคคอรปอเรชัน

“หลวงประดิษฐฯ จะเอาอย่างไรกัน ฝ่ายหนึ่งไม่เอาเลย คือลิเบอรัลและทำแล้ว
แต่โอกาส และเพิ่มเติมขึ้นบ้าง แต่อีกฝ่ายหนึ่งทำทั้งหมด ความเห็นของพระยามโนฯ ว่า มี
ส่วนย่อยของโครงการ แต่มีนโยบาย เช่นตั้งโรงสี จะตั้งอย่างลิเบอรัลก็ได้”

พระยาทรงฯ “วันนี้เราไม่ได้ตกลงกัน เว้นแต่มาแสดงความเห็นเท่านั้น ที่ประ
ชุมตกลงว่า ให้เสนอรายงานประชุมต่อผู้ก่อการ และเสนอรัฐมนตรีถือว่าความเห็นแตกเป็น
สองทาง

๑. พระยามโนฯ ให้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างรัฐบาลเก่า และเลือก
ให้แปลกว่าตามโอกาสอันควมไม่ด่วนนโยบายเศรษฐกิจไว้

๒. หลวงประ

ดิษฐ์ตกลงนโยบายอันใด
ก็มีเท่าใด ก็ทำเพียงเท่า
ที่พระยามโนฯ ให้
คิดว่า รัฐบาลจะทำอย่าง
นี้”

จึงเป็นอันว่า
ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับตาม
ของคณะรัฐมนตรี เมื่อ
รัฐมนตรี พระยามโนฯ
ที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ข้า
อยู่แค่นั้น) แต่ผลจากกา
เป็นเรื่องใหญ่โตขึ้น เขา
หลวงทรงวิจารณ์โครงการ
เพราะโครงการนี้เอง

สามารถถึงพระยาทรงฯ
โดยคณะราษฎรที่ตนสว
ไม่แสดงออกว่าเห็นด้
ฝ่ายพระยามโนฯ ได้
เพื่อจะได้รัฐมนตรีที่ไม่
ประดิษฐ์ฯ ไม่ใช่แต่ใ
หาญทำรุนแรงเช่นนั้นเท
แยกตัวอยู่ ทั้งทหารชั้น

ยสทกรณ์เครดิตที่มีอยู่แล้ว

บรรดาสาวๆ ก็แล้วกันเพราะ

เก่าใช้ไหม?”

ได้ว่ารัฐบาลจะทำตามโอ

ดชสทกรณ์ สั่งให้หลวง

และให้ทุนแก่ชาวนา

ใช้โดยปราศจาก

และขนส่งทางกรุงเทพฯ

งประเทศ

คือจำกัดดินให้ผู้นิ

อเวชน

คือลิเบอรัลและทำแล้ว

ของพระยามโน ำรับ

ได้ก็ได้”

ามเห็นเท่านั้น ที่ประ

อว่าความเห็นแตกเป็น

เลเก่า และเลือกทำ

กับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

๒. หลวงประดิษฐ ำ ให้วางหลักที่จะทำและดำเนินนโยบายตามเค้าโครงการ
เมื่อตกลงนโยบายอันใดแล้ว ตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติสำรวจและวางแผน เมื่อกำลังแรง-
กันมีเท่าใด ก็ทำเพียงเท่านั้น และตกลงว่า ถ้าความเห็นไม่ลงรอยกัน และถ้ารัฐบาลเห็น
ทางพระยามโน ำ ให้หลวงประดิษฐ ำ ในนามของตนเอง และอย่าให้มาทำความเข้าใจ
ผิดว่า รัฐบาลจะทำอย่างนั้น ได้ชี้แจงว่าหลวงประดิษฐ ำ ไม่ใช่เป็นผู้ชี้ขาดในคณะรัฐมนตรี”

(ลงนาม) อรรถสารประสิทธิ์ ผู้ตรวจรายงาน

จึงเป็นอันว่าเค้าโครงการนี้ตกไป รัฐบาลพระยามโน ำ ไม่รับ แม้ในที่ประชุม
ส่วนใหญ่เห็นด้วยก็ตามพระยามโน ำ ก็หาทางออกง่าย ๆ ว่า ที่ประชุมนี้มีใช้ที่ประชุม
ของคณะรัฐมนตรี เมื่อถูกหลวงประดิษฐ ำ แย้งว่า ส่วนใหญ่บุคคลที่เข้าร่วมประชุมเป็น
รัฐมนตรี พระยามโน ำ ก็หาทางออกอย่างสวยงามดงามอีกว่า หากจะให้ข้าพเจ้าทำในสิ่ง
ที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ข้าพเจ้าก็ลาออก สรุปแล้วเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้เป็นหมิ่น ชกกัน
อยู่แค่นั้น) แต่ผลจากการที่เขาได้เขียนและเสนอโครงการนี้ มันหาได้ชกกันไม่มันได้กลาย
เป็นเรื่องใหญ่โตขึ้น เขาถูกหาว่าเป็น “คอมมิวนิสต์” แต่อย่างไรก็ดี ต่อมาผลปรากฏว่าใน
หลวงทรงวิจารณ์โครงการนี้ว่าเป็น “คอมมิวนิสต์” ซึ่งตรงข้ามกับคำบอกเล่าของพระยามโน ำ
เพราะโครงการนี้เอง เป็นเหตุให้ฝ่ายโรแวลลิสต์เจาะแนวป้องกันของคณะผู้ก่อการได้ คือ
สามารถดึงพระยาทรง ำ พระยาฤทธิพระประสาธ ไปเป็นพวกได้ และได้ร่วมมือกันทำ-
ลายคณะราษฎรที่ตนสร้างขึ้นมา ส่วนพระยาพหล ำ และหลวงพิบูล ำ นั้นวางตนเฉย ๆ
ไม่แสดงออกมว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย นี่เองเป็นจุดเริ่มแห่งความแตกแยกของผู้ก่อการ
ฝ่ายพระยามโน ำ ได้โอกาสจัดการปิดสภางค์ใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ยุบคณะรัฐมนตรี
เพื่อจะได้รัฐมนตรีที่ไม่ชอบหน้าออกเสียอย่าให้ขวางหูขวางตาอีกต่อไป โดยเฉพาะก็คือหลวง
ประดิษฐ ำ ไม่ใช่แต่ไล่ออกจากตำแหน่งเท่านั้น ไล่ออกนอกประเทศด้วย ที่พระยามโน ำ
หาญทำรุนแรงเช่นนั้นเพราะเขื่อนมว่ากำลังตัวแข็งแกร่งพ้อแล้ว โดย ๓ เดือนผู้ก่อการเองก็
แยกตัวอยู่ ำ ทหารชั้นนายพลผู้จงรักภักดีต่อราชบัลลังก์อีกมาก อันนี้จึงหากพระยามโน ำ

ไม่ได้หลวงประดิษฐ์ฯ ออกไปก่อนโดยวิธีการดังกล่าวแล้ว หลวงประดิษฐ์ฯ ก็ต้องไป
พระยามโนฯ ออกจนได้ในวันใดวันหนึ่ง แต่เป็นการได้โดยวิธีทางแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่ง
ที่เสียงสภากระหึ่ม ๆ ทำท่าจะเล่นงานพระยามโนฯ จึงลงมือเสียก่อน เรื่องมันเป็นอย่าง
แล้วจะโทษใคร จะโทษพระยามโนฯ ก็โทษไม่ได้หรอก แต่ผู้เขียนเห็นว่ามันเป็นความผิด
ของผู้ก่อการ โดยเฉพาะพระยาพหลฯ ที่ทำการปฏิวัติเสร็จแล้ว ไม่ดำเนินการปกครอง
เสียเอง ความจริงเจตนาของผู้ก่อการต้องการให้พระยามโนฯ เป็นรัฐบาลเพียงชั่วคราวเท่า
นั้น “แต่กรรมด่าอ้อยเข้าปากช้างแล้ว มีหรือจะปล่อยออกมาง่าย ๆ ฉันทิด พระยามโนฯ
ก็ฉันทิด” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแผนการณ์กำจัดหลวงประดิษฐ์ฯ นั้น รัฐบาลพระยามโนฯ
วางไว้อย่างรัดกุม คือในด้านโฆษณาอาศัยการมีของในหลวงโดยใช้สมุดปกขาวซึ่งเป็นพระ
ราชวิจารณ์โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ ในด้านกำลัง อาศัยพระยาทรง
พระยาทิพย์ฯ และพระยาราชวังสัน ร.ม.ต. กลาโหม พอบัดสภาก็ออกแถลงการณ์หรือ
หลวงประดิษฐ์ฯ เป็นคอมมิวนิสต์ทันที พร้อมกับออกกฎหมายคอมมิวนิสต์ติดตามมาด้วย
เพื่อเล่นงานหลวงประดิษฐ์ฯ ให้เต็มที่ กล่าวคือเมื่อได้หลวงประดิษฐ์ฯ ออกไปนอกแล้ว
จะได้ไม่กล้ากลับเข้ามา พร้อมกันนั้นก็ส่งบังคับหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านรัฐบาล แล้วเรียกหลวง
ประดิษฐ์ฯ ไปพบเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ สั่งให้ออกเดินทางไปต่างประเทศ
ดี ๆ หลังจากไปพบพระยามโนฯ ที่วังปารุสกวันแล้ว เขียวขาวของหนังสือพิมพ์เดลิเมล์
ก็ได้สัมภาษณ์หลวงประดิษฐ์ฯ ณ บ้านพัก เขียวขาวถามว่า “การที่รัฐบาลเรียกหา
ไปยังวังปารุสกวันเมื่อ ๒-๓ วันมานั้น ขอเรียนถามว่ารัฐบาลได้เรียกเข้าไปเพื่ออะไรและเป็น
ความจริงหรือไม่ ที่มิขาวว่า ทางรัฐบาลนี้จะให้ไปต่างประเทศ ? ”

“จะบอกให้ละเอียดในขณะนี้ยังไม่ได้ ขอให้รอไปอีก ๒-๓ วัน เวลานั้นยังตอบ
อะไรไม่ได้” หลวงประดิษฐ์ฯ ตอบ

ต่อมาใกล้ ๆ กับเวลาหลวงประดิษฐ์ฯ จะจากแผ่นดินไทยไปหลวงประดิษฐ์ฯ
ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ว่า “การเดินทางไปต่างประเทศคราวนี้ ยังไม่มีกำหนดกลับเมื่อ
ใดจนกว่ารัฐบาลจะเรียกกลับ” เขาทิ้งท้ายไว้ว่า “จนกว่ารัฐบาลจะเรียกกลับ” คำที่
รัฐบาลพระยามโนฯ ไม่มีวันเสียจะเรียกกลับ นี่แสดงว่าหลวงประดิษฐ์ฯ มั่นใจว่าฝ่าย

พรรคพวกของตนจะต้องยื
กลับ ต่อข้อหาเป็นคอมมิ
รับว่า ข้าพเจ้าเป็นเพียงโ
ข้าพเจ้านั้น มีทั้งโซเซียล
ด้วย”

ต่อข้อถามหน
ใด ? ” หลวงประดิษฐ์ฯ
หลักสูตรแล้ว แต่อย่างไร
จะไปต่อว่าศาลตราจารย
เสนาบดีกระทรวงการคลัง
ให้ข้าพเจ้า ก็ไม่เป็นที่พิ

สำหรับเงินค่า
เป็นผู้ออกไปประมาณปี
เอาใจอยู่มาก คล้ายกับ
ในระหว่างนี้

รัฐบาลพระยามโนฯ
ขอปบนั้นว่า หลวงประ
แต่ความคิดเห็นในเรื่อง

ต่อมาเมื่อวัน
ประดิษฐ์ฯ ก็มาถึง ณ
แทนราษฎร ภิกษุสามเ
๓-๔ พันคน จำนวนนี้
หลวงศุภชลาศัย หลวง
เดชทกรณ์ พระยาทิพย์
ที่เป็น ส.ส.

หลวงประดิษฐ ๖ ก็ต้องได้
อิทางแห่งรัฐธรรมนูญ ขณะ
ไอเสียก่อน เรื่องมันเป็นอย่าง
เขียนเห็นว่ามันเป็นความผิด
แล้ว ไม่ดำเนินการปกครอง
เป็นรัฐบาลเพียงชั่วคราวเท่า
ย ๆ ฉะนั้น พระยามโน
ใน รัฐบาลพระยามโน ๖
ใช้สมุดปกขาวซึ่งเป็นพระ
าสัง อาศัยพระยาทรง ๖
สภาออกแถลงการณ์เรื่อง
คอมมิวนิสต์ติดตามมาด้วย
ประดิษฐ์ ๖ ออกไปนอกแล
รัฐบาล แล้วเรียกหลวง
ออกเดินทางไปต่างประเทศ
ของหนังสือพิมพ์เดลิเมล์
ว่า "การที่รัฐบาลเรียกท่าน
เข้าไปเพื่ออะไรและเป็น
"

๒-๓ วัน เวลายังตอบ

ไทยไปหลวงประดิษฐ์ ๖
ยังไม่มีการตกลงเมื่อ
จะเรียกกลับ" สำหรับ
ประดิษฐ์ ๖ มันใจว่าฝ่าย

พรรคพวกของตัวจะต้องยึดอำนาจคืนจากรัฐบาลพระยามโน ๖ ตอนนั้นแหละตนจะถูกเรียก
กลับ ต่อข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์ เขาตอบว่า "ข้าพเจ้าไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ข้าพเจ้ายอม
กับว่า ข้าพเจ้าเป็นเพียงโซเชลลิสต์ จะเป็นคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร เมื่อโครงการของ
ข้าพเจ้านั้น มีทั้งโซเชลลิสต์ ลิเบอรัล สหกรณ์ รวมผสมอยู่ด้านในโครงการของข้าพเจ้า
ด้วย"

ต่อข้อถามหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่า "การเดินทางไปต่างประเทศมีจุดประสงค์อัน
ใด?" หลวงประดิษฐ์ ๖ ตอบว่า "เพราะการเรียนวิชาในมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าก็ได้เรียนจบ
หลักสูตรแล้ว แต่อย่างไรก็ดีเมื่อได้เดินทางไปต่างประเทศแล้ว ข้าพเจ้าตั้งใจอยู่อย่างหนึ่งว่า
จะไปต่อว่าศาสตราจารย์ผู้สอนวิชาโศกวิทยาให้แก่ข้าพเจ้า อาจารย์ของข้าพเจ้าขณะนั้นเป็น
เสนาศึกษากระทรวงการคลังของฝรั่งเศสด้วย ว่าข้าพเจ้าได้ความนิมิตานหลักวิชาที่อาจารย์สอน
ให้ข้าพเจ้า ก็ไม่เป็นที่พอใจของรัฐบาลสยาม"

สำหรับเงินค่าใช้จ่ายอยู่ในระหว่างการเดินทางไปและอยู่ในต่างประเทศนั้น รัฐบาล
เป็นผู้ออกให้ประมาณปีละ ๑,๐๐๐ ปอนด์ หรือปีละ ๑๐,๐๐๐ บาท นับว่ารัฐบาลก็เอาออก
เอาใจอยู่มาก คล้ายกับว่าออกไปเสียให้พ้น ๆ ไปเสียเงินเท่าไรไม่ว่า

ในระหว่างนี้ปรากฏว่า พรรคพวกหลวงประดิษฐ์ ๖ แสดงตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ
รัฐบาลพระยามโน ๖ คึกคักมากขึ้น จนถึงกับรัฐบาลต้องออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่งยก
ยอปอขึ้นว่า หลวงประดิษฐ์ ๖ เป็นคนดีมีความรู้และได้ทำประโยชน์แก่ราชการมาก หาก
แต่ความคิดเห็นในเรื่องเศรษฐกิจไม่ตรงกับรัฐบาล จึงมิได้อยู่ในรัฐบาลชุดนี้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งเป็นวันวิปโยคโคกเค็รราชของหลวง
ประดิษฐ์ ๖ ก็มาถึง ณ ท่าเรือบีไฮในวันนั้นลาล่าไปด้วยประชาชนผู้ไปส่ง มีทั้งรัฐมนตรีผู้
แทนราษฎร ภิกษุสามเณร ราษฎร กรรมกร ตลอดจนนักเรียนและคบคิดรวมแล้วประมาณ
๓-๔ พันคน จำนวนนี้มีคนชั้นรัฐมนตรีหลายคน เช่น พระยาพหล ๖ พระยามานรราชเสวี
หลวงศุภชลาศัย หลวงพิบูลสงคราม นายเนบ พหลโยธิน นายหัว จพานุกรม หลวง
เดชทกรณ์ พระยาฤทธิอัคนย์ พระประสาธพิทยายุทธ

ที่เป็น ส.ส. ก็มีเป็นจำนวนมากเช่น หลวงแสงนิติศาสตร์ พระอุดมวิศาสตร์เนติ

ญาณ พระนิติศาสตร์ไพศาล นายมานิต วสุวัต นายดิเรก ชัยนาม นายจรรยา สืบแสง
นายจรรยา ณ บางช้าง หลวงชำนาญ นิติเกษตร นายทวี บุญเกิด นายชุม บัณฑิตานนท์
นายสงวน ตูลารักษ์ นายชิม วีระไวยะ นายทองน ทองประเสริฐ นายวิเชียร
วรรณทัต หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ หม่อมหลวงยุคล สมิตวงศ์ นายวิลาศ โอธถานนท์
นายบรรจง ศรีจรรยา หลวงอรรถกิตติกาวร หลวงอรรถสารประสิทธิ์ หลวงทัศนัยนยมกุล
ในจำนวน ส.ส. ผู้มาส่งนี้ ยังมีผู้สมัครหาเก้าอี้ไปส่งถึงสิงคโปร์อีกด้วย คือ หลวงทัศนัย
นิยมกุล นายจรรยา สืบแสง ร.ท. ทวน วิชัยทัตะ

เนื่องจากมีประชาชนหลายนับพันมาส่งหลวงประดิษฐา กันมาก ทางบริษัทกด
ทรัพย์สินจะเสียหาย จึงตั้งให้คนยามปิดประตูเสีย นัยหนึ่งว่ารัฐบาลพระยามโนฯ ตั้งให้
บริษัทปิด เพื่อกันมิให้คนไปส่งหลวงประดิษฐา มากเกินไป ขณะที่ประชาชนกำลังไปออก
อยู่ที่ประตูหน้าหลวงประดิษฐา และภรรยาเข้ามาถึง ในขณะนั้นทำให้ผู้ไปส่งคนหนึ่งโหมตีบริษัท
ว่า "มีสิทธิอะไรที่ท่าเช่นนี้ นี่มันประเทศไทยนี่หว่า" พนักงานของบริษัทตอบโต้เถียงอย่าง
มีเหตุผลว่า "ถ้าพูดถึงสิทธิกันละก็ทางบริษัทมีอย่างบริบูรณ์ เพราะเป็นทรัพย์สินของบริษัท
นี่คุณไม่ทราบหรือว่ามันเป็นทางของบริษัท มิใช่ทางสาธารณะ มันส่วนตัว ถ้าบริษัทไม่
มีสิทธิแล้ว บริษัทจะปิดได้หรือ" ขณะที่การโต้เถียงกันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ขนาดจะฟาด
ปากกันอยู่นั้น พอดีพระยาหลฯ และคุณหญิงกัณทรมาถึงเข้า จึงได้ไปเจรจากับผู้เป็นเจ้าของ
บริษัท รับรองว่าหากเกิดความเสียหายขึ้น ท่านจะออกค่าใช้จ่าย เรื่องมันจะเรียบร้อยไป

ณ บริเวณชานชาลาท่าเรือบีไอในวันนั้น ครั้นจนเรือจะออก เจ้าคุณพหลฯ ก็
นำพวงมาลัยไปสวมให้แก่หลวงประดิษฐา และกอดจูบอย่างอาลัยรัก คุณเป็นภาพที่น่าประทับใจ
ใจมากสำหรับคนที่รักและเคารพหลวงประดิษฐา แต่ขณะเดียวกันนั้นก็ก็เป็นภาพที่น่าขำ
หัวขี้ตู่ทางการเมืองของหลวงประดิษฐา ด้วยเหมือนกัน ต่อจากนั้นบรรดาผู้ที่เป็นเพื่อน
และลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลาย ทหารเรือต่างก็เข้าดั้มมื้อมกับหลวงประดิษฐา เป็นการ
กันเฝ้ายามมิพัก ครั้นหมดพิธีแล้วหลวงประดิษฐา ก็เดินขึ้นบันไดเรือด้วยความละเลืงใจ
ห้องอาหารบนเรือนของหลวงวิจิตรวาทการ พระสารศาสตรประพันธ์ ก็ตรงเข้าสวมกอด
หลวงประดิษฐา อย่างรักใคร่ฐานมิตรสนิท

ครั้นได้เวลา

ใกล้ก็ค่อย ๆ เคลื่อน

๓ . . .

เมื่อพระยา

พระยามโนฯ คืนได้แล้ว
ชุดพระยาพหลฯ ต่อไป
พอกับวิเศษสุดมองจา
ราชจะว่าใจดีได้ เท
ด้วย

(๑) หม่อม

(๒) พระย

(๓) พระย

(๔) เซอร์

(๕) ม. อ

เพื่อการสอบ

ผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง

คณะกรรมก

พหุคกราช ๒๔๗๒ เวล

เมื่อคณะกรร

วรวรรณ ประธานคณะ

กล่าวเปิดประชุมขึ้นว่า

นาม นายจรรยา สืบแสง
กต นายขุน บัณฑิตานนท์
ประเสริฐ นายวิเชียร
นายวิชา โสธานนท์
โท หลวงทัศนัยนิยมศึก
ร้อยโท คือ หลวงทัศนัย

ครั้นได้เวลาเรือออก เสียงไซโยให้ร้องกันดังเช่นอย่างถนนหนทาง ไหว ครั้นแล้วเรือ
ใกล้ก็ค่อย ๆ เคลื่อนออกจากท่าเรือไป มุ่งตรงไปยังสิงคโปร์

๓ . . .

เมื่อพระยาพหลฯ และหลวงพิบูลฯ ได้ก่อรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล
พระยามโนฯ ขึ้นได้แล้วก็ตั้งเอาหลวงประดิษฐฯ กลับประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งเพื่อร่วมรัฐบาล
ชุดพระยาพหลฯ ต่อไป แต่จะให้หลวงประดิษฐฯ เข้าร่วมรัฐบาลโดยทันที และโดยไม่ชัก
พอกให้บริพัตรผุดผ่องจากมลทินในข้อหาว่าเป็น “คอมมิวนิสต์” นั้นไม่ได้ ไม่เช่นนั้นประ
ชาชนจะว่าโจมดีได้ เหตุนี้รัฐบาลพระยาพหลฯ จึงตั้งกรมการขึ้นคณะหนึ่งซึ่งประกอบ
ด้วย

(๑) หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ (กรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์) เป็น
ประธานกรรมการ

(๒) พระยาศรีสังกร กรรมการ

(๓) พระยานรราชสุวัจน์

(๔) เซอร์ โรเบิร์ต ฮอดแลนด์ ผู้เชี่ยวชาญ

(๕) ม. อารีภัยง

เพื่อการสอบสวนชักพอกหลวงประดิษฐฯ แล้วจะได้เสนอผลการสอบสวนต่อสภา
ผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง

คณะกรรมการธิการและผู้เชี่ยวชาญคณะนี้ ได้เริ่มประชุมกันขึ้นเมื่อวันที่ ๔ มกราคม

พุทธศักราช ๒๔๗๒ เวลา ๙.๐๐-๑๑.๐๐ น. ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เมื่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญมาพร้อมกันแล้ว ม.จ. วรณไวทยากร
วรวรรณ ประธานคณะกรรมการได้ชวนหลวงประดิษฐฯ ว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ได้
กล่าวเปิดประชุมขึ้นว่า ตามมติของสภาผู้แทนราษฎรคณะกรรมการนี้ ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณา

ว ก็น่ามาก ทางบริษัทล
บาลพระยามโนฯ ึ่งให้
ที่ประชาชนกำลังไปออก
ผู้ไปส่งคนหนึ่งโจมตีบริษัท
เองบริษัทตอบโต้เพียงอย่าง
เกาะเป็นทรัพย์สินของบริษัท
มันส่วนตัว ถ้าบริษัทไม่
นแรงยิ่งขึ้น ขนาดจะฟาด
ได้ไปเจอจากกับฝรั่งเจ้าของ
เองมันจะเรียบร้อยไป
ะออก เจ้าคุณพหลฯ ก็
า ตูมันเป็นภาพที่น่าประหล
มันก็เป็นภาพที่น่ารัง สว
นั้นบรรดาผู้ที่เป็นเพื่อนผ
งประดิษฐฯ ว่าเป็นการล
ร้อยโทด้วยวามละห้อยใจ ณ
นธ์ ก็ตรงเข้าสวมกอด

ว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมสมาชิกประเภทที่ ๒ และรัฐมนตรี ที่ต้องคัดค้านว่าเป็นคอมมิวนิสต์ในสมัยพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ปิดสภาพผู้แทนราษฎรนั้นว่า มลทินจริงจริงนั้นหรือไม่ ตามมติของสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่าน ถ้าจะสรุปความเข้าแล้ว ก็ประเด็นอื่นจะพึงพิจารณาว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

ประธานคณะกรรมการธิการกล่าวต่อไปว่า เราควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่า จะดำเนินการพิจารณาอย่างไร คณะกรรมการนี้ไม่ใช่กรรมการตุลาการ และประเด็นอื่นจะพึงพิจารณาก็ไม่ใช่ประเด็นข้อหาในทางตุลาการ หากเป็นประเด็นคัดค้านว่า ๆ ไปในทางการเมือง เพราะฉะนั้นประเด็นอื่นจึงจะพิจารณาจึงมิใช่ประเด็นข้อกฎหมาย แต่หากเป็นประเด็นข้อการเมือง คือหลวงประดิษฐมนูธรรม มีความเห็นการเมืองเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ในการพิจารณาดังกล่าวบทวิเคราะห์ที่ศัพท์ว่า คอมมิวนิสต์คืออะไรเสียก่อน

ท่านวรรณไวทยากร วรวรรณ ประธานคณะกรรมการได้กล่าวต่อไปว่า ในข้อนี้ ขอเสนอให้เป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองจึงทำบันทึกร่วมกัน เพื่อวางบทวิเคราะห์ศัพท์คอมมิวนิสต์ ดังที่ความานนี้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้งสองได้ทำการบันทึกยื่นต่อคณะกรรมการ และกรรมการได้รับรองแล้วก็ควรเชิญหลวงประดิษฐมนูธรรมมาถามว่า พอใจในบทวิเคราะห์นั้นว่า เป็นบทวิเคราะห์ที่เป็นธรรมแล้วหรือยัง เมื่อหลวงประดิษฐมนูธรรมพอใจในบทวิเคราะห์นั้นแล้ว คณะกรรมการจึงถามว่าในลักษณะแต่ละข้อแห่งคอมมิวนิสต์นั้น หลวงประดิษฐมนูธรรมมีความเห็นทางการเมืองอย่างไรบ้าง เมื่อได้รับคำตอบอย่างไรแล้วคณะกรรมการก็จะวินิจฉัยว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

ข้อวินิจฉัยอันเป็นประเด็นสำคัญ อยู่ที่ความเห็นทางการเมืองของหลวงประดิษฐมนูธรรมเอง ซึ่งควรจะถามเขาจากปากคำของหลวงประดิษฐมนูธรรมเอง โดยที่มติของสภาผู้แทนราษฎรตั้งปัญหาว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ และไม่ได้ตั้งปัญหาเรื่อง ค่าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม จึงมิได้เป็นตัวประเด็นอื่นในการพิจารณา ตัวประเด็นอยู่ที่ว่า หลวงประดิษฐมนูธรรม มีความเห็นทางการเมืองอย่างไรบ้าง เมื่อได้รับคำตอบอย่างไรแล้ว คณะกรรมการก็จะวินิจฉัยว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ เพราะฉะนั้น จึงได้เสนอวิธีดำเนินการพิจารณาดังที่ถามมาแล้วข้างต้น

ท่านวรรณไว

ทัศน์เกี่ยวกับปัญหาเรื่อ

เซอร์ โรเบิร์ต

จะวางบทวิเคราะห์ที่ศัพท์

จะเป็นการยากลำบากนัก

มนิสต์หรือไม่ใช่ จะวิ

หรือไม่ก็เป็นปัญหาที่ตัด

มุ่งหมายโค่นด้วยผลการ

เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์

เมื่อเซอร์โร

นายอาร์ ก็ยัง ได้

นัย ๒ ทางคือ

๑. ทางเทศ

๒. นัยทาง

หลักเกณฑ์ที่แน่นอนอยู่

ถึงแม้ว่ารัฐ

ไม่เป็นหลักอื่นจะหึงถือ

ของผู้เชี่ยวชาญในการวิ

ด้วยทางเทคนิค กล่าว

ตามความนิยมของนักก

นายอาร์ ก็

ทางตุลาการว่าเป็นคอม

สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิส

ประดิษฐมนูธรรมต่างห

ตั้งเป็นประเด็นพิจารณา

ต้องคำกล่าวหาว่าเป็นคอม-
มิวนิสต์หรือไม่ว่า
จะสรุปความเข้าแล้ว ก็
สุดหรือไม่

ถามตกลงกันเสียก่อนว่า จะ
รุดการ และประเด็นอัน
กันคำกล่าวหาว่า ๆ ไปใน
ข้อกฎหมาย แต่หากเป็น
เมืองเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่
ยก่อน

การได้กล่าวต่อไปว่า ใน
กัน เพื่อวางบทวิเคราะห์
ที่ขึ้นต่อคณะกรรมการ
ว่า พอใจในบทวิเคราะห์
ดิษฐ์นุธรรมพอใจในบท
งคอมมิวนิสต์นั้น หลวง
คำตอบอย่างไรแล้วคณะ
หรือไม่

การเมืองของหลวงประดิษฐ์
นุธรรมเอง โดยที่มติของ
สดีหรือไม่ และไม่ได้
ไว้ได้เป็นตัวประเด็นอันจะ
ทางการเมืองอย่างไรบ้าง
งประดิษฐ์นุธรรมเป็น
งความมาแล้วข้างต้น

ท่านวรรณไวทยากร วรรณ ทนไปถามผู้เชี่ยวชาญทั้งสองคน เพื่อ ให้แสดง
ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องนี้

เซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์ ได้แสดงทรรศนะในฐานะผู้เชี่ยวชาญออกมาว่า -- ถ้า
จะวางบทวิเคราะห์ที่พิพาทแห่งคอมมิวนิสต์ตามความหมายของศัพท์แล้ว ก็พอจะทำได้โดยไม่ส
จะเป็นการยากลำบากนัก แต่ถ้าจะพูดถึงลัทธิการเมืองในประเทศใดประเทศหนึ่งว่าเป็นคอม-
มิวนิสต์หรือไม่ใช้ จะวินิจฉัยได้โดยยากยิ่งนัก เช่นประเทศรัสเซียในขณะนั้นเป็นคอมมิวนิสต์
หรือไม่ก็เป็นปัญหาที่ตัดสินให้แน่นอนได้ยาก แต่ถ้าจะพูดโดยทั่วไปแล้วลัทธิใด ๆ ที่มีความ
มุ่งหมายโค่นล้มด้วยการซึ่งระเบียบการของชุมชนซึ่งอยู่ ณ บัดนี้ไว้ ก็มักจะถือกันว่า
เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์

เมื่อเซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์ ได้แสดงทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญจบลงแล้ว ที่ส
นายอาร์ กียอง ได้กล่าวว่าการที่วางบทวิเคราะห์ที่พิพาทแห่งคอมมิวนิสต์นั้น จะต้องคำนึงถึง
นัย ๒ ทางคือ

๑. ทางเทคนิค กล่าวคือคอมมิวนิสต์ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างไรบ้าง และ
๒. นัยทางการเมือง ซึ่งมักจะกล่าวหากันว่า คอมมิวนิสต์ โดยมิได้อาศัย
หลักเกณฑ์ที่แน่นอนอย่างไร

ถึงแม้ว่ารัฐบาลเป็นผู้วางบทวิเคราะห์ที่พิพาทแห่งคอมมิวนิสต์ บทวิเคราะห์ที่พิพาทนั้น
ไม่เป็นหลักอันจะถือได้อย่างแน่นอนเพราะว่ารัฐบาลมิอาจได้เสียเกี่ยวของด้วย หน้าที่
ของผู้เชี่ยวชาญในการที่จะวางบทวิเคราะห์แห่งคอมมิวนิสต์ นายอาร์ กียองเข้าใจว่าเกี่ยว
ด้วยทางเทคนิค กล่าวคือหลักมูลของคอมมิวนิสต์มีลักษณะการอย่างไร มิใช่เราจะถือเอาง่าย ๆ
ตามความนิยมของนักการเมืองต่าง ๆ เช่นนั้นมิได้

นายอาร์ กียองเสนอทรรศนะของตนว่า -- หลวงประดิษฐ์นุธรรม มิได้ตั้งข้อหา
ทางตุลาการว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และประเด็นที่จะพึงพิจารณาก็คือ หลวงประดิษฐ์นุธรรม
สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์หรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับความเห็นทางการเมืองของหลวง-
ประดิษฐ์นุธรรมต่างหาก ไม่ควรจะเอาโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์นุธรรมมา
ตั้งเป็นประเด็นพิจารณา

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์ เห็นพ้องด้วยคำกล่าวหาของหลวงประดิษฐมนูธรรม
นั้นมีไร้อาหาในทางตุลาการและหน้าที่ของกรรมาธิการก็ควรจะสอบสวนดูว่า ท่านองความเห็น
ทางการเมืองของหลวงประดิษฐมนูธรรมนั้น ย่อมด้วยอคติคอมมิวนิสต์หรือไม่ เพราะฉะนั้นวัด
ที่จะพึงพิจารณาคือ ความเห็นทางการเมืองของหลวงประดิษฐมนูธรรม และไม่ใช่แค่
โครงเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ

พระยาศรีสังกร และพระยานราชนาวินเห็นชอบด้วย วิธีการที่ประธานคณะ
กรรมาธิการเสนอขึ้นมามีคือ

๑. พึงมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสอง ทำหน้าที่ร่วมกัน เพื่อวางบทวิเคราะห์
ลักษณะสารสำคัญ ๆ ต่าง ๆ แห่งคอมมิวนิสต์ และ

๒. ขอทบทวนพิจารณาว่า คือความเห็นทางการเมืองของหลวงประดิษฐมนูธรรม
และมีใช้เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ถ้าดำเนินการพิจารณาไปแล้ว
ปรากฏว่า มีข้อผิดพลาดถึงเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นแล้ว จึงจะพิจารณาเป็นข้อ ๆ ไป

คณะกรรมการได้ตกลงตามมติอันนี้ ในการอภิปรายถึงวิธีการผู้เชี่ยวชาญจะ
ร่วมกันทำกัน เพื่อวางบทวิเคราะห์แห่งคอมมิวนิสต์นั้น ประธานกรรมาธิการเสนอว่า ควร
เป็นกำหนดการของคณะคอมมิวนิสต์ อังกฤษและฝรั่งเศสประกอบความพิจารณาด้วย ที่
ประชุมเห็นชอบตามนี้ และประธานกรรมาธิการรับรองว่า ขอรับรองให้กระทรวงการต่างประเทศ
มีโทรเลขไปยังสถานทูตสยาม ณ กรุงลอนดอน และกรุงปารีส เพื่อให้รีบส่งกำหนดการที่
ต้องการนั้นมาทางไปรษณีย์อากาศ

หลังจากที่ได้มีการประชุมปัญหาที่กล่าวว่า หลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นคอม
มิวนิสต์หรือไม่ของคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญตามมติของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่
๒๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ การประชุมในครั้งนั้น ได้ถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ในการ
ที่จะวางหลักเกณฑ์ขึ้นพิจารณา ปัญหาการสอบสวนหลวงประดิษฐมนูธรรมและนิยามความ
ต่าง ๆ ของคำว่านิตินัย และพฤตินัยของคอมมิวนิสต์ ว่ามีความหมายประการใดนั้น

การประชุมของคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญในทางทฤษฎีวิชาการ ได้เริ่ม
เปิดประชุมกันขึ้นอีกเป็นครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลา ๐๙.๑๕

๒๒.๕๐ น. การประชุมคร
และวิธีการของคณะกรรมการ
ในที่สุดท้ายการ
ประดิษฐมนูธรรมเข้าใจ
นิยามความวิเคราะห์เองได้

เป็นอันว่าหลวง
คอมมิวนิสต์ของผู้เชี่ยวชาญ
สังเกตเป็น ๒ ตอนคือ

ตอนหนึ่งว่าตัว
ใครจะให้คำชี้

ส่วนในหลักกา
โลกกิจข้อ ๑๖ ซึ่งวางไว้
ฝรั่งเศสหน้า ๒๑) ดังนี้

หลวงประดิษฐ์
เหมือนกัน

เพราะฉะนั้น
ลักษณะการโลกกิจข้อ ๖

นายฮาร์ กีย
แผ่นดิน ๆ เช่นคณะนาซี

เซอร์ โรเบ
สำคัญของคอมมิวนิสต์

นายฮาร์ กีย
หลวงประดิษฐ์

ตามกำหนดการของคอม

มหหลวงประดิษฐมนูธรรม
วนคว่า ทำนองความเห็น
หรือไม่ เพราะฉะนั้นวัตถุ
มนูธรรม และไม่ใช่แล้ว

วิธีการที่ประธานคณะ

1 เพื่อวางบทวิเคราะห์

หลวงประดิษฐมนูธรรม
นั้นการพิจารณาไปแล้ว
นาเป็นข้อ ๆ ไป
วิธีการผู้เชี่ยวชาญจะทำ
มาธิการเสนอว่า ควร
ความพิจารณาด้วย ที่
ะทรงการต่างประเทศ
วให้รับส่งกำหนดการที่

มนูธรรม เป็นคอม
แทนราษฎร เมื่อวันที่
ปัญหาต่าง ๆ ในการ
มนูธรรมและนิยามความ
ประการใดนั้น

กฎหมายวิชาการ ได้เริ่ม

๗๖ เวลา ๐๘.๑๕

๑๒.๔๐ น. การประชุมครั้ง^๕ ได้เรียกตัวหลวงประดิษฐมนูธรรมมาฟัง เพื่อบรรองหลักการ
และวิธีการของคณะกรรมการมาธิการนิยามความไปโดยความเที่ยงธรรมหรือไม่

ในที่สุดท่านวรวรรณไวทยากร วรวรรณ ประธานกรรมการมาธิการ ได้แจ้งให้หลวง
ประดิษฐมนูธรรมเข้าใจ และทราบวิธีดำเนินการตามที่คณะกรรมการมาธิการและผู้เชี่ยวชาญได้
นิยามความวิเคราะห์เองไว้

เป็นอันว่าหลวงประดิษฐมนูธรรม ยอมรับหลักการและบทวิเคราะห์ที่คัดค้านว่า
คอมมูนิสต์ของผู้เชี่ยวชาญได้บันทึกไว้แล้ว แต่ในเรื่องนี้หลวงประดิษฐมนูธรรมได้ตั้งข้อ
สังเกตเป็น ๒ ตอนคือ

ตอนหนึ่งว่าด้วยหลักการ อีกตอนหนึ่งว่าด้วยความหมายของถ้อยคำบางแห่ง ซึ่ง
ใครจะให้คำชัด

ส่วนในหลักการนั้น หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้ตั้งข้อสังเกตเนื่องในลักษณะการ
โกศกกิจข้อ ๑๖ ซึ่งวางไว้ว่าบังคับให้ทุกคนทำงาน “ใครไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน” (กำหนด
ฝรั่งเศษหน้า ๒๑) ดังนี้

หลวงประดิษฐ์ มนูธรรมเสนอว่า หลักการข้อนี้มีอยู่ในกำหนดของคณะนาซีด้วย
เหมือนกัน

เพราะฉะนั้นการตามหลักเกณฑ์^๕ วินิจฉัย ของผู้เชี่ยวชาญวางไว้ก็ควรจะถอน
ลักษณะการโกศกกิจข้อ ๖ นี้ออกเสีย เพราะว่ามีได้เป็นลักษณะเฉพาะคอมมูนิสต์

นายฮาร์ กียอง—หลักการที่ว่าคณะคอมมูนิสต์เป็นผู้เริ่มใช้ แต่บัดนี้คณะบงการ
แผ่นดิน ๆ เช่นคณะนาซีและคณะฟาสซิสต์นำไปใช้ด้วย

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอดแลนด์—ถึงแม้ว่าคณะอื่น ๆ นำเอาไปใช้ก็ยังเป็นลักษณะสาระ
สำคัญของคอมมูนิสต์

นายฮาร์ กียอง—แต่ตามเกณฑ์วินิจฉัยได้วางไว้นั้น ควรจะถอนหลักการนี้ออกได้

หลวงประดิษฐ์ว—หลักการอันนี้เป็นสภาวะที่ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่ครั้งแห่งชิงมิง แต่
ตามกำหนดการของคอมมูนิสต์ของฝรั่งเศษหน้า ๒๑ นั้นก็มิได้กล่าวในเชิงว่าเป็นหลักการ แต่

หากกล่าวในเชิงปลุกใจผู้กระทำการเลือกตั้งให้เลื่อมใสในหลักการคอมมิวนิสต์ที่ความมูลค่าของ
อาศัยแรงงานเป็นต้น

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—เป็นหลักเก่าจริงอยู่ แต่เป็นหลักของคอมมิวนิสต์
หลวงประดิษฐ์ฯ — ถ้าจะถือเคร่งตามหลักที่วางไว้แล้ว การบังคับให้คนทำงาน
บางอย่าง ซึ่งมีอยู่ในกฎหมายไทยบัดนี้ เช่นพระราชบัญญัติจัดตั้งธนาคารชาติ และคนที่เคย
ต้องลงโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ และพระราชบัญญัติเกณฑ์จ้าง ร.ศ. ๑๑๘ ก็กลายเป็น
การกระทำตามแบบคอมมิวนิสต์ไป

อนึ่งกฎหมายของประเทศอื่น ๆ เช่น บัลแกเรีย ปารากวัย ก็มีบังคับให้คนทำงาน
บางอย่าง และตามอนุสัญญาว่าด้วยการบังคับแรงงานของสันนิบาตชาติ ก็ยอมให้เกณฑ์
แรงงานได้ในบางกรณี ๑ ไม่เกิน ๖๐ วัน

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—หลักนี้ย่อมมีข้อยกเว้นเป็นธรรมดา ถึงแม้ว่าใน
รัสเซีย หญิงมีครรภ์ก็ได้รับความยกเว้นไม่ต้องทำงานนั้นได้วางไว้อย่างหนักแน่น ถึงกับมี
บทบัญญัติว่าจะเอาอีกส่วนตัว เช่นการแต่งงานมาเป็นข้อขัดหน้าให้ต่อรัฐบาลไม่ได้เลย

หลวงประดิษฐ์ฯ — แนวความคิดเป็นสาระสำคัญของลัทธิคอมมิวนิสต์ ก็มิได้
อยู่ในตัวศัพท์แล้วว่านิยมสรรพสารธาณ คณะนาซิกก็ปฏิเสธแข็งแรงว่า ไม่เป็นคอมมิวนิสต์
เลย แต่ก็มีบทให้คนทำงาน

นายฮาร์ กียอง—หลักนี้เป็นหลักเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ถึงแม้ในชุมชนชนชั้นกระ
ตมกรรมใช้กันอยู่ แต่โดยมากจะใช้ในกรณีฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นบทกฎหมายประจำเป็น
กิจ เช่นฝรั่งเศสก็เคยบังคับให้คนทำงานในกรณีฉุกเฉินและเท่าที่ทำได้ในมาดากัสการ์ ก็
เหมือนเคยมีกฎหมายเฉพาะแคว้นนั้นบังคับให้ทุกคนต้องมีอาชีพ ใน ๓๐ ปีที่แล้วมานี้
ชุมชนกระตมกรรมก็ออกจะยอมรับว่า การบังคับให้คนมีอาชีพนั้นเป็นหน้าที่ของอรรคม จริย
ของพลเมืองอย่างหนึ่ง เป็นหลักประเพณีทางโลกิยของประเทศอย่างหนึ่งด้วย แต่พวก
คอมมิวนิสต์นั้น ยากจะตั้งหลักอันนั้นเป็นบทกฎหมายมีบทลงโทษด้วย และการกระทำอัน
นั้นโดยที่เป็นผลอันจำเป็นเนื่องมาจากการเลิกร่างรายได้และมรดก

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—ที่วางบังคับให้คนทำงานตามลักษณะข้อ ๖ ก็เป็น
ปัญหาอยู่ หมายความว่าถึงบังคับให้เพื่อประโยชน์ของคอมมิวนิสต์

นายฮาร์ กียอง
หมายเช่นนั้น

หลวงประดิษฐ์

เซอร์ โรเบิร์ต

บังคับให้พวกกระตมกรรมเสีย

หลวงประดิษฐ์

มูลค่าต่างๆ เป็นผลเนื่อง

และไม่ยอมให้มรดกโดย

นายฮาร์ กียอง

การมากขึ้น ในคำท

ในการกำหนดการของมอ

แห่งชีวิตทีเดียว และค

ก็ไม่เป็นลักษณะ

เซอร์ โรเบ

ความนั้น

หลวงประดิษฐ์

การเมือง

๑. คำว่า

ใจผิดว่า หมายความว่า

ตกลงแก่เป็น

การคลัง

๑. คำว่า

ธนาคารชาติก็ได้

ตกลงแก่เป็น

เมื่อได้ตกลง

รคอมมูนิสต์ที่มูลค่าต่างๆ

นายอาร์ กียอง - แต่ตามข้อความในกำหนดการฝรั่งเศสซึ่งอ้างมานี้ ไม่มีความหมายเช่นนั้น

หลวงประดิษฐไพฑูริย์ - หลักการอันนี้มิได้อยู่ในกำหนดของมอสโคว์

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์ - ความมุ่งหมายในกำหนดการฝรั่งเศสมีอยู่ว่า จะบังคับให้พวกกระตุ่มกริชทำงานตามหลักทั่วไปของคณะคอมมูนิสต์ระหว่างประเทศ

หลวงประดิษฐไพฑูริย์ - ความมุ่งหมายของหลักการคอมมูนิสต์ในข้อนี้มีอยู่ว่า โดยที่มูลค่าต่างๆ เป็นผลเนื่องมาจากแรงงานจึงไม่ควรยอมให้มียาขายได้ ซึ่งมีได้เนื่องมาจากแรงงานและไม่ยอมให้มีมรดกโดยนัยๆ เดียวกัน

นายอาร์ กียอง - ตามกำหนดการมอสโคว์นั้นไว้วางหลักขึ้นไว้เป็นทางวิชาการมากขึ้น ในกำหนดการของฝรั่งเศสซึ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง หลักในการกำหนดการของมอสโคว์มีอยู่ว่า งานมิใช่อุปกรณ์การหาเลี้ยงชีพแต่เป็นการจำเป็นแห่งชีวิตทีเดียว และความจิตอันนี้กล่าลงหลายออกไปในประเทศอื่น เพราะฉะนั้นในบัดนี้ก็ไม่เป็นลักษณะเฉพาะของคอมมูนิสต์เสียแล้ว

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์ - ขอเวลาไปร่างมาใหม่ในส่วนถ้อยคำอันจะไร

หลวงประดิษฐไพฑูริย์ - ขอตกลงดังต่อไปนี้

๑. คำว่า "รัฐบาลโดยคณะกรรมการ" นั้นออกจะกว้างไป มหาชนอาจเข้าใจผิดว่า หมายความว่า คณะกรรมการตามระบอบรัฐธรรมนูญและรัฐสภาก็ได้ตกลงแก้เป็น "การตั้งโซเวียต" (คณะกรรมการคนงาน ชาวนา และทหาร)

๑. คำว่า "เอกราชของเอกราชมาเป็นของประชาชน" อาจเข้าใจผิด ถึงการตั้งธนาคารชาติก็ได้

ตกลงแก้เป็น "การรับเอกราชชาติมาเป็น..."

เมื่อได้ตกลงกันในลักษณะต่างๆ แห่งคอมมูนิสต์ เว้นแต่ลักษณะข้อ ๖

แต่เป็นหลักของคอมมูนิสต์คือ
แล้วการบังคับให้คนทำงาน
งานคนจนจรวัด และคนที่เคย
ร.ศ. ๑๑๘ ก็กลายเป็น
ก๊วย ก็บังคับให้คนทำงาน
บาฏชาติ ก็ยอมให้เกณฑ์
ในธรรมดา ถึงแม้ว่าใน
อย่างหนักแน่น ถึงกับ
ที่ต่อรัฐบาลไม่ได้เลย
กติกาคอมมูนิสต์ ก็มิแสดง
ว่า ไม่เป็นคอมมูนิสต์

ถึงแม้ในชุมนุมชนชั้นกร
ในบทกฎหมายประจำบ้าน
ได้ในมาดากัสการ์ ออก
ใน ๓๐ ปีที่แล้วมานี้
เป็นหน้าที่ของกรรมกร
อย่างหนึ่งด้วย แต่พวก
ด้วย และการกระทำ

ลักษณะข้อ ๖ ก็ไม่มี

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญรับเอาไปพิจารณาแล้วนั้น ประธานกรรมการได้ตามความเห็นในทางกา
เมืองของหลวงประดิษฐฯ เนื่องในลักษณะต่าง ๆ นั้น จะเป็นการตอบตรงกับลักษณะการ
ต่าง ๆ ครบถ้วนหรือไม่นั้น ขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นด้วย แต่ในข้อที่ว่าคำตอบ
เหล่านั้นมีน้ำหนักเพียงไร ย่อมเป็นหน้าที่ของกรรมการและไม่ใช่น้ำหนักของผู้เชี่ยวชาญ
วินิจฉัย

หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้แสดงความเห็นเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้
การเมือง

๑. การตั้งรัฐบาลไซเวียต (คณะกรรมการ ๘ คนงาน ชาวนา และทหาร)

หลวงประดิษฐ์ฯ- ข้าพเจ้าไม่ได้คิดตั้งรัฐบาลไซเวียตเลย เพราะมีความเลื่อม
ใสในระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้าพเจ้าได้มีส่วนในการออกกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งนี้
พยายามให้เห็นว่า ข้าพเจ้าเลื่อมใสระบอบรัฐธรรมนูญและรัฐสภาอยู่แล้ว

เซอร์ โรเบิร์ตฯ- หลวงประดิษฐ์ฯ คิดจะแก้หลักการอันสำคัญในพระราชบัญญัติ
เลือกตั้งที่ใช้อยู่ ณ บัดนี้หรือไม่

หลวงประดิษฐ์ฯ- ตั้งใจจะรักษาหลักการสาระสำคัญนั้นไว้ จะมีการแก้ไข
บ้างก็เช่นว่า การเลือกตั้งสองชั้นนั้นคิดว่า ต่อไปจะแก้ไขราษฎรเลือกตั้งผู้แทนโดยตรง
เดียว และการแก้ไขต่าง ๆ นั้นก็จะแก้ไขโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญ และไม่คิดใช้วิธีปกครอง
แบบไซเวียตเลย

การคลัง

๑. การรับเอาธนาคารเอกชนเป็นของประชาชาติ และโอนทองคำสำรอง หลัก
ทรัพย์สินเงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมดที่มีอยู่ในธนาคารนั้น ๆ มาเป็นของรัฐ เพราะถ้าเลื่อมใสในการ
รับสิทธิทรัพย์สินที่จะเป็นเจ้าของ

๒. การเพิกถอนและปฏิเสชนดินต่อนายทุนต่างประเทศและในประเทศ

หลวงประดิษฐ์ฯ- ยังมีการเพิกถอนหรือปฏิเสชนดินต่อนายทุนในประเทศและ
นอกประเทศแล้ว ยังไม่มีความคิดที่จะกระทำเช่นนั้นเลย ทั้งนี้เพราะมีความประสงค์จะรักษา
สัมพันธไมตรีกับนานา ประเทศไว้ให้มั่นคง

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

เมื่อข้าพเจ้าร่าง
ไว้ในคำแถลงการณ์
นอกเลย

เซอร์ โรเบิร์ต
การประชุมชน

๑. การใช้กำลัง
เพื่อเป็นทางเดียวที่จะบรรลุ

หลวงประดิษฐ์
ข้อความเข้าใจในความท

เซอร์ โรเบิร์ต
และโครงร่างของชุมชนทง
กันใหม่” หรือจะเปลี่
หนึ่งกันใหม่แล้ว จึงจะ

หลวงประดิษฐ์
การปกครองข้าพเจ้าเลื่อม

ในการครอบค
ความเห็นของข้าพเจ้าในเร
เหมือนกัน หลักประเพ

ส่วนในข้อที่จะ
ส่วนการเปลี่ย

สงครามระหว่างชนชั้นได้
เป็นการทำให้นองเลือดเป

นาย กฤษณ แ
หลักประเพณีต่าง ๆ แต่ถ

๒. การกระทำ
ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน

ได้ตามความเห็นในทางการ
การตอบตรงกับลักษณะการ
เย แต่ในข้อที่ว่าคำตอบ
มีไขหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ

ต่อไป

วนา และทหาร)

ย เพราะว่ามีชื่อเสียง
ยเลือกตั้ง หงนเป็น
ยุแล้ว
อันสำคัญในพระราชบัญญัติ

งไว้ จะมีการแก้ไข
รเลือกตั้งผู้แทนโดยตรงที่
และไม่คิดใช้วิธีปกครอง

นทองคำสำรอง หลัก
พระราชเลื่อมใสในการ

ในประเทศ

นายทุนในประเทศและ
มีความประสงค์จะรักษา

เมื่อข้าพเจ้าร่างคำแถลงการณ์ของรัฐบาลพระยามโนฯ ก็ได้บรรจข้อความเช่น
นี้ไว้ในคำแถลงการณ์นั้น เหมือนกับไม่มีความประสงค์ที่จะปฏิเสธหนี้สินทั้งภายในและภาย-
นอกเลย

เซอร์ โรเบิร์ต ว- ไม่มีทางปฏิเสธลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้ชัดแจ้งกว่านั้นแล้ว
การชุมนุม

๑. การใช้กำลังบังคับเลิกล้มระบอบการชุมนุม ซึ่งมีอยู่ตามประเพณีนี้ ทั้งหมด
เพื่อเป็นทางเดียวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์

หลวงประดิษฐมนูธรรม-คำว่าระบอบการชุมนุมซึ่งมีอยู่ตามประเพณีนี้ ข้อ
ข้อมีความเข้าใจในความหมายเสียก่อน หมายความว่าถึงครอบครัวยุคนี้ให้หรือไม่

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-หมายความว่าครอบครัวยุคนี้ การปกครองการแบ่งชน
และโครงสร้างของชุมชนทั้งหมด แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า จะทำการเปลี่ยนแปลง “หนึ่งให้หนึ่ง
กันใหม่” หรือจะเปลี่ยนแปลงทางวิถีทางรัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่าง ดัง
หนึ่งกันใหม่แล้ว จึงจะเป็นลักษณะส่วนหนึ่งของคอมมิวนิสต์

หลวงประดิษฐมนูธรรม-ไม่มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นการนับหนึ่งเลย ใน
การปกครองข้าพเจ้าเลื่อมใสในระบบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น

ในการครอบครัวยุคนี้ ข้าพเจ้าก็ได้มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งในเรื่องนี้ และ
ความเห็นของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ ก็เป็นไปในทางรักษาประเพณีของไทย ในทางอื่น ๆ ก็
เหมือนกัน หลักประเพณีอันใดที่เหมาะสมแก่สมัยก็ตั้งใจที่จะรักษาไว้

ส่วนในข้อที่จะได้แก้ไข ก็จะได้แก้ไขตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ
ส่วนการเปลี่ยนแปลงเป็นการนับหนึ่งใหม่นั้นเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ในเรื่อง
สงครามระหว่างชนชั้นได้พยายามชี้แจงให้คนต่าง ๆ เข้าใจว่า ไม่เป็นการบังคับ เพราะจะ
เป็นการทำให้องค์เลื่อมใส

นาย กียอง และเซอร์ โรเบิร์ต ว- ข้อสำคัญอยู่ที่ใช้กำลังบังคับในที่นี้จะเลิกล้ม
หลักประเพณีต่าง ๆ แต่ถ้าไม่คิดที่จะใช้กำลังบังคับแล้ว ก็ไม่เข้าอยู่ในลักษณะคอมมิวนิสต์

๒. การกระทำสงครามเนื่องในในความบังการของปลุชน เพื่อทำลายกำลังและ
ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเก่าและทำลายกระดุมก้นที่อาจมีผลขึ้นมาใหม่

หลวงประดิษฐา- ดิเคเตเตอร์ชิปหรือลัทธิบังการแผ่นดินนั้น ข้าพเจ้าไม่ชอบเลย ที่ไม่ชอบนั้น ไม่ใช่แต่เฉพาะแต่การที่จะให้คนจนเข้าถืออำนาจของการเท่านั้น ถึงแม้ว่าคน ยี่สิบจะเข้าถืออำนาจของการแผ่นดินก็ไม่ได้เห็นชอบด้วยเหมือนกัน

การเลิกมณฑล

หลวงประดิษฐา- ไม่มีความคิดที่จะเลิกมณฑลเลย นายถ้อย ย่อมทราบอยู่ว่า ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่ง ข้าพเจ้าเคยสนับสนุนให้มีประมวลมณฑลอยู่ด้วย

การโหมกกิจ

๑. การวิปโดยไม่มีคำตอบแทน ซึ่งกิจการเอกชน (นายทุน) ใหญ่ ๆ ทั้งหมด เช่น โรงงาน การเหมืองแร่ โรงไฟฟ้า รถไฟ การขนส่ง การคมนาคม อสังหาริมทรัพย์ ที่ดินใหญ่ ๆ เครื่องจักร ฯลฯ

หลวงประดิษฐา- ไม่มีความคิดเช่นนั้นเลย มีเหตุผลเหมือนกับที่ได้กล่าวมาแล้ว ว่าด้วยลักษณะการคลังข้าพเจ้ายืนยันว่า มีความเลื่อมใสในทรัพย์สินของเอกชน

๒. การโอนอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินซึ่งได้วิปมานั้นให้แก่ชาวนา

๓. ต่อกากนั้นห้ามมิให้ซื้อขายที่ได้โอนมานั้น

๔. วิปอสังหาริมทรัพย์ บ้านเรือนใหญ่ ๆ และย้ายคนงานและคนจนไปอยู่ใน บ้านเรือน และถิ่นที่อยู่ของเศรษฐีหรือกระตุ่มกั๊ว

๕. การเพิกถอน การจำนอง อันเป็นการเสียหายแก่ชาวนาที่ยากจน

หลวงประดิษฐา- คำตอบ ๒, ๓, ๔, ๕, ก็เช่นเดียวเพราะเป็นลักษณะเนื่องมาจาก ๑ แต่ในถ้อยคำในข้อ ๕ ที่ว่า "การเพิกถอนจำนองอันเป็นที่เสียหายแก่ชาวนาที่จน" ดุยังกำกวมอยู่

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอร์แลนด์ - เห็นด้วยและรับว่าจะไปคิดแก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะสม และขจัดว่าอาจเป็นที่พึงปรารถนา ที่บรรเทาทุกข์บางอย่างให้แก่ชาวนาที่จน ในเรื่อง การจำนองข้อสำคัญมีอยู่ว่า จะต้องใช้วิธีการตามรัฐธรรมนูญเท่านั้นเอง

หลวงประดิษฐา- รับรองว่าจะทำการใด ๆ ในเรื่องการจำนองเช่นที่กล่าวมาแล้ว ก็จะได้ทำโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญ เช่นให้มีการ ปรานีปรานอมเป็นต้น

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิ

๖. บังคับให้

ข้อ ๖ เอาไป

๗. สัมพันธ์

หลวงประดิษ

หมายถึงสัญญาค้าขาย

เซอร์ โรเบ

ในการจะไปคิด

ประดิษฐ์ ๆ ในเรื่องกา

หลวงประดิษ

ตะวันตก กล่าวคือในป

ชาวนาเสีย

ที่ไม่พึงปรารถนา เช่น

หาทางแก้ไข

อนึ่งคนไม่มี

แหล่ง จะได้เป็นทางบ

ตามใจชอบ ไม่บังคับ

นายถ้อย-

บ้องกันมิให้ผู้มีอาชีพไป

ทำงาน

หลวงประดิ

การเสียคนจะชดเชยจึง

มีอาชีพ และมีได้มควา

เซอร์ โร

หลวงประดิษฐ์ ๆ ไม่

คือในการจัดค่ายทำงาน

ใน ข้าพเจ้าไม่ชอบเลย
การเท่านั้น ถึงแม้ว่า

ยกย่อง ย่อมทราบอยู่ว่า
มฤตกอยู่ด้วย

นายทุน) ใหญ่ ๆ ทั้งหมด
ความ อสังหาริมทรัพย์

มีอันกับที่ใดกล่าวมาแล้ว
สิ้นของเอกชน
ก้าวหน้า

นางและคนจนไปอยู่ใน

ราชยาจน
ลักษณะเนื่องมาจาก
เสียหายแก่ชาวนาที่จน

แก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะ
ราชจน ในเรื่อง
อง
รำนองเช่นที่เวลานี้แล้ว

๖. บังคับให้ทุกคนทำงาน “ใครไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน”

ข้อ ๖ เอาไว้พิจารณาอีกใหม่

๗. สัมพันธ์ไมตรีทางโลกกิจอย่างแข็งแรง กับสหประชาชาติโซเวียต
หลวงประดิษฐฯ— ไม่คิดทำสัมพันธไมตรีเช่นนั้น แต่ถ้อยคำยังดูถ่วงอยู่ คงไม่
หมายถึงสัญญาซื้อขายอย่างเช่น อังกฤษและอเมริกาทำ

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—เห็นด้วยและว่าจะได้คิดแก้ไขถ้อยคำให้กระชับขึ้น
ในการจะไปคิดร่างข้อ ๖ โหม่นนั้นเซอร์โรเบิร์ตอยากจะทราบความคิดเห็นของหลวง
ประดิษฐ์ฯ ในเรื่องการบังคับให้ทำงานนั้นว่าอย่างไรบ้าง

หลวงประดิษฐ์ฯ— ฐานะการเป็นไปในประเทศสยามเวลานี้ต่างกับที่อยู่ในประเทศ
ตะวันตก กล่าวคือในประเทศสยามคนชนกลาง (บูจัวร์) เป็นคนที่ทำงาน
ชาวนาเสียอีกมีเวลาว่างมาก ซึ่งควรจะให้เกียจคร้านและใช้เวลาที่ว่างนั้นในทาง
ที่ไม่พึงปรารถนา เช่นการเสพสุรายาเมา และการปล้นสะดมเป็นต้น ซึ่งเราควรจะคิด
หาทางแก้ไข

หนึ่งคนไม่มีงานทำในกรุงเทพฯ นานมาก เขาทั้งหลายจึงควรมีอาชีพเป็นหลัก
แหล่ง จะได้เป็นทางป้องกันมิให้คนเหล่านั้นกระทำความผิดอาญา ส่วนอาชีพนั้น จะให้เลือกเอาได้
ตามใจชอบ ไม่บังคับว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นแต่ขอให้มีอาชีพเท่านั้น

นายกฤษฎา—ที่หลวงประดิษฐ์ฯ ว่ามานี้ ก็คือจะจัดการเพื่อความปลอดภัยแก่ชุมชน
ป้องกันมิให้ผู้มีอาชีพไปกระทำความผิดทางอาญา มิใช่จะไปบังคับผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้วให้
ทำงาน

หลวงประดิษฐ์ฯ ข้างเพิ่มเติมต่อไปว่า—คนที่เกาะกินตามวัดก็มี และถ้าเลิกวัตรูป
การเสียคนจะเสียยิ่งขึ้น ถ้าคนไม่ทำงานประเทศก็ไม่เจริญ ข้าพเจ้าจะให้คนเหล่านั้นและ
มีอาชีพ และมีได้มีความมุ่งหมายที่จะบังคับให้คนชนกลาง (บูจัวร์) ทำงาน

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—พวกคอมมิวนิสต์นั้นเป็นปรปักษ์ต่อพวก บูจัวร์ แต่
หลวงประดิษฐ์ฯ ไม่เป็น เจ้าชายแห่งเวลลิสสพระทัยอย่างหลวงประดิษฐ์ฯ เหมือนกัน
คือในการจัดค่ายทำงานให้แก่พวกที่ไม่มียานทำ ถ้ามีงานประดิษฐ์ผลให้ทำแล้ว ก็คงจะจัด

การให้สำเร็จ แต่ถ้าไม่มีงานทำแล้วก็จะจัดการได้ด้วยยาก จะทำได้แต่บำรุงการศึกษา และอบรมคนไม่มีงานทำ ให้ทำงานในค่ายทำงาน

หลวงประดิษฐฯ - คิดจะให้ชาวนาเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลดปล่อยปลาดูเองบ้าง ตั้งเทศาภิบาลแล้วทุกเขต แต่ว่าการท่งนกกตองกระทำด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องผ่านสภามุแทนราษฎรตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญที่ตราไว้ในนกกต คิดจะออกกฎหมายให้คนมีอาชีพและบำรุงการศึกษาวิชาชีพ

ส่วนข้อ ๖ นั้น หลวงประดิษฐฯ ได้ชี้แจงว่า อยากจะให้เขาออกเพราะว่า ถ้าหากได้ให้คนจะเข้าใจผิดว่า พระราชบัญญัติเกณฑ์จ้าง และพระราชบัญญัติตัดสินคนจางัด และคนที่ต้องโทษหลายครั้ง พระราชบัญญัติวิชาชีพการท่งนกกตองบังคับให้คนทำงานบางอย่างนั้น จะเข้าอยู่ในลักษณะคอมมูนิสต์ และจะมีคนขอให้เลิกกฎหมายเสีย ดังที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเกณฑ์จ้างแล้ว

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอลแลนด์-ถ้าเขาข้อ ๖ ออกเสียแล้ว หลวงประดิษฐฯ จะไม่มีช่องทางที่จะแสดงความเห็นในเรื่องบังคับคนให้มีอาชีพ

ประธานกรรมการฯ - หลวงประดิษฐฯ ให้คำมั่นแก่รัฐบาลไว้แล้วว่า จะไม่ใช่วิธีใหม่ใด ๆ ซึ่งจะบังคับข้อที่ตนและวิธีบังคับจ้างแรงงานเป็นวิธีโคกกิจ เพราะฉะนั้น ถ้าจะเอาข้อ ๖ ออก และให้กรรมการถามหลวงประดิษฐฯ เนื่องในคำมั่นนั้นก็ได้

นายกฯ - การบังคับมีลักษณะต่าง ๆ กัน การบังคับอย่างคอมมูนิสต์นั้น คือ การเลิกจ้างรายได้อุดหนุนของพลเมือง และการบังคับอีกอย่างหนึ่งก็คือ มนุษย์สังเคราะห์ ดังนั้นปาดชาติ

หลวงประดิษฐฯ - เท่าที่จะคิดกระทำนั้น คือแบบมนุษย์สังเคราะห์สันนิบาตชาติ และเพื่อไม่ให้พลเมืองได้มีอาชีพและหางานให้พลเมืองทำ

หลังจากได้มีการประชุมกันเป็นครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๖ ต่อมาได้มีการประชุมกันอีก เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลา ๘.๓๕ น. จนถึง ๑๒.๔๕ น.

เมื่อคณะกรรมการฯ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรวรวรรณ กรรมการ และ

ฉบับโรงพิมพ์ประจำกิจการพิ.

ประธานกรรมการฯ พะ

เพียงชาวนา เซอร์ โรเบ

กล่าวหาว่าเป็นคอมมูนิสต์

เมื่อได้แก้ไขระ

การโคกกิจข้อ ๕ เป็นการ

สัน (กำหนด ๒๗ การม

หลวงประดิษฐ

แทน ถ้าเช่นนั้นจะเดิมคำ

เซอร์ โรเบ

คำว่า "โดยไม่มีค่าทดแ

เพราะฉะนั้น

นั้น มีนัยอยู่แล้วว่า "ใน

ประธานกรรม

พระยาศรีสังก

ที่ประชุมได้ท

การรวมบับดิ

งานทั้งหลายให้เป็นอันหนึ่ง

มอดโควข้อ ๔๘)

หลวงประดิษฐ

รัฐบาลไซเวียต หรือจะ

ส่วนลักษณะ

นายอาร์ กีย

บรรดาราษฎร์ได้หมดในของ

Direction on obbigator

อันนั้นเหมือนกัน ถึงแม้ว่า

ทำได้แต่บำรุงการศึกษา

ปลูกผักเลี้ยงปลาเองบ้าง

ซึ่งจะต้องผ่านสภาผู้แทน

ราษฎรให้คนมีอาชีพและบำรุง

ให้เขาออกเพราะว่า ถ้าทั้ง

บุญติดดินคนจนจวน

ตัวให้คนทำงานบางอย่าง

เสีย ดังที่สมาชิกรัฐสภา

หลวงประดิษฐา จะไม่มี

ในแก้รัฐบาลไว้แล้วว่า จะ

วิโลกกิจ เพราะฉะนั้น

ในคำมั่นนั้นก็ได

่างคอมมิวนิสต์นั้น คือ

คือ มนุษย์สังเคราะห์

สังเคราะห์สันนิบาตชาติ

ประธานกรรมการ พระยาศรีสังกร และพระยานลราชวัจน์ กรรมการ พร้อมด้วย
เชยวชาญ เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์ และนายกีของ รวมทงตัวหลวงประดิษฐา ผู้ถูก
กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยได้มาพร้อมแล้ว จึงเปิดประชุมกันขึ้นเป็นครั้งที่ ๓ ดังนี้

เมื่อได้แก้ไขรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๒ แล้วที่ประชุมได้ตกลงแก้ไข
การโกศกิจข้อ ๕ เป็นการบันทึกการระงับของชาวนาที่ยากจน โดยการเลิกจ้างจ้างของเสีย
สิ้น (กำหนด ๒๘ การมอดโค่วหน้ากำหนดการฝรั่งเศษหน้า ๑๘)

หลวงประดิษฐา-ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่า หมายความว่าถึงการเลิกจ้างโดยไม่มีความ
แทน ถ้าเช่นนั้นจะเติมคำว่า "โดยไม่มีค่าทดแทน" ลงไปได้หรือไม่

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-หมายความว่าก็เป็นอย่างหลวงประดิษฐา ว่านั่น แต่
คำว่า "โดยไม่มีค่าทดแทน" ไม่มีอยู่ในกำหนดการซึ่งเป็นต้นฉบับ

เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรจะเติมคำเหล่านั้นลงไป และชี้แจงคำในอังกฤษว่า Annual
นั้น มีนัยอยู่แล้วว่า "ไม่มีค่าทดแทน"

ประธานกรรมการ-คำว่าเลิกจ้างในภาษาไทยก็มีนัยเช่นเดียวกัน

พระยาศรีสังกร และพระยานลราชวัจน์ได้เห็นพ้องด้วย

ที่ประชุมได้ตกลงแก้ไขการโกศกิจข้อ ๗ (ซึ่งบันทึกเป็นข้อ ๖ ดังนี้)

การรวมบังคับใช้เวียตอื่น ๆ เพื่อให้เป็นสหภาพรัฐสากล เพื่อรวมบรรดาคน
งานทั้งหลายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางโกศกิจให้ยึดลัทธิสากลอันเดียวกัน (กำหนดการ
มอดโค่วข้อ ๔๘)

หลวงประดิษฐา - ข้าพเจ้าไม่มีความคิดเช่นนั้นเลย ข้าพเจ้าไม่คิดที่จะตั้ง

รัฐบาลไซเวียต หรือจะให้รัฐบาลสยามเข้าร่วมสหภาพรัฐไซเวียตเลย

ส่วนลักษณะการโกศกิจข้อ ๖ นั้น เติมมีการอภิปรายกันมาก

นายอาร์ กีของ- เมื่อได้อ่านกำหนดการนาซีแล้วได้พบข้อความว่า จะเลิกจ้าง

บรรดาราษฎรได้หมดได้เนื่องมาจากแรงงานเหมือนกัน (กำหนดการ ค.ศ. ๑๙๒๐ ข้อ ๑๑

Direction on obbigratory Work 1929/etern 2) มฤตกอยู่ในเกณฑ์ที่จะเลิกจ้างตามหลัก

อันหนึ่งเหมือนกัน ถึงแม้ว่ายึดลัทธิเวียตมิได้ดำเนินการอันนี้ และข้าพเจ้าก็ไม่คิดว่ายึดลัทธิจะ

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๖

๔๗๖ เวลา ๙.๑๕ น.

น กรรมการ และ

ดำเนินการถึงเพียงนี้ แต่กำหนดของนาซีได้มีการบังคับให้หลักการดังนี้ ซึ่งแต่เดิมเป็นของคอมมิวนิสต์นั้นมาบรรจุไว้ด้วย และนัยว่านโยบายฟาสซิสต์ก็มีอยู่เหมือนกัน ดู Laurent National Socialism

เพราะฉะนั้น อันที่จริงก็ควรจะถอนเอาลักษณะข้อ ๖ นี้ออกเสียที ถ้าทำเช่นนั้นอาจมีผู้เข้าใจผิดได้ว่า เอาออกเพราะจะทำให้หลวงประดิษฐ์ฯ อึดอัดในการตอบโต้อันที่จริงคำชี้แจงของหลวงประดิษฐ์ฯ ในการประชุมครั้งหนึ่งได้ปรากฏว่า ความเห็นของหลวงประดิษฐ์ฯ ตรงกันข้ามกับความเห็นของคอมมิวนิสต์ทีเดียว

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าจะมีข้อความกล่าวไว้ในเรื่องการบังคับให้ทำงานบ้างแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์แก่หลวงประดิษฐ์ฯ เอง ส่วนข้อเท็จจริงที่จะบรรจุในข้าพเจ้าจะใช้ถ้อยคำในกำหนดการมอสโคว์หน้า ๑๘ นั้นเอง คืองานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งแก่ชีวิต ซึ่งมีความหมาย ๒ นัย

๑. จำเป็นต้องบังคับให้ทำงาน และ
๒. จำเป็นเพราะไม่มีทางเลือกยั้งชีพทางอื่นนอกจากทำการทำงาน

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์—เราจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง และความเฉลียวฉลาดมาก ในการที่จะวางหลักข้อนี้ ตามกำหนดการฝรั่งเศส ปรากฏว่า คณะคอมมิวนิสต์จะให้โอกาสทุกคนได้ทำงาน และมีอีกตอนหนึ่งว่า เมื่อใดที่รัฐคอมมิวนิสต์ชนแล้ว การบังคับใด ๆ ก็จะต้องลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในขั้นที่สุดการบังคับให้ทำงานนั้น ไม่ใช่ข้อคิดของคอมมิวนิสต์ ส่วนความจำเป็นที่จะต้องทำงานนั้น เนื่องมาจากสภาพของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ซึ่งทุกคนต้องทำงานอยู่เอง คำว่า ความจำเป็นนั้นเป็นคำกำกวมและพวกคอมมิวนิสต์ก็ตั้งขึ้นให้เป็นคำกำกวม แต่ถ้าจะเอากำหนดการมอสโคว์และกำหนดการฝรั่งเศสมารวมเข้ากันแล้วก็จะวางขึ้นเป็นลักษณะข้อ ๖ ใต้ดังนี้ คือ

การให้หลักที่ว่า ผู้ใดที่ไม่ทำงานก็ไม่ไถ่กิน แต่พวกกระตมกัษรบ้านทงมวลโดยไม่มีควมปรานีเลย และโดยนัยทั่วไปดำเนินการตามแผนการที่กหนดไว้ล่วงหน้าในอันที่จะให้แรงงานเป็นความจำเป็นแห่งชีวิต และมีไว้เป็นแต่เพียงทางหาเลี้ยงชีพเท่านั้น (ทั้งนี้โดยล้างกรรมสิทธิ์เอกชนและการประดิษฐ์กรรมแบบแข่งขัน)

ฉบับโรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์

หลวงประดิษฐ์

การทำงานเป็นจุดสำคัญ

เซอร์ โรเบิร์ต

ลำบากมากที่เราจะกระทำให้เป็นหลักต่าง ๆ ของคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ แล้ว เราจะได้

นายอาร์ กียะ

แห่งชีวิต ได้กล่าวว่า เมื่อให้เห็นว่า ความจำเป็นขอ

เซอร์ โรเบิร์ต

ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ไป

หลวงประดิษฐ์

ของโซเชลลิสต์หลายอย่างทำงานเหมือนกัน ส่วนกลวิธีวิธีการเช่นเหมือนกัน

นายอาร์ กียะ

ข้อความตอนนี้ออกได้

เซอร์ โรเบิร์ต

มุขิต

หลวงประดิษฐ์

นั้นมีต่าง ๆ นานา เช่น

เซอร์ โรเบิร์ต

อุดมคติของคอมมิวนิสต์และอยู่ในลักษณะดังที่ข้าพเจ้า

ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย

การตั้งขึ้น ตั้งแต่เดิมเป็น
เหมือนกัน ดู Laurent

ออกเสียที ถ้าจะทำ
รัฐ ๖ อัดอัดในการตอบ
ปรากฏว่า ความเห็น

ไว้ในเรื่องการบังคับให้
ข้อเท็จจริงที่จะบรรจุนั้น
เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่ง

การทำงาน

มระมัดระวัง และ
เคล ปรากฏว่า คณะ
รัฐคอมมิวนิสต์นั้นแล้ว
การบังคับให้ทำงานนั้น
เนื่องมาจากสภาพของ
กำลังคนและพวกคอม-
กำหนดการผังเศสมา

การชักชวนทางมรดโดย
ล่วงหน้าในอันที่จะให้
เท่านั้น (ทรงโดยล้าง

หลวงประดิษฐ ๖ - ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเลิกจ้างรายได้และมรดก หรืออยู่ที่
การทำงานเป็นจุดสำคัญ

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-ถ้าจะพิจารณาหลักให้ถ่วงแล้ว จะเป็นการยาก
ลำบากมากที่เราจะกระทำได้นั้นคือคัดเลือกเขาข้อความในกำหนดต่าง ๆ ของคอมมิวนิสต์ให้
เป็นหลักต่าง ๆ ของคอมมิวนิสต์มาตั้งเป็นลักษณะขึ้น ถ้าเราจะใช้ถ้อยคำดังที่มในการกำหนด
การต่าง ๆ แล้ว เราจะได้ไม่ผิดพลาด

นายอาร์ กียอง-ในการกำหนดมอดโค่นนั้น ก่อนที่งานจะเป็นความจำเป็น
แห่งชีวิต ได้กล่าวว่า เมื่อได้เลิกจ้างกรรมสิทธิ์เอกชนและทรัพย์สินเอกชนแล้ว จึงแสดง
ให้เห็นว่า ความจำเป็นของงานนั้นเป็นที่ยุทธศาสตร์

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-จริงเป็นที่ยุทธศาสตร์ แต่ทว่าในระหว่างนั้น มีชน
ดำเนินการเป็นชั้น ๆ ไป

หลวงประดิษฐ ๖ - ชาร์ลส์ได้แสดงว่า การบังคับให้ทำงานนั้นเป็นระเบียบการ
ของโซเชี่ยลลิสต์หลายอย่าง ถ้าจะพูดโดยเคร่งครัดแล้ว การเกณฑ์ทหารก็เป็นการบังคับให้
ทำงานเหมือนกัน ส่วนการวางแผนนั้น ก็มีลักษณะอื่น ๆ จำนวนมาก นอกจากคอมมิวนิสต์
ใช้วิธีการเช่นเหมือนกัน

นายอาร์ กียอง- การวางแผนการเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นควรถน
ข้อความตอนนี้ออกได้

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-ไม่เห็นควรถนออกเพราะว่าเป็นลักษณะเฉพาะคอม
มิวนิสต์

หลวงประดิษฐ ๖ - แผนการนั้นเป็นวิธีการ ไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์ อันวิธีการ
นั้นต่าง ๆ นานา เช่นวรรณคดีในวิธีต่าง ๆ ก็เป็นวิธีอย่างหนึ่งเหมือนกัน

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์-แผนการนั้นในอันที่หมายรวมถึงแผนการนี้ เพื่อบรรลุ
อุดมคติของคอมมิวนิสต์แผนการนั้นบังคับให้มีอาชีพอย่างหนึ่งที่หลวงประดิษฐ ๖ ดำริอยู่นั้น ไม่เข้า
อยู่ในลักษณะดังที่ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ขึ้นใหม่นี้ เพราะว่าหลวงประดิษฐ ๖ มีความประสงค์

ที่จะจำแนกพวกหมทางหาเพียงพออยู่แล้ว นอกจากพวกหมความมุ่งหมายของหลวงประดิษฐ์ฯ ก็คือ จะให้เป็นภัยต่อประเทศนั้นทำงาน และอีกประการหนึ่ง ความมุ่งหมายของหลวงประดิษฐ์ฯ ก็มิใช่จะเลิกล้างกรรมสิทธิ์ของเอกชนและการประดิษฐ์กรรมแบ่งแข่งกัน

หลวงประดิษฐ์ฯ—แต่ถ้าบรรจข้อความ, ซึ่งเข้าใจยากลงไปแล้วมหาชนอาจเข้าใจผิดไปได้ว่า การบังคับให้ทำงานทุกอย่างทุกชนิด มีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์

นายอาร์ กียอง—ปัญหาที่ว่า เราจะถือทหมายในที่สุดเป็นใหญ่หรือ ค่นดำเนินการณในระหว่างเป็นใหญ่

ประธานกรรมมาธิการ—จะกลับข้อความที่เรียงไว้นั้น โดยเอาตอนท้ายไปไว้ตอนต้น และเอาตอนต้นไปไว้ตอนท้ายได้หรือไม่

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอดเจนส์—ควรจะรักษานัดนั้นไว้เพราะได้เอาข้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับดำเนินการณในระหว่างไว้ข้างต้น และข้อความที่เกี่ยวกับทหมาย ในที่สุดไว้ข้างหลัง

หลวงประดิษฐ์ฯ—จะถอนข้อ ๖ ออกเสียแล้ว ให้ข้าพเจ้าแสดงความเห็นในเรื่องบังคับให้มีอาชีพ ในเมื่อกรรมมาธิการตามถึง คำมั่นที่ข้าพเจ้าได้ให้ไว้แก่รัฐบาลตั้งที่กรรมมาธิการได้แน่วไว้นั้นไม่ได้หรือ

ประธานกรรมมาธิการ—เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้งสองไม่ตกลงกัน ลักษณะข้อ ๖ นี้ควรจะถอนออกจกบทกกรรมและเอาไปใส่ไว้ในบทกอุปกรณของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ในบทกอุปกรณนั้น จะได้ขอให้หลวงประดิษฐ์ฯ แสดงความเห็น และจะได้มีข้อความกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมมาธิการ ถึงผู้แทนราษฎรเหมือนกัน

ที่ประชุมกรรมมาธิการตกลงตามนี้ เป็นอันว่า เซอร์ โรเบิร์ต ฮอดเจนส์ และนายอาร์ กียอง จะร่างบทกอุปกรณเพิ่มเติมมาส่วนข้อความนั้น เซอร์ โรเบิร์ต ฮอดเจนส์จะใช้ข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนนายอาร์ กียอง นั้นจะใช้ข้อความว่า “เนื่องจากกาเลล้างกรรมสิทธิ์เอกชน และทรัพย์สินเอกชนนั้น พึงทำให้งาน เป็นความจำเป็นแห่งชีวิตสำหรับความทั่วๆ ไป”

หลวงประดิษฐ์ฯ—ลักษณะต่างๆ ของคอมมิวนิสต์ที่วางไว้นั้นถ้ากระทำลักษณะเดียวเช่นลักษณะโภคกิจ

ข้อ ๔ ทว่า

ในบ้านเรือน และถิ่นที่อยู่ ต้องกระทำตามลักษณะที่

เซอร์ โรเบอ

เดียวกันก็อาจจะทำให้เป็น

ประธานกรรม

หลวงประดิษ

คนพึงมีศาสนา แต่เมื่อมี

ประธานกรรม

ใหม่ ๆ ที่จะไม่บังคับข้อที่

ก็ยังคงใช้อยู่หรืออย่างไร

หลวงประดิษ

มีอาชีพ ก็คิดจะดำเนินก

มีอาชีพเท่านั้น หาได้คิด

ประธานกรรม

การซึ่งคิดเห็นมาแต่ก่อน

หลวงประดิษ

เซอร์ โรเบอ

สำคัญเวลานี้มีความเห็น

หลวงประดิษ

ประธานกรรม

ได้แสดงความเห็นในลัก

ข้อหรือยัง

เซอร์ โรเบ

เซอร์ โรเบ

ประดิษฐ์ฯ ในเรื่องบังคับ

ความมุ่งหมายของหลวงประ
เทือง ความมุ่งหมายของ
ประติษฐกรรมแบ่งแข่งขัน
กลองไปแล้วมหาชนอาจ
นคอมมุนิสต์
สุดเป็นใหญ่หรือ คนดำเนิน

ดยเอาตอนท้ายไปไว้ตอนต้น

จะได้เอาข้อความซึ่งเกี่ยว
มา ในที่สุดไว้ข้างหลัง
จำแสดงความเห็นในเรื่อง
ว่ารัฐบาลดังที่กรรมการ

นี้ ลักษณะข้อ ๖ นั้นคือ
ยวชาญแต่ละท่าน เห็น
แสดงความเห็น และจะ
เหมือนกัน

อรรถ สอแลนต์ และนาย
เบอร์ต สอแลนต์จะไว้
ว่า "เนื่องจากภาว
ความจำเป็นแห่งชีวิต

นี้ถ้ากระทำลักษณะเดิม

ข้อ ๔ ที่ว่าวิปัสนาคหามิทรพัยบ้านเรือนใหญ่ ๆ และย้ายคนงานหรือคนจนไปอยู่
ในบ้านเรือน และถิ่นที่อยู่ของเศรษฐีและตระกูลกษัตริย์ จะเป็นคอมมุนิสต์ได้หรือไม่ หรือว่าจะ
ต้องกระทำตามลักษณะทุกอย่างแล้วจึงจะเป็นคอมมุนิสต์

เซอร์ โรเบิร์ต สอแลนต์ และนายอาร์ กียอง - สุดแล้วแต่กรณี ลักษณะ
เดียวกันก็อาจจะทำให้เป็นคอมมุนิสต์ได้ แล้วแต่ผู้เห็นว่าตนจะอย่างไร

ประธานกรรมการ - คุณหลวงจะมีความเห็นอย่างไรในเรื่องศาสนา

หลวงประติษฐ - ศาสนาจำเป็นต้องมี แต่ใครจะนับถือศาสนาอย่างไรก็ตาม ทุก
คนพึงมีศาสนา แต่เมื่อมีศาสนาอยู่แล้วก็แล้ว ข้าพเจ้าไม่คิดจะทำลายล้างศาสนาเลย

ประธานกรรมการ - คำนั้นที่คุณหลวงให้ไว้แก่รัฐบาล ก่อนว่า จะไม่ใช่วิธี
ใหม่ ๆ ที่จะบังคับชอตน และบังคับจ้างแรงงาน เป็นวิธีการบำรุงโภคกิจนั้น สำหรับรัฐบาล
ก็ยังคงใช้อยู่หรืออย่างไร

หลวงประติษฐ - สำหรับรัฐบาลก็เป็นอันใช้อย่างเดียวกัน การจะบังคับให้คน
มีอาชีพ ก็คิดจะดำเนินการมนุษย์สังเคราะห์ของสันนิบาตชาติ เพื่อหางานให้คนทำ และให้คน
มีอาชีพเท่านั้น หากได้คิดดำเนินตามวิธีการคอมมุนิสต์หรือนาซิกหาไม่

ประธานกรรมการ - หลักความเห็นที่คุณหลวงแสดงความเห็นมาทางนี้ เป็นหลัก
การซึ่งคิดเห็นมาแต่ก่อนมิใช่แต่ชั่วขณะหนึ่งหรืออย่างไร

หลวงประติษฐ - เป็นหลักความเห็นมาแต่ก่อน

เซอร์ โรเบิร์ต สอแลนต์ - ความเห็นของคนย่อมเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราว ข้อ
สำคัญเวลานี้มีความเห็นอย่างไร

หลวงประติษฐ - ในหลักความเห็นข้าพเจ้ามิได้เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ประธานกรรมการ - เซอร์ โรเบิร์ต และนายกียอง เห็นว่าหลวงประติษฐ
ได้แสดงความเห็นในลักษณะต่าง ๆ ของคอมมุนิสต์ ดังที่มีอยู่ในบันทึกถวมนานนครบถ้วนทุก
ข้อหรือยัง

เซอร์ โรเบิร์ต สอแลนต์และนายอาร์ กียอง - ครบถ้วนทุกข้อ

เซอร์ โรเบิร์ต สอแลนต์ - ข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจแจ่มแจ้งในความคิดเห็นของหลวง
ประติษฐ ในเรื่องบังคับให้คนมีอาชีพจะทำหรือไม่ จะใครให้ถอนข้อ ๖ ออก

หลวงประดิษฐฯ - การที่ไม่อยากให้มีลักษณะข้อ ๖ ว่าด้วยการบังคับคนใช้ทำงานไว้ในบันทึกวมนั้น เพราะเห็นว่าตามหลักวิชาการ ไม่ใช่เป็นหลักสาระสำคัญของลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ถ้าหากเป็นวิธีทางดำเนินการอย่างหนึ่งเท่านั้น ซึ่งคณะนาซีและคณะอื่น ๆ ก็นำเอาไปใช้เหมือนกัน และตามที่ซาร์จิดได้แสดงให้เห็นปรากฏว่าเป็นการเกี่ยวกับกิจกรรม (การแบ่งสรรพโภคทรัพย์) มากกว่าประดิษฐกรรม (การบังคับโภคทรัพย์) ในเรื่องที่ดินนั้น เมื่อก่อนปิดสภาข้าพเจ้าได้แถลงในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และได้มีหนังสือไปยังเจ้าคุณทรงฯ ว่า ข้อความในเค้าโครงการเศรษฐกิจของข้าพเจ้านั้น เป็นแต่เพียงเค้าความซึ่งจะแก้ไขอย่างไรก็ได้ ข้าพเจ้ามีความมุ่งหมายที่จะตั้งระเบียบการไว้ให้รัฐบาลชดเชย เป็นแต่ว่าใครสมควรขายก็ให้รัฐบาลซื้อเอา อนึ่งเรื่องการบังคับให้ทำงานนั้น หนังสือที่พวกโซเวียตแต่งชื่อว่า TRAVAIL LABER TRAIL FORCE S' FORCHE ก็อ้างว่าไม่มีการบังคับ กลับชักชวนมาให้เป็นคติของประเทศที่ถือลัทธิเศรษฐกิจ และทั้งสัญญาว่าใครไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน ซึ่งพบในกำหนดการของคอมมิวนิสต์นั้น ซึ่งเนื่องมาจากคัมภีร์ไบเบิล (ไตรปิฎกของศาสนาคริสต์นั่นเอง) คือคำสอนของนักบุญชื่อว่า ปอล มีว่า For also when we were with you, this we be clare to you that, if anyman will not work, niether let him eat และศาสตราจารย์ซาร์จิดก็อ้างว่าสุภาษิตนี้ขอยืมไปจากเรนต์ปอล (Giude Communist and Cooper Slive Colonies 26 P)

ประธานกรรมาธิการ หนังสือของหลวงประดิษฐฯ ถึงเจ้าคุณทรงฯ ที่ว่านี้ ได้สำเนาทูลเกล้าฯ ถวายก่อนที่จะตกลงเรียกหลวงประดิษฐฯ กลับเข้ามาแล้ว

๕๔ การประชุมครั้งที่ ๔

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

เวลา ๕.๐๐ - ๑๑.๔๕ น.

ประธานกรรมาธิการ - ไม่ได้เป็นสมาชิกหรือเกี่ยวข้องกับคณะคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศอย่างใดหรือไม่เลย

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิ

หลวงประดิษฐ

เซอร์ โรเบิร์ต

ส่งอยู่นั้นหรือไม่

หลวงประดิษฐ

เลิกฐานักหลวงเสีย

ราษฎรเสีย ข้าพเจ้ายัง

เซอร์ โรเบิร์ต

ในการศึกษาหรือไม่

หลวงประดิษฐ

ซึ่งกับทางฝ่ายอาณาจักร

คณะสงฆ์มาร่วมมือกับ

นายฮาร์ กีย

ประธานกรร

เจ้าจะได้บันทึกไว้ใน

ประธานกรร

ว่าหลวงประดิษฐฯ ปร

เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

คณะกรรมา
มิวนิสต์ ดังที่กล่าวมานี้

ส่วนเอกสาร

การนั้นที่ประชุมตกลงไป

ไป ส่วนรายงานการป

ธิการสถานผู้แทนราษฎร

ประธานคน

ผู้เชี่ยวชาญ

ว่าด้วยการบังคับคนใช้ทำ
นหลักสาระสำคัญของลัทธิ
ทั้งคณะนาซีและคณะอื่น ๆ
เป็นการเกี่ยวกับกิจกรรม
คหวิทย์) ในเรื่องที่ดินนั้น
หนังสือไปยังเจ้าคุณทรงฯ
เค้าความซึ่งจะแก้ไขอย่าง
ที่ดิน เป็นแต่ว่าใครสมควร
ที่พวกโซเวียตแต่งตั้งว่า
มีการบังคับ กลับขัดต่อ
เรไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน ซึ่ง
ไตรปิฎกของศาสนาคริสต์
we were with you, this
let him eat และศาส-
Communist and Cooper

เจ้าคุณทรงฯ ที่ว่านี้ ได้
มาแล้ว

คณะคอมมิวนิสต์ระหว่าง

หลวงประดิษฐฯ - ไม่ได้เป็นสมาชิกหรือเกี่ยวข้องกับคณะคอมมิวนิสต์อย่างไรเลย

เซอร์ โรเบิร์ตฯ - หลวงประดิษฐ์ฯ คิดจะถอนการอุดหนุนรัฐบาลอุดหนุนคณะ
สงฆ์อยู่นั้นหรือไม่

หลวงประดิษฐ์ฯ - ไม่ได้คิดเลย ตรงกันข้ามเมื่อครั้งรัฐบาลพระยามโนฯ คิดจะ
เลิกฐานวัดหลวงเสีย เพราะเป็นการเปลืองพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จึงจะให้เป็นที่
ราษฎรเสีย ข้าพเจ้ายังได้คัดค้าน และยังสามารถเสนอว่าให้เอาเงินกระทรวงธรรมการออกแทน

เซอร์ โรเบิร์ตฯ - หลวงประดิษฐ์ฯ เห็นด้วยในการที่คณะสงฆ์จะร่วมมือกับรัฐบาล
ในการศึกษาหรือไม่

หลวงประดิษฐ์ฯ - ยากให้ร่วมมือในชั้นนี้คณะสงฆ์ในเมืองไทยไม่ค่อยจะมาเกี่ยว
ข้องกับทางฝ่ายอาณาจักร ซึ่งต่างกับที่เป็นอยู่ในประเทศตะวันตก แต่ข้าพเจ้าเองอยากให้
คณะสงฆ์มาร่วมมือกับรัฐบาลในการศึกษาอบรม

นายอาร์ กียอง - ปัญหาเหล่านี้ อยู่นอกกำหนดการคอมมิวนิสต์

ประธานกรรมาธิการ - คำตอบของหลวงประดิษฐ์ฯ ที่ตอบ เซอร์ โรเบิร์ตฯ นั้น ข้าพ-
เจ้าจะได้บันทึกไว้ในรายงานการประชุม แต่จะไม่เติมลงในรายงานของกรรมาธิการเสนอสภา

ประธานกรรมาธิการ - ขอให้คณะกรรมาธิการลงมติว่าตามที่ได้สอบสวนมานี้ เห็น
ว่าหลวงประดิษฐ์ฯ ปราศจากมลทินในการที่ได้มีคำกล่าวหาในสมัยรัฐบาลพระยามโนฯ ว่า
เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

คณะกรรมาธิการ ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า หลวงประดิษฐ์ฯ ไม่มีมลทินเป็นคอม-
มิวนิสต์ ดังที่กล่าวมานั้นเลย

ส่วนเอกสารและสำเนาที่จะส่งไปยังสภา เพื่อประกอบรายงานของคณะกรรมาธิ-
การในที่ประชุมตกลงให้ส่งกำหนดการต่าง ๆ กับบันทึกพร้อมและอุปกรณ์ของผู้เชี่ยวชาญนั้น
ไป ส่วนรายงานการประชุมนั้นตกลงว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะขอรู้ที่สำนักงานเลขา
ธิการสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการไม่ขัดข้อง

ประธานคณะกรรมาธิการ - ขอขอบใจผู้เชี่ยวชาญทั้งสองที่ได้ช่วยเหลือเป็นอย่างดี
ผู้เชี่ยวชาญทั้งสอง - ขอขอบคุณประธานกรรมาธิการที่ได้ดำเนินการประชุมมา

เป็นอย่างดี ทั้งได้แปลข้อความที่ยาก ๆ จากไทยเป็นอังกฤษเป็นไทยให้สะดวกด้วย

หลวงประดิษฐ์ฯ - ขอขอบพระคุณกรรมมาธิการผู้เขยวชาญที่ได้พิจารณาเรื่องที่
ยากด้วยความยุติธรรม

บทก

คอมมิวนิสต์ คืออะไร?

ของ

อาร์. กียอง และอาร์. อี. ฮอแลนด์

๑. คอมมิวนิสต์ (ลัทธินิยมมวลชนหรือสหภาพสาธารณนิยม) นั้นนักวิเคราะห์ศัพท์
เห็นกันว่า เป็นการก่อสร้างองค์การเมืองเสียใหม่ตามทำนองโซเชี่ยลลิสต์ (ลัทธินิยมชุมชนหรือ
สังคมนิยม) รูปใดรูปหนึ่ง โดยอาศัยแผนการเลิกทรัพย์สินเอกชนและโอนทุกสิ่งทุกอย่างซึ่ง
เอกชนครอบครองอยู่แต่ก่อนนั้นเป็นของรัฐ แล้วรัฐรับภาระในการแบ่งสรรค่างานให้แก่
พลเมืองแต่ละคน และแบ่งกำไรในระหว่างพลเมืองนั้น ๆ โดยทั่วกัน

๒. ศัพท์นี้ในอดีตได้ใช้หมายความรวม ๆ ถึงโครงการจัดระเบียบชุมชน โดยมี
การเลิกกรรมสิทธิ์เอกชน และมอบทรัพย์สินทั้งหมดให้เป็นของมวลชน พวกคริสเตียนใน
ตอนต้นได้รวมทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งตนมีอยู่นั้นเข้าเป็นของกลาง และแต่ละคนเอาของกลาง
นั้นมาใช้ตามความต้องการ มหาบุรุษหลายท่านเช่น เฟลโก, ธอมมัมมอร์, แชนด์ซิมของฟูรีเอร์,
และรอบเอร์ต โอเวน, อาศัยความรู้ลึกซึ้งถึงความเป็นอยู่อย่างยิ่งในความยากจนข้นแค้นของคนจน
และอาศัยความปรารถนาอันแรงกล้าในอันจะยกความสุขสบาย การปรองดองเป็นพี่น้อง และ
ความดำรงศีลธรรมของมนุษยชาติให้ระดับที่สูงขึ้น จึงได้วางแผนการชุมชนเชิงอุดมคติว่าจะ
ให้สมาชิกในชุมชนนับถือทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นของกลาง รวมกันแล้วจะได้มีชีวิตเป็นศรีสุขปราศ
จากความกังวลทั้งปวง จะได้รับเครื่องนุ่งห่ม วิชาการศึกษา และรับความพิทักษ์รักษาจาก
รัฐ ซึ่งจะได้ปันงาน อันจะพึงกระทำเพื่อความสวัสดิสุขของมวลชนนั้นให้แก่สมาชิกแต่ละคนตาม
ส่วนที่สมควร

ฉบับโรงพิมพ์ ประจักษ์การพิ.

อุดมคติทั้ง

อุดมคติอย่างตีมันส์ที่ อยู่
ไหวติงต่อคติต่าง ๆ

๓. ในวาระที่
สิทธิทรัพย์สินเอกชน แล้ว

๔. นอกจาก
คิดที่จะรวมกรรมสิทธิ์เป็น
แล้ว ในการวิวัฒน์แผน
ทางการเมือง

หลักที่ว่าเอกชน
โยชน์ที่จะพึงได้ร่วมกัน
โคจร และการประปา มี
และอารยธรรมของเรา
ทรัพย์สิน - Production) เ
ตามแบบโซเชี่ยลลิสต์ แ
การก็ได้คิดความคิดมาจา
ทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ก็มีแนว

เพราะฉะนั้น
ก็มีความหมายอันเป็น

๕. แต่ในปีที่
มุนิสต์" มาใช้เป็นสลา
การที่มั่นคง
เป็นสำคัญ

คาร์ล มาร์คส์
เป็นวิธีการโลกก็มีอยู่ใน

ไทยให้สะดวกด้วย
ยวชาญที่ได้พิจารณาเรื่อง

อุดมคติทั้งนี้ ได้มีผู้สนับสนุนในประเทศมากหลายเกือบทุกยุคทุกสมัย และเป็นอุดมคติอย่างดีมีเสน่ห์ อย่างแปลกประหลาดจับใจชวน ซึ่งมีความรู้สึกแรงกล้า และมีใจหวัดต้อคติต่าง ๆ

๓. ในวาระต่าง ๆ เป็นลำดับมา ได้มีคณะชนเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกาจะรวมสหภาพสหพันธ์เอกชน แล้วจึงพัฒนาตามทฤษฎีคอมมิวนิสต์ แต่สมาคมเช่นว่านี้หายากที่ได้ดำรงอยู่นาน

๔. นอกจากการทดลองกระท่อนกระแท่น ซึ่งเป็นครั้งแรกแล้ว แนวความคิดที่จะรวมกรรมสิทธิ์เป็นของคนกลางนั้น ยังได้มีอิทธิพลอันลึกซึ้งเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว ในการวิวัฒนาการ (EVOLUTION) ของมนุษยชาติในทางชุมชนทางโลกกิจและทางการเมือง

หลักที่ว่าเอกชนจะต้องมีส่วนพัวในการบำรุงรักษากิจการอันเป็น อุปการะหรือประโยชน์ที่จะพึงได้รับร่วมกัน เช่นทางหลวง ความสงบเรียบร้อย ระเบียบการที่ระบายสิ่งโสโครก และการประปา บำนาญผู้แก่ผู้เฒ่า ฯลฯ นั้นเป็นหลักอันจำเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำและอารยธรรมของเรา สมาคมสหกรณ์ต่าง ๆ ที่ใหญ่ทั้งในการประดิษฐ์ (การบังเกิดโภคทรัพย์ - Production) และการประโคม (การจำหน่ายโภคทรัพย์ Supply) ทั้งการดำเนินการตามแบบโซเชี่ยลลิสต์ และแบบคอลเลกติวิสต์ (ลัทธินิยมปวงชนหรือสมมุตินิยม) นานับประการก็ได้คิดความคิดมาจากคอมมิวนิสต์ และในที่สุดกำหนดการของคณะพรรคการเมืองเกือบทุกสัทุกวรรณะ ก็มีแนวความคิดทำนองคอมมิวนิสต์รวมอยู่ด้วยเหมือนกัน

เพราะฉะนั้น ถ้าจะพูดในเชิงศัพท์แล้วคำว่า "คอมมิวนิสต์" หรือ "คอมมิวนิสต์" ก็ไม่มีความหมายอันเป็นคำหนดิพนธ์อยู่ประการใดเลย

๕. แต่ในปีท้าย ๆ นี้ ในประเทศที่ไม่เคยสาในทางการเมืองแล้วได้นำคำ "คอมมิวนิสต์" มาใช้เป็นสลากเครื่องหมายสำหรับบรรดาภาวะของคณะพรรคการเมืองชนิดหนึ่ง

การที่เป็นดังนี้ เนื่องมาจากบทประพันธ์ของ คาร์ล มาร์กซ (ค.ศ. ๑๘๑๘-๑๘๘๓)

เป็นสำคัญ

คาร์ล มาร์กซ เป็นนักคิดยิ่งใหญ่คนหนึ่งซึ่งใช้วิชาวิทยาศาสตร์ศึกษาอิทธิพล อันเป็นวิธีการ โลกกิจมีอยู่ในชีวิตการเมือง

นิยม) นั้นนักวิเคราะห์หัตถ์พัลลิสต์ (ลัทธินิยมชุมชนหรือและโอนทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งการแบ่งสรรคการงานให้แก่กัน
จัดระเบียบชุมชน โดยมีลชน พวกคริสเตียนในและแต่ละคนเอาของกลาง
เอร์, แชนด์ซิมของฟิวเอร์, ยากจนคนแค่นของคนจน
รองดองเป็นพื้นอง และ
ารชุมชนเชิงอุดมคติว่าจะ
ได้มีชีวิตเป็นศรีสุขปราศ
ับความพิทกัษรึกษาจาก
แก่สมาชิกแต่ละคนตาม

มาร์คส์ เป็นนักนิยม (วิชาว่าด้วยชุมชน—Sociology) และวาทะอันเป็นมูลฐานของมาร์คส์ ซึ่งใช้วิธีนั้นแปรเอาจากการศึกษา ระเบียบการอุตสาหกรรม โรงงานอันกำลังเกิดขึ้นและระเบียบการเมืองของรัฐเชียนั้น ได้เป็นประหนึ่งตัวบีบได้ ทฤษฎีแบบฉบับในเรื่องชุมชน ซึ่งนักวิทยาศาสตร์แต่ก่อนได้สันนิษฐานเอามาจากระเบียบการเกษตรกรรม ซึ่งครอบคลุมสมัยของเขายู่ในหนังสือชื่อว่า “คัสคาปีตาล” (ทุน) นั้นมาร์คส์ได้พิจารณาตลอดทั้งวิธีการแคปิตลลิสต์ (นายทุน) โดยตลอดทั้งทางประวัติศาสตร์และทางวิพากษ์ มาร์คส์ได้แสดงโดยแจ่มแจ้งว่า ในการวิวัฒน์นั้นแปรทางประวัติศาสตร์นั้น ตัวการประดิษฐกรรมได้กระทำหน้าที่อย่างไร และดลบันดาลความคิดอันเป็นที่ตั้งแห่งรูปองค์การชุมชนนั้นอย่างไร

ทฤษฎีของมาร์คส์มีอยู่ว่า ในขั้นที่สุด แนวความคิดและหลักประเพณีของชุมชนในยุคใดยุคหนึ่ง ก็เป็นไปตามวิธีการอยู่กินทางโลกนั่นเอง เพราะฉะนั้น ตัวการเปลี่ยนแปลงหลักมูลในแนวความคิด และหลักประเพณีของชุมชนนั้นด้วยเหมือนกัน

มาร์คส์ถือว่า กำลังประดิษฐกรรมซึ่งมนุษย์มีอยู่นั้นมีอยู่อย่างไร และเจริญมาอย่างไร ก็ย่อมบังคับให้ความสัมพันธ์ทางโลกกิจ และการชุมชนมีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไรนั้น และถือว่าหลักประเพณีของชุมชนสถานใดสถานหนึ่ง ย่อมอนุโลมตามวิถีและการประดิษฐกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

เพราะฉะนั้นในขั้นที่สุดประวัติศาสตร์การเมืองและวิชาความรู้ในสมัยหนึ่งก็ต้องอนุโลมตามวิธีการประดิษฐกรรมสมัยนั้น ตามความเห็นของมาร์คส์เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางโลกกิจมีโครงการสร้างอยู่อย่างไร ก็บังคับและกำหนดให้ความเจริญทางการเมืองของมวลชน ซึ่งอยู่ในโครงสร้างโลกกิจนั้นเป็นไปอย่างนั้น เพราะว่ารัฐซึ่งต้องจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางการเมืองย่อมตั้งอยู่เพื่อรักษากฎที่จำเป็นสำหรับดำเนินการประดิษฐกรรม และอำนาจอุปกรณ์ยังชีพให้แก่พลเมืองเป็นสำคัญ

๖. แต่มาร์คส์ถือทฤษฎี (ซึ่งออกจะเป็นที่สงสัยอยู่) ด้วยว่า “มูลค่าแรงงาน” เป็นปัจจัยที่กำหนดมูลค่าของตลาดสินค้า และเถียงว่าตามลัทธินายทุนนั้นได้ถือผิดไปว่าแรงงานเป็นสินค้าอันจะพึงซื้อขายกัน จึงมีผลดังนี้ คือ พวกนายทุนได้ผูกขาดเอาอุปกรณ์ประดิษฐกรรมไปไว้เป็นของตนเสียหมด เป็นเหตุอันจำต้องนำมาซึ่งการกดขี่กรรมกร ด้วยเหตุ

ฉบับโรงพิมพ์ประจำกิจการพิมพ์

ฉะนั้น มาร์คส์จึงเกลียดชังใช้เงินจะปลดเปลื้องความ

มาร์คส์ถือว่า การใช้การกดขี่ การจำ

มาร์คส์อธิบาย

คนงานรับจ้างในปัจจุบัน

กรรมกรรับจ้าง

ส่วนคำว่า “พ

รับจ้างในปัจจุบัน ซึ่งไม่

เพื่อจะยังชีพอยู่ได้

คำกล่าวประก

ผู้ใหญ่ของเขาในทางการ

เอาอุปกรณ์ประดิษฐกรรม

กรรมกรรับจ้างจะเปรียบ

๗. นักวิพาก

นั้น มีหลายประการที่มีค

ทางทฤษฎีมาร์คส์ในข้อที่

ว่านั้น และชี้แจงว่า ต

ดำรงชีพและขึ้นดำเนินกา

รวบรัดแบ่งคนออกเป็นสอง

เป็นอันดับขึ้นต่อกัน อัน

เพราะฉะนั้นถ

ก็ทั้งหมดอยู่ในอีกค่าย

ในขั้นนี้อาจ

มูลเหตุแห่งการขัดแย้งกัน

ประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย

ฉบับโรงพิมพ์ประจำกระทรวงมหาดไทย

และวาทะอันเป็นมูลฐาน
 สาหกรรม โรงงานอันกำลัง
 โต ทฤษฎีแบบฉบับในเรื่อง
 การเกษตรกรรม ซึ่งครอบ
 รัวได้พิจารณาทุกแห่ง
 ละทางวิพากษ์ มาร์คส์ได้
 ตัวการประติฐกรรมได้
 องค์การชุมชนนั้นอย่างไร
 และหลักประเพณีของชุมชน
 ะนั้น ตัวการเปลี่ยนแปลง
 นกัน
 ุอย่างไรร และเจริญมา
 ีความเกี่ยวเนื่องกันอย่าง
 นุโลมตามวิธีและการประ
 ามรู้ในสมัยหนึ่งก็ต้องอน
 เห็นว่า ความสัมพันธ์ทาง
 ิญาทางการเมืองของมวล
 ึ่งต้องจัดระเบียบความสัม
 ีการประติฐกรรม และ
 ้วยว่า "มูลค่าแรงงาน"
 ายทุนนั้นได้ผลิตไปว่า
 ึ่งเขาเอาอุปกรณ์ประ
 ิดใช้กรรมกร ด้วยเหตุ

ฉะนั้น มาร์คส์จึงเกลียดชังระเบียบการของนายทุน และเชื่อว่าถึงเวลาแล้วที่ฝ่ายปฏิกชนซึ่งถูก
 ใช้เช่นนี้จะปลดปล่อยความเป็นนายของฝ่ายกรรมกร ที่เป็นนายทุนนั้นเสีย
 มาร์คส์ถือว่าการกระทำปลดปล่อยเช่นนี้ได้ก็แต่ปลดปล่อยชุมชนทั่วไปจากบรร
 ิการใช้การกดขี่ การจำแนกชั้นและการต่อสู้ระหว่างชนชั้นเสียให้สิ้นเชิงในคราวเดียวกัน
 มาร์คส์อธิบายว่าคำว่า พวกกรรมกร (Bourgeoisie) นั้นหมายความว่าชนชั้น
 คนงานรับจ้างในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเจ้าของประติฐกรรมของชุมชน และเป็นผู้จ้างของพวก
 กรรมกรรับจ้าง

ส่วนคำว่า "พวกชนชั้นกรรมกร" (Proletariat) นั้น หมายความว่าชนชั้นคนงาน
 ับจ้างในปัจจุบัน ซึ่งไม่มีอุปกรณ์การประติฐกรรมของตนเองจึงจำต้องขายแรงงานของตน
 เพื่อจะยังชีพอยู่ได้

คำกล่าวประกาศของคาร์ล มาร์คส์มีความว่า พวกชนชั้นกรรมกรได้ใช้ความเป็น
 ผู้ใหญ่ของเขาในทางการเมืองเพื่อแบ่งเอาทุนทั้งหมดมาจากพวกกรรมกรเป็นชนๆ แล้วรวบ
 เอาอุปกรณ์ประติฐกรรมทั้งหมดไว้ในย่านกลางในมือของรัฐ กล่าวคือในมือของพวกชนชั้น
 กรรมกรซึ่งจัดระเบียบชนชั้นถืออำนาจปกครอง

๗. นักวิพากษ์ในบ๊ายๆ หลายคนถึงแม้ว่ายอมรับว่างานตรวจค้นของมาร์ค
 นั้น มีหลายประการที่มั่นคงค่าอันปฏิเสธมิได้ แต่ก็ได้อธิบายให้เห็นข้อความคลาดเคลื่อนใน
 ทางทฤษฎีมาร์คส์ในข้อที่ว่า คณะพรรคการเมืองแบ่งแยกเข้ากันตามชนบุคคลของจำพวกที่
 ำนัน และชี้แจงว่า ตามระเบียบการอุตสาหกรรม และการประชุมในปัจจุบันนี้ มีชนการ
 ดำรงชีพและชนดำเนินการโคกกิจอยู่ในระหว่างชนทั้งสองนั้นอีกหลายอย่างจึงทำให้เห็นว่าการ
 รวบรวมแบ่งคนออกเป็นสองชนนั้นไม่ตรงกับความจริง ผลประโยชน์ซึ่งในครั้งแรกดูเหมือนว่า
 เป็นอันขัดแย้งกัน อันที่จริงเป็นผลประโยชน์ซึ่งเกี่ยวเนื่องอย่างสนิทสนม

เพราะฉะนั้นถ้าจะว่าพวกชนชั้นกรรมกรทั้งหมดอยู่ในค่ายหนึ่ง และพวกกรรม
 กรทั้งหมดอยู่ในอีกค่ายหนึ่งดังนั้นก็ไม่ใช่ความจริงเลย

ในชั้นนี้อาจกล่าวข้อความได้อีกมาก ซึ่งเป็นข้อความที่สำคัญยิ่ง เพราะว่าเป็น
 มูลเหตุแห่งการขัดแย้งกันระหว่างพวกที่เรียกว่าคอมมิวนิสต์ และพวกคณะพรรคการเมืองอื่นๆ

ซึ่งสนับสนุนโครงการต่าง ๆ อันได้แก่ชุมชนและการเมือง ข้อความที่^{๗๕}ให้ เห็นว่า
ทำให้เป็นทฤษฎีที่ถือว่าพรรคการเมืองแบ่งกันตามชั้น จึงให้เป็นลักษณะเฉพาะวาระของคอม
มิวนิสต์ทุกประเทศอยู่เท่าทุกวันนี้และเป็นการช่วยถ่วงทางให้เรารวบรวมวิเคราะห์ของคอมมิ
นิสต์ในปัจจุบันนี้ได้

ซึ่งนักประพันธ์หลายคนได้แสดงเหตุผลอันเป็นที่เชื่อถือได้ อาทิ

Hydman: Economics of Socialism 1896 P. 94, Macdonald: Socialism
and Society 1906 P. 113 ff:

Well Russia in Shadow Show; Intelligent Woman Guide to Socialism
and Capitalism 1929 P. 219, and the Report of the Soviet Union Congress 1930

๘. พวกคอมมิวนิสต์เชื่อว่ามีความบกพร่องฝังอยู่ในระเบียบการ โภคกิจปัจจุบัน
หลายอย่าง ซึ่งจะแก้ไขด้วยการเปลี่ยนแปลงลึกซึ้งในโครงสร้างอันเป็นต้นแห่งระเบียบการ
โภคกิจนั้น ๆ เขาเหล่านั้นขอให้อำนาจการศึกษาเป็นการทั่วถึงกัน ให้การอุตสาหกรรมเป็นของ
ชาติ ให้วางระเบียบการประดิษฐ์กรรมโดยวางแผนผังโภคกิจ สำหรับประชาชนชั้น และ
ให้เก็บภาษีอากรเพื่อจะได้แบ่งสรรโภคทรัพย์ระหว่างประชาชาติให้ดียิ่งขึ้น

สรุปความว่า ชีวิตโภคกิจของประชาชาติทุกอย่างทุกประการ จะต้องอำนวยความสะดวก
จากย่านกลางแห่งเดียว เพื่อจะให้บรรลุลอุดมคติที่จะให้มนุษย์เสมอภาคกัน แต่ต้องเป็นที่เข้าใจ
ใจว่า ผลประโยชน์ของเอกชนจะเป็นรองต่อผลประโยชน์ของมวลชน

เท่าที่กล่าวมานี้ อุดมคติของคอมมิวนิสต์ยังไม่ผิดแผกมากนักจากอุดมคติพรรคการเมือง
อื่น ๆ แต่ทว่าคอมมิวนิสต์ไปไกลกว่านั้นอีกมาก

๙. กำหนดการคอมมิวนิสต์ต่างกับกำหนดการของพรรคอื่นๆ เพราะว่าตามที่
กล่าวมาแล้วข้างต้น คือทฤษฎีแห่งการสงครามระหว่างชนชั้นเป็นที่ตั้ง และเพราะฉะนั้นจึงถือว่า
การเปลี่ยนแปลงระเบียบการโภคกิจ และการเมืองโดยปัจจุบัน พลันพลัดกันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้

ทั้งนี้ขอสาธยายอย่างดีในข้อกำหนดการของพวกคอมมิวนิสต์เยอรมัน ซึ่งได้ตั้งขึ้น
ที่แอร์ฟวร์ต ในปี ค. ศ. ๑๙๑๙ ซึ่งมีใจความดังต่อไปนี้

ฉบับโรงพิมพ์ ประจักษ์การพิมพ์

ตามปกติแล้ว
หากินโดยไม่มีทรัพย์สินแต่
คนจะพิจารณา

ในระบอบต่อไป
มีทรัพย์สิน จะได้ผูกขาดเอ
คนแคบยิ่งขึ้น สงคราม
ชนชั้นกรรมมาชีพ ทุกๆ ป
คงทั่วไป ซึ่งจะมีการแปร

สถานการณ์เป็น
ได้ลึกซึ้งกันขึ้นโจมตี ก
โภคทรัพย์-Distribution
แผ่นดินแทนนายทุนซึ่งบง

๑๐. กำหนด
เก็บเอาบรรจในคำนำ
ด้วยคณะพรรคคนปฏิเสห
การ หรือรัฐสภาแล้วก็
แต่ทว่าในการที่จะเข้าม
เดียว" (Direct Action
ยอมทำให้พวกนี้ใช้รัฐ
เขานั้นข้อที่ว่าเขาเป็นค
ปรองดองเป็นพี่น้องกันย
สุดท้ายของ คำนำประ

"พวกคอมมู
พวกคอมมิวนิสต์ปัญญา
ชุมชนปัจจุบันเสียด้วยพ

ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย
ข้อความที่อ่านให้เห็นว่า
ลักษณะเฉพาะวาทะของคอม
มิวนิสต์ของคอมมิวนิสต์

ที่เชื่อได้ อาทิ
I, Macdonald: Socialism

an Guide to Socialism
t Union Congress 1930

นิยมการ โภคกิจปัจจุบัน
นี้เป็นที่ตั้งแห่งระเบียบการ
การอุตสาหกรรมเป็นของ
หรับประชาชนชน และ
ยิ่งขึ้น

จะการ จะต้องอำนวยความสะดวก
ด้วยกัน แต่ต้องเป็นที่เข้า

นักจากอุดมคติพรรคการ

อื่นๆ เพราะว่าตามที่
และเพราะฉะนั้นจึงถือว่า
ล้นเฟลิกกันเป็นสิ่งหลัก

ต์เยอรมัน ซึ่งได้ตั้งขึ้น

ฉบับโรงพิมพ์ ประจักษ์การพิมพ์

257

ตามปกติแห่งความเจริญทางโลกกิจ พ่อค้าน้อย ๆ จะต้องกลายเป็นผู้รับจ้าง
หากินโดยไม่มีทรัพย์สินแต่อย่างใดเลย สุดแต่นายทุนและเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ใหญ่ ๒-๓
คนจะพิจารณา

ในระยะต่อไป สหกรรม (Trust) มหิม่าจะได้มีแต่นายทุนและเจ้าของอสัง
หาริมทรัพย์ จะได้ผูกขาดเอาประโยชน์แห่งสหกรรมนั้น ๆ เสีย และพวกคนงานก็จะยากจน
จนเกินขั้น ซึ่งความระหว่างชนชั้นอย่างเช่นนี้จะเกิดขึ้น ระหว่างพวกกรรมกรกับพวก
ชนชั้นกรรมาชีพ ทุกๆ ประเทศอุตสาหกรรมและภาวะปกติของชุมชนก็จะปราศจากความมั่นคง
คงทั่วไป ซึ่งจะมีการแปรปรวนทางอุตสาหกรรมทำให้ร้ายยิ่งขึ้น

สถานการณ์เป็นไปเช่นนี้จะทำให้การงานหยุดงักไม่เดิน และพวกคนงานก็จะ
ได้ลุกฮือกันขึ้นโจมตี กระตุ้มการวิปโยคกรรม และวิภาษกรรม (แบ่งสรร
โภคทรัพย์-Distribution) มารวมเป็นของปวงชน พวกชนชั้นกรรมาชีพจะได้เข้ารับการ
แผ่นดินแทนนายทุนซึ่งบงการอยู่ ณ บัดนี้

๓๐. กำหนดที่งานเป็นไปตามทำนองของมาร์คส์เกือบหมด และใจความทรงได้
เก็บเอามาบรรจุในคำบ่าวประกาศในการเลือกตั้งของคณะคอมมิวนิสต์ ในเยอรมันนี้เท่าทุกวันนี้
ด้วยคณะพรรคคนปฏิเสธรว่าจะให้บรรลรัฐสภาคอมมิวนิสต์โดยอาศัยทบวงกรม คณะกรรมาธิ
การ หรือรัฐสภาแล้วก็จะไม่มีทางที่จะสำเร็จได้ก็มีอยู่อย่างเดียวกันคือ ให้นิกรชนเข้าโจมตี
แต่ที่ว่าในการที่จะเข้ามีส่วนในการเลือกตั้งสภาเพื่อประโยชน์ในการเตรียม "การดำเนินงานที่
เดียว" (Direct Action) โดยก่อความวุ่นวายหรือจัดวางระเบียบการเสียก่อน ดังนั้น
ย่อมทำให้พวกนี้ใช้รัฐสภาและสหภาพกรรมกร (Trade union) เป็นการอาศัยไปลู่ปฏิบัติ
เขาเน้นข้อที่ว่าเขาเป็นคณะพรรคระหว่างประเทศ และเป็นความสำคัญที่ชนทุก ๆ ชาติจะพึง
ปรองดองเป็นพี่น้องกันยิ่งกว่าพวกคาร์ล มาร์คส์แต่ก่อนใดนั้นเสียอีก พวกนี้อ้างประโยชน์
สุดท้ายของ คำบ่าวประกาศคอมมิวนิสต์ปี ค.ศ. ๑๙๑๗ นั้นอยู่บ่อย ๆ มีใจความดังต่อไปนี้

"พวกคอมมิวนิสต์ผู้แคลง ในการที่จะ ชื่นวันความเห็น และความ ต้องการของตน
พวกคอมมิวนิสต์ปฏิญาณโดยเปิดเผยว่า จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็แต่โดยเลิกล้มระเบียบการ
ชุมชนปัจจุบันเสียด้วยการ ชนชั้นที่ถืออำนาจการปกครองอาจประหวั่นต่อกรปฏิบัติทำ

นของคอมมิวนิสต์ได้แก่พวกชนชั้นกรรมาชีพซึ่ง ไม่มีทางเสีย จะมีเสียก็แต่ใช้ค่ามเขาอยู่เท่านั้น พวกชนกรรมาชีพมีทั้งโลกที่จะชิงชัยได้มา บรรดาชนชั้นกรรมาชีพทุกประเทศจึงรวมทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิด”

สรุปว่า---อุดมคติของพวกคอมมิวนิสต์ก็คือสหรัษฎสากล ซึ่งจะได้ปกครองตามแผนผังโลกกิจสากล อันเป็นอันเดียวกัน พวกคอมมิวนิสต์ไม่คิดเลยว่า สหปาลรัฐโซเวียตเป็นมหารัฐแห่งประชาชนรัสเซีย โดยที่มเขตแดนการเมืองปัจจุบันนั้นมันแดนมาจากประเทศอื่น ๆ แห่งโลกแต่หากถือว่าเป็นสหปาลรัฐปดิดโซเวียตลัทธิ ซึ่งจะขยายออกไปโดยไม่สิ้นสุด เพื่อรวบรวมเอาเขตแดนใหม่ ๆ เข้ามาสมทบด้วยในเมื่อเขตแดนนั้น ๆ พร้อมแล้วก็จะรับเอาลัทธิคอมมิวนิสต์

๑๑. คตินิยมของมาร์คซทว่านมีดังอยู่ในกำหนดคอมมิวนิสต์ของทุกประเทศที่มีคณะคอมมิวนิสต์

จริงอยู่พวกคอมมิวนิสต์ซึ่งยอมสละแห่งความนิยมของเขา ตามพหุติยเหล่านั้นในประเทศหนึ่งซึ่งเขาเป็นโรคร้ายเบียดเบียนอยู่ ก็มักจะมีความรูปร่างต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็เป็นด้วยเขาเน้นรายการในกำหนดการของเขาต่าง ๆ กัน ในประเทศต่าง ๆ เพื่อจะใช้ประโยชน์แห่งความไม่พอใจ อันจะพึงมีในท้องถิ่น ๆ ได้เต็มที่

ในหนังสือชื่อว่า “กำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ” (ลอนดอน ๑๙๓๔) มีคำแถลงการณ์อย่างตรงไปตรงมา ถึงเงื่อนไขและวิถีทางที่จะบันดาลให้พวกชนชั้นกรรมาชีพเข้าขงการในแผ่นดินประเทศต่าง ๆ ได้โดยสภาพต่างกันอย่างไร

ในบรรดาประเทศตะวันออกนี้ ความคิดของพวกคอมมิวนิสต์ ดูเหมือนจะสู้รบกับวิธีการกดขี่ของพวกนิวตรัล (ลัทธิความภักดีข้าเจ้า) และพวกอื่น ๆ มีมากกับพวกนายทุน และดูเหมือนจะดำเนินการเป็นไปตามลำดับเพื่อใช้พวกราชาณาปฏิตการเกษตรกรรม

พวกคอมมิวนิสต์ยอมรับว่า อาจจะต้องมีระยะเพื่อเตรียมการเป็นขั้นไป

ในประเทศเหล่านี้ เขาจึงเน้นความสำคัญเป็นพิเศษว่าจะต้องก้าวหน้าด้วยวิธีที่เรียกว่า “ใช้คำขวัญและคำร้องขอแต่บางส่วน ซึ่งตรงกับความต้องการแห่งชีวิตประจำวันของพวกคนงาน” แล้วเปล่งคำขวัญเหล่านั้นออกมา “ให้เสียงแหลมขึ้น” เป็นคำร้องขอให้

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิ

พวกชนชั้นกรรมาชีพได้
การปฏิวัติแห่งโลกเป็นส
เขื่อนเป็นทตง เพราะว

โดยนัยอย่าง
ความเข้มแข็งต่าง ๆ
ขึ้นได้ก็แต่โดยนำอารย
เป็นการปัจจุบันทันด่วน
อย่างที่จะพรรณนามิได้ค

๑๒. ในปร
ปดิดเขื่อนมันใหม่ขึ้นได้
ในทางโลกกิจ และการ
การที่พวกยิ
สาธกัณว่าเป็นการกัณิกร
ระเบียบการสงครามระ
ในระหว่างนายทุนกับค

ในประเทศ
จนกระทั่งบัดนี้เป็นอันว่า
ลัทธิของมาร์คซก็ไม่มีค
ฝ่ายปรักษ์ของเขาตา
ในขณะนั้นค

ในประเทศ
ถ้าจะพยายามจะ “เด
ในรัสเซีย
ชั้นกลาง จำพวกใหม่
มาร์คซทว่านคทาหมายเอา

ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย

ก็แต่ใช้ล่ำมเขาอยู่เท่านั้น
ประเทศจึงรวมทำเป็นอัน

ซึ่งจะได้ปกครองตาม
า สหปาสีรัฐไซเวียตเป็น
เคนมาจากประเทศอื่น ๆ
ก็ไปโดยไม่สิ้นสุด เพื่อ
ๆ พร้อมแล้วที่จะรับเอา

ของทุกประเทศหมดคะ

ตามพฤตินัยเหล่านั้นใน
อันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น
ในประเทศต่าง ๆ เพื่อ

(ลอนดอน ๑๙๓๔)
าลให้พวกชนชนกรรมมา

ต์ ดูเหมือนจะสู้รบกับ
มีมากกับพวกนายทุน

เกษตรกรรม

เป็นอันไป

จะต้องกำหนดด้วยวิธี

การแห่งชีวิตประจำวัน

น” เป็นคำอ้างขอให้

ฉบับโรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์

259

พวกชนชนกรรมมาชีพได้บงการและในที่สุดก็จะต้องรับเอาปรัชญาคอมมิวนิสต์ ในอันที่จะให้
การปฏิวัติแห่งโลกเป็นสากล และเป็นการหาความปรานีมิได้ เพราะว่าเราถือความเลื่อมใส
เชื่อมั่นเป็นปกติ เพราะว่าทางเลือกมีอยู่ทางเดียวสำคัญคือว่า พวกชนกรรมมาชีพเท่านั้นเอง

โดยนัยอย่างเดียวกัน การขัดแย้งต่อคอมมิวนิสต์ก็อาจจะมีรูปต่าง ๆ กัน และมีความ
ความเข้มแข็งต่าง ๆ แต่พวกขัดแย้งนี้ถืออย่างเดียวกันว่าอุดมรัฐ (Union States) จะเกิด
ขึ้นได้ก็แต่โดยนำอารยธรรมทางโลกกิจ ซึ่งมีอยู่บัดนี้เป็นชน ๆ ไป ซึ่งทุก ๆ อย่างจะให้
เป็นการปัจจุบันทันด่วน นั้นหาได้ไม่เพราะว่าจะนำมา ซึ่งความลำบากยากแค้นของ มนุษยชาติ
อย่างที่จะพรรณนามิได้ครั้นแล้วโลกก็จะมีดีกว่าก่อนนั้นเลย

๑๒. ในประเทศเยอรมันนี้ คอมมิวนิสต์จู่โจมเพราะเป็นภัยคุกคาม จะทำลาย
มีปลัดเยอรมันใหม่ขึ้นเสียให้ดับทั้งจะมาทำลายทั้งประเทศด้วยศกกลางเมือง และด้วยความล้ม
ในทางโลกกิจ และการเมือง

การที่พวกฮิตเลอร์จะพวกคอมมิวนิสต์อย่างชยเสียจะเสียเมื่อเร็ว ๆ นั้น มีเสียง
สาธกกันว่าเป็นการก่อกวนกรชนจากลัทธินิยมชนกรรมมาชีพ ซึ่งไม่มีทางหวังอยู่แล้วเป็นการทำลาย
ระเบียบการสงครามระหว่างจีนให้พินาศไป และเป็นการรักษาไว้ซึ่งลัทธิอินเดมอภาคกัน
ในระหว่างนายทุนกับคนงาน

ในประเทศอังกฤษนั้น การที่พวกคอมมิวนิสต์โจมตีบ้อมแห่งทรัพย์สินและครอบครอง
จนกระทั่งบัดนี้เป็นอันว่าไม่สำเร็จ แม้คณะพวกกรรมกรซึ่งได้หยาบยื่นแนวความคิดมากหลาย
ลัทธิของมาร์คซก็ไม่มีความสำเร็จจะแก้รูปการเมืองด้วยวิธีปฏิวัติ และได้เข้าสู้รบกับ
ฝ่ายปรักษ์ของเราตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญในสังเวียนรัฐสภา

ในขณะนั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ดูไม่น่าจะก้าวหน้าในประเทศอังกฤษเลย

ในประเทศฝรั่งเศส คณะพรรคคอมมิวนิสต์หาพรรคพวกไม่ได้มากเท่าใดนัก และ
ถ้าจะพยายามจะ “เล่นงานทีเดียว” คราวใด รัฐบาลก็จัดการเสียอย่างเข้มงวดทุกคราว

ในรัสเซียนั้นการปฏิวัติคอมมิวนิสต์เป็นผลสำเร็จ เพราะว่าในประเทศนั้นไม่มีชน
ชนกลาง จำพวกใหม่ระหว่างคนกับนายทุนซึ่งได้ไหลขึ้นในประเทศอื่น ๆ ตรงกันข้ามกับ
มาร์คซที่คาดหมายเอาไว้ ชนชนระหว่างกลางถ่วงถ่วงอยู่ ผู้รับจ้างมีเงินเดือนในรูป

กิจใหญ่ ๆ และวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งได้มีจำนวนและความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในเมื่อมาตรฐานการกินอยู่สูงขึ้น ชนเหล่านี้เป็นเชิงเทินอันหนักแน่น เพื่อต่อสู้กับพวกพยายามจะเลิกล้มระเบียบชุมชนโดยการปฏิวัติด้วยผลการ

ในประเทศรัสเซีย เคยมีชนชั้นวิชาชีพเป็นจำนวนน้อยคน มีกำลังน้อย และไม่มีการระเบียบการอย่างใดเลย

ส่วนข้าราชการเป็นหมู่กลางระหว่างพวกที่มั่งคั่ง และชนชั้นคนงานเป็นพวกที่เข้าด้วยระเบียบการอย่างเก่าและเมื่อเกิดจากปฏิวัติขึ้น ก็ได้ถูกเพิกถอนทำลายเสียสิ้นแล้ว

๑๓. การที่จะสอบสวนโครงการแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ ในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีน (ที่คอมมิวนิสต์จำแลงรูปเป็นการสงคราม ในอันที่จะให้ชาวจีนได้ปลดแอกการแทรกแซงของต่างประเทศ) นั้น ก็จัดว่าเป็นที่น่าสนใจอยู่ ถ้าหากว่ามีหน้ากระดาษเพียงพอ แต่ได้พูดมาพอแล้วที่แสดงให้เห็นว่า การเผยแพร่ทำนองคอมมิวนิสต์ในประเทศต่าง ๆ ทรงรูปต่าง ๆ กัน สักแต่ว่ารูปใดเป็นทางที่จะหาพรรคพวกได้มากที่สุดก็จะใช้รูปนั้น

อนึ่งการเผยแพร่เช่นนี้เป็นที่คาดหมายได้ว่า จะบรรยายโครงการต่าง ๆ อย่างพิสดาร เพื่อกำจัดเสียซึ่งความยากจนและโรคชุมชนที่ปวง

(หมายเหตุ) ความมุ่งหมายซึ่งอยู่ในโครงการเช่นนี้ มีคำอธิบายไว้ดีแล้วในข้อความแห่ง กำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่าง หน้า ๑๖. ซึ่งคัดมาต่อไปนี้ -- ในการกำหนดยุทธวิธีนั้น คณะพรรคคอมมิวนิสต์ทุกคณะจะต้องคำนึงถึงว่าการเป็นไปแห่งประเทศของตนทั้งภายในและภายนอกเป็นจริงอยู่อย่างไร กำลังของชนต่างชั้นมีส่วนเกี่ยวพันกันอย่างไร พวกกรรมกรมีความคงตัว และมีกำลังมากน้อยเท่าใด พวกชนชั้นกรรมาชีพมีความพร้อมอยู่ด้วยอย่างไร ชนชั้นต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างนั้นมีท่าทีอย่างไร ฯลฯ คณะคอมมิวนิสต์กำหนดคำขวัญของวิถีการต่อสู้ตามเหตุการณ์ที่เวลานั้น เพื่อจะได้จัดระเบียบการระดมก๊วนทั้งหลายโดยให้การต่อสู้ที่วันเป็นไปตามมาตรการที่กว้างใหญ่ที่สุดและโดยระดับสูงที่สุด

เมื่อการกำลังดำเนินไปในทางปฏิวัติ คณะคอมมิวนิสต์ก็พึงตั้งคำขวัญบางอย่างและตั้งคำร้องขอแต่บางส่วน ซึ่งเหมาะแก่ฐานะเหตุการณ์ที่เป็นจริง แต่คำร้องขอและคำ

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

ขวัญเหล่านี้ จะต้องเป็นไปตามชนกระตุมก๊วนทุนนั้นได้ การต่อสู้ประจำวันของชนที่

มีความทนทาน
โครงการเหล่านี้
มีลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยควร
ผลแห่งการปฏิวัติในรัสเซีย
ความรักใคร่เพื่อนมนุษย์
อยู่เปล่า ๆ เท่านั้น

๑๔. เท่าที่
ทฤษฎีชนิดหนึ่ง หรือค
นั้น ในรอบร้อยปี
พิเศษ และมีความตั้งใจ
นจากการปกครอง ด้วยการ
นิสต์ได้โฆษณาว่าประ
เลืกตั้ง และถ้าเราอ้าง
“คอมมิวนิสต์กินความแค
ว่าเป็นการแสดงให้เห็นได้
ที่บรรดาผู้ที่อยากจะจดท
ไปอย่างหนึ่ง เพราะว่าถ
ผู้เริ่มคณะคอมมิวนิสต์ไ
นโยบายคอมมิวนิสต์เท่า
อย่าง ซึ่งมาร์คซ์และเ
อันที่จริงผู้ส
การของมาร์คซ์และเ

พิมพ์ขึ้นอย่างรวดเร็ว ใน
เพื่อต่อสู้กับพวกพยายาม

นั้น มีกำลังน้อย และไม่

จะชนกันจนงาน เป็นพวกที่
อนทำลายเสียสิ้นแล้ว

ในประเทศอื่น ๆ โดย
ระที่ ในอันที่จะให้ชาว
นใจอยู่ ถ้าหากว่ามีหน้า
งานของคอมมิวนิสต์ในประ
กได้ที่สุดก็จะใช้รูปน
ยโครงการต่าง ๆ อย่าง

ำอธิบายไว้ดีแล้วในข้อ

๑ - - ในการกำหนด

แห่งประเทศของตนทั้ง

วนเกี่ยวพันกันอย่างไร

มาซึ่งมีความพหุพร้อม

ลา คณะคอมมิวนิสต์

ระเบียนการระดมทุน

ละโดยระดับสูงที่สุด

ึงตั้งคำขวัญบางอย่าง

แต่คำร้องขอและคำ

รทุกเหล่านี้ จะต้องเป็นในทางที่มุ่งหมายที่จะปฏิบัติเพื่อยึดอำนาจการปกครอง และเลิกลัทธิ
ชุมชนกรรมกรที่มุนนินเดียว คณะพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องไม่เห็นห่างจากความต้องการและ
การต่อสู้ประจำวันของชนชั้นกรรมกร และจะต้องไม่จำกัดกิจกรรมงานของตนเฉพาะการที่
ความเท่าเทียม

โครงการเหล่านี้ อาจมีผู้รับรองโดยสุจริตใจโดยปราศจากปัญญา คือผู้ที่บอก
ปลัดทูลคอมมิวนิสต์ด้วยความสยดสยอง (เช่นเดียวกับมาร์คซก็คงจะบอกปลัดความรับผิดชอบใน
ผลแห่งการปฏิวัติในรัสเซียด้วยความสยดสยองเช่นเดียวกัน) และไม่มีเครื่องงูใจอื่น นอกจาก
ความรักใคร่เพื่อนมนุษย์จริง ๆ และความสงสารความยากจน ซึ่งเพื่อนมนุษย์จำต้องอดทน
อยู่เปล่า ๆ เท่านั้น

๑๔. เท้าที่แสดงมานั้นแสดงให้เห็นคำว่า "คอมมิวนิสต์" ซึ่งในอดีตเป็นสลา
ทฤษฎีชนิดหนึ่ง หรือคำที่ใช้พรรณนาสายธารระเบียบการพิเศษบางอย่างในประเทศต่าง ๆ
นั้น ในรอบร้อยปีที่แล้วมาได้นำมาใช้หมายเฉพาะถึงคณะพรรคการเมืองซึ่งกำหนดการ
พิเศษ และมีความตั้งใจและกิจการแปลกประหลาด และมีความมุ่งหมายที่จะชิงชัยเอาอ
นาจการปกครอง ด้วยการล้มเลิกระเบียบการชุมชนที่มีอยู่ในนั้นโดยพลการ คณะพรรคคอมม
นิสต์ได้โฆษณาว่าประกาศและกำหนดการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อเขามีส่วนในการ
เลือกตั้ง และถ้าเราอ้างอิงอาศัยว่าประกาศ และกำหนดการเหล่านี้ เราก็จะเข้าใจได้ง่ายว่า
"คอมมิวนิสต์กินความแค่นั้น และมีกฎเกณฑ์อย่างไร" กำหนดการเหล่านี้ เราอาจจะถือได้
ว่าเป็นการแสดงให้เห็นได้โดยถูกต้องบริบูรณ์ว่า "คอมมิวนิสต์คืออะไร" ว่าเป็นกำหนดการ
ที่บรรดาผู้ที่อยากจะทำให้เป็นเป็นคอมมิวนิสต์นั้นจำต้องรับรองทุกคน นี่ก็เป็นการที่ควรระหัด
ไปอย่างหนึ่ง เพราะว่าถ้าเราเพียงแต่จะอาศัยคำอธิบายคตินิยมของคาร์ล มาร์คซและเอนเกลส์
ผู้ริเริ่มคณะคอมมิวนิสต์ไว้ เราก็ไม่สามารถจะแสดงให้เห็นว่ามีแนวความเห็นอย่างแจ่มแจ้งใน
นโยบายคอมมิวนิสต์เท่าทุกวันนี้ได้ คณะพรรคคอมมิวนิสต์มิได้รับรองในอันที่จะแก้ไขอุดมคติบาง
อย่าง ซึ่งมาร์คซและเอนเกลส์ได้ตั้งขึ้น ทงนเพื่อดัดแปลงให้เหมาะสมแก่ภาวะในทางปฏิบัติ

อันที่จริงผู้สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ในเวลานี้ เสียเวลาน้อยทีเดียวในการถูก
ความของมาร์คซและเอนเกลส์ เขารู้และเขาสันนิษฐานแต่กำหนดการซึ่งคณะคอมมิวนิสต์ระหวาง

ประเทศได้โฆษณา และเพราะฉะนั้นถ้าพิจารณาการศึกษากำหนดการที่วางคงได้ประโยชน์

๔.๕. ได้แสดงมาข้างบนนี้ว่า คณะพรรคคอมมิวนิสต์มีความฉลาดพอที่จะดัดแปลงทางดำเนินการให้เหมาะสมแก่ภาวะการณ์ปัจจุบัน ความเป็นไปทุกวันนี้ในแต่ละประเทศก็เป็นที่แจ่มแจ้งอยู่แล้วว่าผู้ใดจะจดทะเบียนเป็นคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผยไม่ได้ เว้นไว้แต่รับรองและอนุมัติตามคำอำนวยการสำคัญ ๆ อันมีอยู่ในกำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศซึ่งประชุมสากลครั้งที่ ๕ ได้ตกลงกัน ณ มอสโคว์ในปี ค.ศ. ๑๙๒๘

บางทีกล่าวกันว่าใน ๒-๓ ปีที่แล้วมานี้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ออกจะไพศาลอย่างรวดเร็วในบรรดาประเทศที่ใกล้เคียงกับประเทศสยาม แต่ความเห็นในข้อนี้ยังไม่เป็นเอกฉันท์ในอินโดจีนฝรั่งเศสและในอินเดียนตะวันออกของฮอลันดา คงมีหัวหน้าในการพยายามที่จะกระทำการปฏิวัติ เมื่อเร็ว ๆ นี้บางคนได้จดทะเบียนเป็นสมาชิกคณะคอมมิวนิสต์เพราะในการกระทำเช่นนั้น เพราะว่าเขาได้รับการสนับสนุนทั้งทางใจและทางทรัพย์สินจากบริบาลโซเวียต แต่บรรดานักมีความเห็นว่า คนซึ่งดำเนินการตามหัวหน้าเหล่านั้นโดยมากไม่ค่อยจะรู้ว่า "คอมมิวนิสต์คืออะไร" และไม่ค่อยจะสนใจในวาทะนั้น ๆ เขาเหล่านั้นดูเหมือนจะปฏิบัติไปตามความประสงค์เพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ ในอันที่จะกำจัดเสียงชนชาติต่างประเทศที่ปกครองเขาอยู่เท่านั้น แต่ตามที่ได้อธิบายมาแล้วแต่ข้างต้น คณะพรรคคอมมิวนิสต์ มักจะพอใจในการใช้ประโยชน์ ความต้องการและความเคืองร้อนในท้องถิ่นเพื่อให้ไปในทางมุ่งหมายปฏิวัติ สำหรับจะเลิกล้มรุมชนเสียในกำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศได้ เน้นความสำคัญไว้อย่างหนักแน่นว่า จะต้องใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีอันช่วยเหลือให้เป็นระเบียบแก่พวกดำเนินการปฏิวัติเพื่อบรรลุอิสรภาพ และพวกดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของชาติที่ได้รับคามถนัดอยู่นั้นทั่ว ๆ ไป (ดูกำหนดการมอสโคว์หน้า ๑๗ ฉบับฝรั่งเศส)

ถ้าพิจารณาการศึกษากำหนดการเหล่านั้นเราจะเห็นว่ามีการแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ ว่าด้วยหลักการหรือรูปการแก้ไขซึ่งไม่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะคอมมิวนิสต์ คณะพรรคการเมืองทั้งหลายได้รวมโครงการบางอย่างไว้ในกำหนดการของตนเช่น โครงการตั้งหรือขยายการประกันแก่ชุมชน การลดราคา การตัดรายจ่ายที่ไม่มีประโยชน์การแบ่งวันและเวลาทำงานเสียใหม่ การกำจัดความไร้งาน ฯลฯ

ฉบับโรกพิมพ์ประจำการพิมพ์

ถึงแม้การยุบใน

พิเศษแห่งคอมมิวนิสต์

ฝ่ายปฏิบัติหลายคณะแล้ว

ในการที่จะนิย

เกณฑ์ดังต่อไปนี้

“อะไรที่มีอยู่

ของคณะพรรคการเมืองอื่น

ถ้าเราตรวจดู

แยกรายการต่อไปนี้

การเมือง

๑. การจัดตั้ง

(กำหนดการมอสโคว์หน้า

การคลัง

๑. การเอา

เงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมดนี้

๒๘ กำหนดการฝรั่งเศส

๒. การเพิก

(กำหนดการมอสโคว์หน้า

การชุมชน

๑. การใช้

ทางเดียวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์

๒. การกระทำ

เพื่อทำลายกำลังประเพณี

ขึ้นมาใหม่ (กำหนดการ

๓. การเลิก

แต่การที่บางคนได้ประโยชน์
จากความฉลาดพอที่จะดัดแปลง
ทุกวันนี้ในแต่ละประเทศก็
ไม่ได้ เว้นไว้แต่รับรองและ
ได้ระหว่างประเทศซึ่งประชุม

นิสต์ออกจะไพศาลอย่างรวด
ร่อนในขณะนี้ยังไม่เป็นเอกฉันท์
ทั้งหมดในการพยายามที่จะ
ชักจูงคณะคอมมิวนิสต์เพราะใน
บางทวีปจากบริบทโลกโซเวียต
เหล่านั้นโดยมากไม่ค่อยจะรู้ว่า
เหล่านั้นดูเหมือนจะปฏิบัติไป
ยังชนชาติต่างประเทศที่ปก
กคอมมิวนิสต์ มักจะมองไ
นเพื่อให้ไปในทางมุ่งหมาย
ประเทศได้ เน้นความสำ
มาช่วยเหลือให้เป็นระเบียบ
ผลประโยชน์ของชาติที่ได้
ฝรั่งเศส)

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
ลักษณะพิเศษเฉพาะคอมมู
นิสต์ในการดำเนินการของตนเช่น
ง่ายที่ไม่มีประโยชน์การ

ถึงแม้การยอมให้ ข้าราชการจากการปกครองด้วยพลการก็ไม่จำเป็นจะเป็นลักษณะ
พิเศษแห่งคอมมิวนิสต์ เพราะว่าตามประวัติศาสตร์แห่งโลกได้เป็นนโยบายของพรรคที่เป็น
ฝ่ายปฏิบัติหลายคณะแล้ว

ในการที่จะนิยามความหมายของศัพท์ "คอมมิวนิสต์" ให้แม่นยำ เราควรจะถือ
เกณฑ์ดังต่อไปนี้

"อะไรที่มีอยู่เฉพาะแต่ในกำหนดการคอมมิวนิสต์เท่านั้น และไม่อยู่ในกำหนดการ
ของคณะพรรคการเมืองอื่นไซ้ร จึงเป็นส่วนหนึ่งของคอมมิวนิสต์โดยไม่มีปัญหา"

ถ้าเราตรวจสอบกำหนดการต่าง ๆ เพื่อเลือกลักษณะดังกล่าวมานี้แล้ว เราอาจจะ
แยกการต่อไปนี้ออกได้ดีกว่าอยู่ในประเภทที่ ๒ (คือส่วนประกอบของคอมมิวนิสต์)

การเมือง

๑. การจัดตั้งรัฐบาลโซเวียตอันมีคณะกรรมการ คนงาน ชาวนา และทหาร
(กำหนดการมอดโคว์หน้า ๓๓ กำหนดการฝรั่งเศสปี ค.ศ. ๑๙๓๒ หน้า ๑๗ และหน้า ๒๐)

การคลัง

๑. การเอาธนาคารเอกชนมาเป็นของประชาชาติ และโอนทองสำรองหลักทรัพ์
เงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมดที่มีอยู่ในธนาคารนั้น ๆ มาเป็นของรัฐ กำหนดการมอดโคว์หน้า
๒๗ กำหนดการฝรั่งเศสหน้า ๑๘)

๒. การเพิกถอนและการปฏิเสศหนี้สิน ต่อนายทุนต่างประเทศและในประเทศ
(กำหนดการมอดโคว์หน้า ๒๘ กำหนดการฝรั่งเศสหน้า ๑๘)

การชุมชน

๑. การใช้กำลังบังคับเคาระเบียบชุมชน ซึ่งมีอยู่ตามประเพณีทั้งหมดเพื่อจะเป็น
ทางเดียวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์คอมมิวนิสต์ (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๗๗)

๒. การกระทำสงครามเป็นเงื่อนไข ในความบังการของพวกเขาชนกรรมอาชีพ
เพื่อทำลายกำลังประเพณี ต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเก่า และทำลายพวกกระตุ่มกั๊วซึ่งอาจไต่
ขึ้นมาใหม่ (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๔๓)

๓. การเลิกมฤตก (คำบ่าวประกาศปี ค.ศ. ๑๙๔๘ หน้า ๒๑)

การโยกย้าย

๑. กาจวิทย์โดยไม่มีค่าทดแทน ซึ่งกิจการเอกชน (นายทุน) ใหญ่ทั้งหมด เช่น โรงงาน การงาน เหมืองแร่ โรงไฟฟ้า รถไฟ การขนส่ง การคมนาคม อสังหาริมทรัพย์ ที่ดินใหญ่ ๆ เครื่องจักร ฯลฯ (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๒๗ กำหนดการฝรั่งเศส หน้า ๑๘)

๒. โอนอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินที่ได้รับมานั้นให้แก่ชาวนา (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๒๗ กำหนดการฝรั่งเศส หน้า ๑๘)

๓. ต่อจากนั้นห้ามมิให้ซื้อขายที่ดินที่ได้โอนมานั้น (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๑๘)

๔. ริมอสังหาริมทรัพย์ บ้านเรือนใหญ่ และย้ายคนงานจนไปอยู่ในบ้านเรือน และถิ่นที่อยู่ ของเศรษฐีและกระดุมกาว (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๒๘ กำหนดการฝรั่งเศส หน้า ๒๔)

๕. การปันเทาภาระหนี้สินของชาวนาที่จนโดยเลิกจ้างการจ้างของเสียสิน (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๒๗ กำหนดการฝรั่งเศส หน้า ๑๘)

๖. การรวมวิบัติในท้องที่เข้ากับบรรดาวิบัติโซเวียตอื่น ๆ เพื่อให้เป็นสหภาพรัฐสากล และรวบรวมบรรดาคนงานทั้งหลายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางโลกกิจ โดยให้อยู่ในระเบียบการโลกกิจ โซเวียตลิดตสากลอันเดียวกัน (กำหนดการมอดโคว์หน้า ๔๘)

ส่วนนโยบายคอมมิวนิสต์ในเรื่องการศาสนา และครอบครัวนั้น ผู้เขียนชาวยุโรปไม่สามารถจะลงความเห็นร่วมกันได้ จึงได้ทำการบันทึกอุปการณ์เพิ่มเติมมาแต่ละคน

(ลงนาม) อาร์. กียอง

อาร์. อี. ฮอลแลนด์

ต่อไปนี้เป็นบันทึกอุปการณ์ของนาย อาร์. กียอง ผู้เชี่ยวชาญในหลักวิชาการได้ทำการวิเคราะห์ที่พบปัญหาว่าคอมมิวนิสต์คืออะไร ทั้งปัญหาในการเมืองและโลกกิจดังมีข้อความดังต่อไปนี้

ลักษณะ

๑. ถ้าจะพูดให้ศาสนา อันที่จริงในกำหนดน้อยที่สุด การสู้รบกันกับคอมมิวนิสต์ ถึงแม้ในประเทศเห็นว่า คณะพรรคฝ่ายซ้ายฝรั่งเศสและประเทศลาตินอเมริกาอย่างละม่อม) ก็ไม่นำพาคณะสงฆ์ใด ๆ เลย มหันต์ไปแล้วเท่านั้น) คณะสงฆ์ และนอกศาสนาเชื้อในสิ่งนอกเหนือธรรมะเนื่องมาจากเสรีภาพในทที่ไม่เกี่ยวกับรัฐบาลอย่างไรประเทศเยอรมันนีก่อนปฏิเพราะฉะนั้น

ของประเทศอย่างใดเลยคอมมิวนิสต์ และถือว่ามีหรือไม่ว่าก็จะเป็นอว

๒. เรื่องครัว

การแต่งงานและครอบครัวจะตรวจดู "กำหนดกด้วยปัญหาเหล่านั้นอยู่ไม่ก็แม้แต่เพียงเรียก้องระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง

ลักษณะคอมมูนิสต์คืออะไร ?

ยทุน) ใหญ่ทั้งหมด เช่น
การคมนาคม อสังหาริมทรัพย์
๒๘ กำหนดการฝรั่งเศส

๗ (กำหนดการมอสโคว์

๗๗) กำหนดการมอสโคว์หน้า ๑๗)

งานจนไปอยู่ในบ้านเรือน

๓๘ กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

๑. ถ้าจะพูดในเชิงผู้เชี่ยวชาญแล้วข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่ควรคำนึงถึงปัญหาเรื่องศาสนา อันที่จริงในกำหนดการคอมมูนิสต์ต่าง ๆ ซึ่งเราได้รับมานั้นมิมีข้อความว่าด้วยศาสนา น้อยที่สุด การสู้รบกันกับศาสนาในโซเวียตรัสเซีย นั้น เป็นนโยบายบอลเชวิสต์มากกว่าคอมมูนิสต์ ถึงแม้ในประเทศอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่คอมมูนิสต์หรือบอลเชวิสต์ ประวัติศาสตร์ก็แสดงให้เห็นว่า คณะพรรคฝ่ายซ้ายทั้งหมดมีหน้าที่เดียวกันคือศาสนาอย่างมากอยู่บ่อย ๆ ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศลาตินทั่ว ๆ ไป คณะพรรคฝ่ายซ้ายทั้งหมดสนับสนุนให้รัฐบาล (ถ้าจะพูดอย่างละม่อม) ก็ไม่นำพาเลยต่อศาสนาทั้งหมด และไม่ยอมสนับสนุนหรือร่วมกับกิจการคณะสงฆ์ใด ๆ เลย มหาบุรุษฝ่ายซ้ายเช่น เคลมิงโซ, แปร์เลอเว, (เพื่อนจะอ้างผู้วิพากษ์ผมไปแล้วเท่านั้น) หรือมหาบุรุษในพรรคการเมืองที่เดินสายกลางที่อยู่และตาย นอกคณะสงฆ์ และนอกศาสนาใด ๆ ทั้งหมดและลัทธิศาสนิก (Agnosticism) กล่าวคือ ไม่ยอมเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ หรือศาสนาใด ๆ ทั้งนั้นเขาถือว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งเนื่องมาจากเสรีภาพในทางความคิดเห็น ซึ่งในประเทศนั้น ๆ ได้ทำให้ศาสนาเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่เกี่ยวกับรัฐบาลอย่างใดเลย ถึงแม้ว่าการศึกษาของมหาชนก็เป็นการฆราวาสเท่านั้น ในประเทศเยอรมันนี่ก่อนปฏิวัติฟาสซิสต์ก็เช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้น นโยบายในเรื่องศาสนาจึงไม่เกี่ยวกับการโลกกิจ หรือการเมืองของประเทศอย่างใดเลย และจะถือเอาการเผยแผ่ลัทธิศาสนาว่าเป็นลักษณะอย่างหนึ่งเฉพาะคอมมูนิสต์ และถือความเป็นหลักวิญญูการกระทำของบุรุษการเมืองว่า ผู้นั้นเป็นคอมมูนิสต์หรือไม่แล้วก็จะไม่เป็นธรรม

๒. เรื่องครอบครัวยังเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ในเรื่อง การแต่งงานและครอบครัวในโซเวียตรัสเซียหาได้เป็นการจำเป็นต้องมาจากคอมมูนิสต์ไม่ถ้าจะตรวดู "กำหนดการของคอมมูนิสต์ระหว่างประเทศ" ก็จะเห็นชัดว่า มีข้อความว่าด้วยปัญหาเหล่านั้นอยู่ไม่น้อยและมีข้อความว่าด้วยโลกกิจเสียเกือบทั้งหมด ถ้าอ้างถึงผู้หญิง ก็เป็นแต่เพียงเรียกร้อง "ให้มีความเสมอภาพ" ในกฎหมายและในชีวิตของชุมชนอย่างเต็มที่ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ให้มีการแก้กฎหมายว่าด้วยการแต่งงานและครอบครัวเป็นการแก้ถึง

๖๖)

๖๖) กำหนดการฝรั่งเศส

(รากมูตติเดียว) ให้มีการยอมรับนับถือว่าการเป็นมารดาเป็นกิจหน้าที่ต่อชุมชนอย่างหนึ่ง ฯลฯ หน้า ๕๘ แต่ข้อความทั้งหมดยกเว้นบุคคลเป็นจำนวนมากในประเทศตะวันตก ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์เลยนั้นยอมรับแล้ว ในประเทศตะวันตกเรื่องการแต่งงานและครอบครัวกำลังอยู่ในอาการผันแปรอย่างเต็มที่ ดัง เอช. จี. เวลส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ซันเดย์ เอ็กเพรส (Sunday Express) ข้อถกเถียงในบัดนี้ก็เป็นแต่เพียงอาการเบื้องต้นของการดำเนินอย่างลึกซึ้งเพื่อให้แก้ไขหรือวางแผนปัจจุบันในเรื่องการแต่งงานนั้นอย่างใจกล้า

การแต่งงานโดยมีภรรยาคนเดียวของฝ่ายตะวันตก "กำลังอยู่ในภาวะล้มละลาย" นี่เป็นข้อความที่น่าขบขันของเอ็ดเวิร์ด กิลล์วอตที่ประชุมของสมาคมการศึกษาแผนกสุขภาพสมาคม (Eugenics) ณ. University College Tondou และ "มีการอย่างหนักแน่นหลายอย่างในที่สุดก็จะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง"

ในอเมริกาท่านสุภาพบุรุษ น. บี. ลินด์เซย์ ผู้รื่องนามก็ได้ยอมรับเช่นนี้เหมือนกัน ก่อนสงคราม บรรดานายแพทย์และนักสังคมวิทยา เช่น มัคบูล ฮิลล์, เฟลด์ นอร์แมน แฮร์วอลซ์ ซึ่งไม่มีความน่าพาหรือใส่ใจในลัทธิคอมมิวนิสต์เลย ได้ตั้งสาขาสันนิบาตชาติ "แก้รูปเผ่าพันธุ์" ซึ่งสนับสนุนให้แก้ไขเรื่องแต่งงานและเรื่องครอบครัวอย่างแข็งขัน ถ้าจะคิดว่าการแก้รูปการซึ่งเป็นการจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นนั้น เป็นการซึ่งเกี่ยวข้องกับวาทะคอมมิวนิสต์ ก็จะเป็นการกีดกันการแก้รูปการเช่นว่านั้น และเป็นการยกยอกบุญคุณให้พวกคอมมิวนิสต์มีส่วนในการผันแปรของชุมชนมากเกินไป

อันที่จริงลัทธิคอมมิวนิสต์ตามที่เราเข้าใจตามกำหนดการของเขานั้น ไม่นับนโยบายที่เขาริเริ่มขึ้นเองในเรื่องนี้เลย และในสมัยปัจจุบันนี้ ก็ดูเหมือนจะทิ้งความคิดเดิมเสียแล้ว กล่าวคือ

ความคิดทฤษฎีเก่าของพลาโตที่จะทำให้ผู้หญิงเป็นของกลาง ซึ่งอันที่จริงเป็นความคิดที่คอมมิวนิสต์ได้ประเดิมขึ้น เป็นความคิดเฉพาะของพวกคอมมิวนิสต์เดิมเสียอีก

ส่วน "นโยบายเรื่องงาน" ของพวกคอมมิวนิสต์นั้น เข้าใจว่ามีการปรากฏอยู่ในกำหนดการมอสโคว์

(หมายเหตุ)

ประเทศคอมมิวนิสต์สากล

(๒) ในตอน

เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่ง

ข้อความนี้

พูด " ทักลวนเป็นผล

อย่างหนึ่งตามระเบียบการ

เพราะว่าต่อไปจะไม่ร้าย

โดยเหตุนี้

พฤติกรรมอันทั่วไปยิ่ง

อันนโยบาย

รายได้และมรดกแล้ว ก็

กมกร และพวกกระตุม

พวกกระตุมก็จะต้องทำ

ฝรั่งเศสหน้า ๒๑)

ความเห็น

คอมมิวนิสต์ บางทีใน

และการเมืองอื่น ๆ บ

จุดสำคัญอันจะถึงการสู่

"อีตเลอริสซึม" เป็น

กล่าวได้ชัดแจ้งว่า

"พลเมือง

เรียกร้องให้ "เลิกจ้าง

ข้อคล้าย

ฟาสซิสต์ หรือ เน

ต่อชุมชนอย่างหนึ่ง วลา
ตก ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ
งานและครอบครัวกำลังอยู่
นั่งสอ ชนเคย์ เอ็กเปรต
ในของการดำเนินอย่างลึก
เกล้า
งอยู่ในภาวะล้มละลาย
คมการศึกษาแผนกสุขภาพ
การอย่างหนักแน่นหลาย

ได้ยอมรับเช่นเหมือนกัน
อ, เฟลด์ นอร์แมน แฮร์
กลสันนิบาตชาติ "แก
เวงแซงชัน ถ้าจะคิดว่า
งเกี่ยวข้องกับวาทะคอม
เอกบุญคุณให้พวกคอม

เขานั้น ไม่มีนโยบาย
ังความคิดเดิมเสียแล้ว

ซึ่งอันที่จริงเป็นความ
ติมเสียอีก

ใจว่ามีการปรากฏอยู่

(หมายเหตุ) (๑) ภาค ๓ ที่หมายถึงที่สุดของคณะคอมมิวนิสต์ระหว่าง
ประเทศคอมมิวนิสต์สากลหน้า ๑๘ (คำแปลภาษาอังกฤษ)

(๒) ในตอนที่ว่างงานนั้น "ไม่ใช่เป็นแต่เพียงหาเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่หากจะให้
เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งชีวิต"

ข้อความนมนงใจ (ซึ่งได้กล่าวมาแล้วหลายหน) ว่า "ความจำเป็นแห่ง
ชีวิต" ที่กล่าวนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเลิกจ้างกรรมสิทธิ์เอกชน และทรัพย์สินเอกชนอีก
อย่างหนึ่งตามระเบียบการของพวกคอมมิวนิสต์นั้น งานจะได้เป็นความจำเป็นสำหรับทุกคน
เพราะว่าต่อไปจะไม่มีรายได้อีกแล้ว

โดยเหตุระเบียบการซึ่งบังคับให้ทุกคนต้องทำงานนั้น จะเกิดขึ้นเอง เนื่องจาก
เหตุการณ์อันต่อไปยิ่งกว่าเนื่องจากการบังคับตามกฎหมาย

อันนโยบายในเรื่องการงานของพวกคอมมิวนิสต์นั้นถ้าไม่ยอมกันไปกับการเลิกจ้าง
รายได้และมรดกแล้ว ก็ไม่สามารถจะเข้าใจได้ คือหมายความว่า จะได้เลิกจ้างชนชั้นกระ
ฎุมภ์ และพวกกระฎุมภ์จะต้องทำงานเหมือนชนชั้นอื่น ๆ และถ้าจะต้องการให้มีกินแล้ว
พวกกระฎุมภ์จะต้องทำงานเหมือนชนชั้นอื่น ๆ เหมือนกัน (ดังมีกล่าวไว้ในกำหนดการ
ฝรั่งเศสหน้า ๒๑)

ความเห็นที่ว่าทุกคนต้องทำงานและมีอาชีพนั้น ไม่ใช่เป็นลักษณะเฉพาะของพวก
คอมมิวนิสต์ บางทีในชั้นต้นความคิดเฉพาะคอมมิวนิสต์ก็ได้ แต่ตกมาบังคับระเบียบการชุมชน
และการเมืองอื่น ๆ บางรายซึ่งไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ก็ได้รับความเห็นเหมือนกันถึงกับตั้งเป็น
จุดสำคัญอันจะถึงการรับอย่างมีระเบียบ การบงการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า "ฟาสซิสต์" หรือ
"ฮิตเลอร์วิธ" เป็นต้น กำหนดการของฮิตเลอร์ (ค.ศ. ๑๙๒๐ และกำหนดการบ็อคไฮม์)
กล่าวได้ชัดแจ้งว่า

"พลเมืองทุกคนจะต้อง ถูกบังคับ ให้ทำงานจึงจะมีสิทธิรับอาหาร" ทั้งนี้กับ
เรียกร้องให้ "เลิกจ้างรายได้ต่าง ที่มีได้เป็นผลอันได้มาด้วยแรงของตน"

ข้อคล้ายกับการเลิกจ้างรายได้ของคณะคอมมิวนิสต์อยู่อย่างประหลาด รัฐบาล
ฟาสซิสต์ หรือ เนชันแนลโซเชี่ยลลิสต์ เมื่อได้ยึดอำนาจการปกครองแล้ว ยังมีได้ปฏิบัติ

ตามความเห็นทางทฤษฎีเช่นนี้ เพราะฉะนั้นข้อที่นโยบายโซเวียต กับนโยบายเยอรมันหรืออิตาลีแตกต่างกันในงานนี้ก็อยู่เพียงว่า เยอรมันกับอิตาลีเคยยังมีได้ค้ำคานการที่จะรักษาทรัพย์สินเอกชนไว้เท่านั้น อันที่จริงรัฐบาลหลายรัฐบาลได้เคยส่งเสริมบ่อย ๆ ว่า ให้ทุกคนต้องทำงานในฐานะที่เป็นนโยบายของชุมชนที่ควร (เช่นฝรั่งเศสในระหว่างสงคราม และบราซิล บัญญัติลงวันที่ ๙ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๕ ว่าด้วยการบังคับแรง เพื่อบำรุงระเบียบการรถไฟและป่าไม้ด้วย รัฐบาลบัญญัติการบังคับแรงงานลง วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๑๙๒๕ เพื่อก่อสร้าง และรักษาสนามและทางหลวง ฯลฯ)

แต่นโยบายเช่นนี้เป็นแผนการชุมชน ซึ่งมักใช้เฉพาะเพื่อความต้องการในกรณีฉุกเฉินในท้องถิ่น หรือถ้าใช้ทั่วไปก็เพื่อป้องกันประเทศไม่ให้คนมีความประพฤติผิดที่เกียจคร้าน ฯลฯ และมีได้เกี่ยวข้องกับระเบียบการคอมมิวนิสต์เลย

ส่วนแผนการซึ่งคณะคอมมิวนิสต์แนะนำขึ้นในระยะเวลาเฉพาะการ เพื่อเป็นการบรรลุดัตุประสงค์อย่างดีที่สุดดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ก็เป็นเพียงแผนการเท่านั้น แผนการนี้เป็นทางดำเนินการอย่างหนึ่งสำหรับวัตถุประสงค์อย่างดีที่สุดเท่านั้น ถ้าแผนการนี้ปรากฏว่าไม่เพียงพอหรือไม่พอแก่การอย่างใดแล้ว ก็ย่อมเปลี่ยนได้ทุกคราวที่จำเป็น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าจุดสำคัญ “นโยบายเรื่องงานของคอมมิวนิสต์” นั้น อยู่ที่เรื่องนโยบายที่ข้าพเจ้าชี้แจงมาแล้วข้างต้น

(ลงนาม) อาร์ กียอง

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๔

บันทึกอุปการณ์

ของ

เซอร์ โรเบิร์ต ฮอแลนด์

๑. การบังคับแรงงาน ถ้าพูดโดยทั่วไปแล้วชุมชนคอมมิวนิสต์รับเอาภาวะ ในอันที่จะแบ่งสรรงานให้แก่พลเมืองทุกคนและแบ่งกำไรระหว่างพลเมืองทั้งปวง ความคิดคล้าย ๆ

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

กัน มีอยู่ในในวาระของ
ลิสต์เป็นต้น จนจำแนก
ของฝรั่งเศสหน้า ๒๑ มีข้อ
ได้กิน” นั้นใช้แต่พวกกระ
กำหนดการนั้นกล่าวไว้เพีย
คนเลื่อมใสสนับสนุนเช่น
ชนชนกรรมอาชีพ (กรรมก
คุมกระทำ แต่ความจริงก็ไ
คณะคอมมิวนิสต์ระหว่างปร
อุดมคติซึ่ง

และการประดิษฐ์กรรมแบบ
เมืองมาจากภาวะดำรงชีพ
อัครการ แห่งความเป็น
ก่อไปด้วยชนต่าง ๆ ซึ่งเป็น

อุดมรัฐเช่นนี้
อย่างสหภาพรัฐโซเวียต
มี “การประดิษฐ์กรรมตาม
ตามความต้องการของชุมชน

อีกนัยหนึ่งก็คือ
ตามแผนการที่กำหนดล
เศษของรัสเซียเป็นกำลัง
ผลตามแผนการกำหนด
มีสงสัย แต่การที่จะทำใ
บำรุงช่วยเหลือทั่วไปได้

ความคิดของค

กับนโยบายเยอรมันหรือ
มิได้คัดค้านการที่จะรักษา
สิทธิบ้อย ๆ ว่า ให้ทุกคน
ระหว่างสงคราม และบัล
ลังก์กับแรง เพื่อบำรุง
วันที่ ๑๙ กรกฎาคม

เพื่อความต้องการในกรณี
มีความประพฤติผิดที่เกี่ยวข้อง

เฉพาะการ เพื่อบริการ
เงินเพียงแผนการที่แทน
ที่สุดเท่านั้น ถ้าแผนการนี้
ได้ถูกคว่ำท้างเป็น ขำพ
เรื่องนโยบายที่ข้าพเจ้า

योग

1. ๑๙๓๔

นิสัยรับเอาภาวะ ในอัน
วง ความคิดคล้าย ๆ

กันนี้ มีอยู่ในในภาวะของคณะพรรคการเมืองอื่นๆ หลายคณะ เช่นความคิดเห็นของโซเชียล
ลิสต์เป็นต้น จนจำแนกออกจากความเห็นของคณะคอมมิวนิสต์ได้ด้วยยาก ในกำหนดการ
ของฝรั่งเศสหน้า ๒๑ มีข้อความกล่าวว่าพวกคอมมิวนิสต์จะนำหลักที่ว่า "ใครไม่ทำงานก็ไม่
ได้กิน" นั้นใช้แต่พวกกระตุมกริชครว้นโดยไม่มีความรู้ปรีชาเลย แต่เท่าที่เกี่ยวกับบุคคลอื่นๆ
กำหนดการนั้นกล่าวไว้เพียงว่าเราจะให้ทุกคนทำงานในกำหนดการที่ใดตงชน และชักชวนให้
คนเลื่อมใสสนับสนุนเช่นนั้น ก็เป็นธรรมชาติอยู่เอง ที่จะไม่เน้นความว่า ต้องเรียกร้องให้พวก
ชนชั้นกรรมาชีพ (กรรมกรคนจน) ให้ต้องทำงานเต็มขีด เหมือนอย่างเรียกร้องให้พวกกระ
ตุมกริชทำ แต่ความจริงก็เป็นเช่นนั้นจึงจะได้เห็นในหน้า๑๘-๒๐ ของกำหนดการมอสโคว์และ
คณะคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ

อุดมคติซึ่ง คอมมิวนิสต์นิยมสำหรับภายนอกคือเมื่อได้เลิกจ้างกรรมสิทธิ์เอกชน
และการประติษฐกรรมแบบแข่งขัน ทุกคนได้จะได้ทำงาน ไม่ใช่เป็นการบังคับ แต่เป็นการ
เมืองมาจากภาวะดำรงชีพเท่านั้น บรรดาการบังคับต่างๆ จะได้หมดสิ้นลงเพราะรัฐซึ่งเป็น
องค์การ แห่งความเป็นใหญ่ของชนชั้นใดชั้นหนึ่งจะได้จืดจางไป และชุมชนก็จะได้
ก่อปรด้วยชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นปรัภักย์ต่อกัน

อุดมรัฐเช่นนี้ยังอยู่ห่างไกลนัก อาจไม่มีวันบรรลุถึงได้ระหว่างนี้ ซึ่งมีตัว
อย่างสหปาลรัฐโซเวียตของรัสเซียอยู่แล้วนั้นถ้าจะกล่าวคำในกำหนดการมอสโคว์แล้วก็ต้อง
มี "การประติษฐกรรมตามระเบียบ และแผนการที่จริงจังไว้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์
ตามความต้องการของชุมชน ซึ่งทุกคนทุกวันนี้โดยเร็ว"

อีกนัยหนึ่งก็คือ จะต้องมีการทำลายทรัพย์สินและสิ่งสินต่างๆ ด้วยเพื่อจะได้ปฏิบัติ
ตามแผนการที่กำหนดล่วงหน้าไว้นั้นให้เป็นขึ้น ๆ ไป แผนการที่ ๕ ปี ซึ่งเป็นลักษณะพิ
เศษของรัสเซียนั้นเป็นกำลังชักจูงใจอย่างใหญ่หลวงโดยไม่มีสิ่งลบล้าง แต่การที่จะทำให้สำเร็จ
ผลตามแผนการที่วางนั้น จะต้องบังคับให้ทุก ๆ คนมีส่วนบำรุงช่วยเหลือทั่วไปโดยไม่มี
สิ่งลบล้าง แต่การที่จะทำให้สำเร็จผลตามแผนการที่วางนั้น จะต้องบังคับให้ทุก ๆ คนมีส่วน
บำรุงช่วยเหลือทั่วไปโดยไม่ยกเว้น

ความคิดของคอมมิวนิสต์ที่จะบังคับแรงงานนั้น อาจวางเป็นบทชนได้ดังต่อไปนี้

การนำหลักที่ว่า "ใครไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน" นั้นใช้แก่พวกกระฎุมภ์ราชครั้นโดยไม่ปราณีเลยและโดยทั่วไปการดำเนินการยังได้วางแผนล่วงหน้าไว้เพื่อให้ประโยชน์ บรรดาแรงงานและบรรดาสังสาคาทว่านคือว่า โดยที่ได้เลิกจ้างกรรมสิทธิ์เอกชนและการประติษฐกรรมแม่แข่งขันแล้วในที่สุดงานจะได้เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งชีวิต และไม่ใช่เพียงทางหาเลี้ยงชีพอย่างหนึ่งเท่านั้น

๒. ศาสนา ท่วงทำนองพวกคอมมิวนิสต์ในเรื่องศาสนานี้มีคำอธิบายอยู่ในกำหนดการ คอมมิวนิสต์ในเรื่อง ระหว่างประเทศฉบับอังกฤษหน้า ๓๘ ข้อความความดังต่อไปนี้

ภาวการณ์อันสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งในการ ปฏิวัติพฤติกรรมที่เกี่ยวกับนิกรชนส่วนมากนั้น คือภาวะในการบำบัดศาสนา ซึ่งเป็นเหมือนยาพิษของประชาชนนั้นอย่างเคร่งกระชับและไม่เว้นราย รัฐบาลชนชั้นกรรมาชีพจะต้องถอนความอดทนทั้งหมดของรัฐบาลเสียจากคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นทุนอำนาจการปกครองอยู่แต่ก่อนจะบ่อนก้นมิให้คณะสงฆ์เข้าเกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งวางระเบียบขึ้นเลย และจะต้องปราบปรามการกระทำแห่งระเบียบคณะสงฆ์ ในอันที่จะปฏิวัติกลับนั้นเสียอย่างไม่ปราณีเลย ในเวลาอันเดียวกัน รัฐบาลชนชั้นกรรมาชีพทั้งหลายที่ได้ให้เสรีภาพในการลัทธิการบูชาและเลิกฐานะเอกสิทธิ์ทางศาสนาซึ่งเป็นใหญ่อยู่แต่ก่อนมีอยู่แล้วนั้นก็ยังเผยแผ่การขัดขืนศาสนาด้วยประการทั้งปวง ที่สามารถจะทำได้ และก่อร่างสร้างงานศึกษาขึ้นใหม่ โดยอาศัยโลกทางวิทยาศาสตร์เป็นต้น

๓. การแต่งงาน ถ้าจะพูดเพียงเท่านั้นก็พอ คือถ้าถ้าจะดำเนินตามอุดมคติคอมมิวนิสต์แล้วก็จะต้องคลายความผูกพันในการเป็นอยู่ของครอบครัว แต่การที่จะเอาผู้หญิงเป็นของกลางนั้น มิได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการนิคมมิวนิสต์อย่างแน่นอน

๔. ในที่สุด เรื่องวาทะคอมมิวนิสต์โดยทั่วไปนั้น มีข้อสำคัญที่จะกล่าวคือ คอมมิวนิสต์ไม่ทำเฉพาะการปฏิญาณความนับถืออุดมคติเท่านั้นแต่เป็นระเบียบวิธีอย่างหนึ่งด้วย

เพราะฉะนั้น ถ้าอย่างพลาดเสียในขั้นต้น ในการแสวงหาอุดมรัฐ นี้เป็นเพียงเท่านั้น แล้วอาจจะกลับตัวไม่ได้เลยก็เป็นได้ อันการเปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงในชีวิตชุมชนและการเมืองแห่งประชาชาตินั้นจะมีมาตรการเป็นแก่นเดียวให้สำเร็จหรือจะออกกฎหมายฉบับเดียวให้สำเร็จหาได้ไม่แต่หากจะมีการสยดสยองต่าง ๆ แห่งการปฏิวัติ ตามมาได้ถ้าหาก

ให้สำเร็จโดยการสงบ ก็ย่อมแนะนำอย่างสุขุมช่วยเห็นดีภาพของประชาชน และคงที่จะรักษาทางอาชีพของตนทั้งสองนี้

ตอบสวนทดลองตามเกณฑ์เคร่งครัดว่า โครงการนี้ทั้งหมดด้วยผลกำไรหรือปลั๊กจะบัตโครงการนั้นเสียและในที่สุดจะพาไปเข้า

การสอบสวน
การ ซึ่งสถานีแทนราษฎร
อการ และผู้เชี่ยวชาญ
ทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม
เป็นคอมมิวนิสต์

คณะกรรมาธิการ
การ พระยาศรีสังกร แ
หลวงประติษฐมนุธรรมเป็น
หลักปฏิบัติเสนอให้สภา
ครั้นมาเมื่อวัน
ตอบสวนหลวงประติษฐ
ในการประชุม
โจมตีอย่างรุนแรงว่า "ก

พวกกรรมการบริหารร้านโดยไม่
ถือประโยชน์ บรรดาแรงงาน
และการประดิษฐ์กรรมแบบ
ไม่ใช่เพียงทางหาเลี้ยงชีพ

ให้สำเร็จโดยการสงบ ก็จะต้องให้วิธีการนั้นแปรอย่างช้า ๆ มีการแย่งการศึกษา และรัฐบาล
ควรจะแนะนำอย่างสุขุมช่วยเหลือด้วย โดยรัฐบาลแห่งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ผู้พิทักษ์
สันติภาพของประชาชน และโดยที่ประชาชนจะต้องปฏิบัติตามธรรมในใจตน และตามความ
หวังที่จะจะรักษาทางอาชีพ และความสุขอันย่อมเยาของตนไว้

ฉะนั้นทั้งสองฝ่ายความจะต้องพิจารณาที่โครงการทุกอย่างที่เสนอมานี้ ด้วยการ
สอบสวนทดลองตามเกณฑ์วินัยคอมมิวนิสต์อย่างที่จะคาดเคลื่อนได้กล่าวคือ จะต้องพิ
เคราะห์เห็นว่า โครงการนั้นจะปฏิบัติให้สำเร็จโดยมิต้องเลิกล้มระเบียบชุมชน และการเมือง
ทั้งหมดด้วยผลของการหรือประการใด ถ้าสอบสวนแล้ว ผ่านการทดลองอย่างนี้ไม่ได้ไว้
ก็ควรจะตัดโครงการนั้นเสียแต่ต้นมือ มิฉะนั้นโครงการนั้นจะนำความหายนะมาสู่ประเทศชาติ
และในที่สุดจะพาไปเข้าหน้างานแห่งการจลาจลคอมมิวนิสต์

(ลงนาม) อาร์. อี. ฮอแลนด์

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๔

การสอบสวนหลวงประดิษฐมนูธรรมว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่นั้น คณะกรรมาธิ
การ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งขึ้นเพื่อซักฟอกพรรคคณะของหลวงประดิษฐ ๖ คณะกรรมา
ธิการ และผู้เชี่ยวชาญที่รัฐสภาได้แต่งตั้งขึ้นกล่มมติเป็นเอกฉันท์ว่าในพรรคคณะทางการเมือง
ทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม ทางศาสนา และไม่ว่าทางใดทั้งสิ้นหลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่
เป็นคอมมิวนิสต์

คณะกรรมาธิการ อันมีพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ประธานกรรมาธิ
การ พระยาศรีสังกร และพระยานวราชสุวัจน์ กรรมาธิการ ได้ทำบันทึกการสอบสวนว่า
หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัย ทั้งโดยทฤษฎี และ
หลักปฏิบัติเสนอให้สภาวินัยต่อไปแล้ว

ครั้นมาเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ สภาผู้แทนราษฎรได้ทำบันทึก การ
สอบสวนหลวงประดิษฐ ๖ ขันพิจารณา

ในการประชุมในวันนั้นหลวงวรนิติ ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ได้กล่าว
โจมตีอย่างรุนแรงว่า "การที่คณะกรรมาธิการได้สวนตัวหลวงประดิษฐว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

มานั้นมีความอธิบายอยู่ใน คำ
ขอความความคงต่อไป
งฎติกรรมที่เกี่ยวกับนิกรชน
ของประชาชนนั้นอย่างเคร่ง
ครัดหนักหน่วงของรัฐบาล
อยู่แต่ก่อนจะป้องกันมิให้
จะต้องปราบปรามการกระทำแห่ง
ในเวลาอันเดียวกัน รัฐ
และเอกสิทธิ์ทางศาสนา ซึ่ง
การที่ปวง ที่สามารถจะ
อาศัยเป็นทาง
ดำเนินตามอุดมคติคอมมู
แต่การที่จะเอาผู้หญิงเป็น
ชน
าบัญญัติที่จะกล่าวคือ คอม
โยบยัตถวิธีอย่างหนึ่งด้วย
ปตมรัฐ นี่เป็นเพียงเงา
หญ่หลวงในชีวิตชุมชน
หรือจะออกกฎหมายฉบับ
ที่ ตามมาได้ถ้าหากจะ

นั้น ข้าพเจ้าไม่ยอมเห็นด้วย เราจะต้องสอบสวนโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ ว่า เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ เพราะเหตุว่า ก่อนที่หลวงประดิษฐ์ฯ จะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ก็เนื่องมาจากโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ ข้าพเจ้าสงสัยนักว่าเป็นเพราะเหตุใด กรรมการจึงไม่เอาโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ มาพิจารณาด้วย

เขาได้โจมตีอย่างรุนแรงต่อไปว่า

“ข้าพเจ้าขอเสนอสภาฯ นี้ว่า เราควรจะได้พิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ มาประกอบการพิจารณาด้วย การที่คณะกรรมการมีได้นำเอาโครงการของหลวงประดิษฐ์ฯ มาประกอบการพิจารณาดังนั้นเป็นเพราะเหตุใด ข้าพเจ้าตั้งคำถามประธานคณะกรรมการแถลง”

ท่านวรรณโद्यาทกร วรวรรณ ประธานกรรมการได้ลุกขึ้นมาแก้คำผู้แทนสดนกรเป็นใจความว่า

“คณะกรรมการได้พิจารณาโดยละเอียดละออแล้ว และได้ถามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว และความตกลงในชั้นนี้ได้ตกลงเป็นเอกฉันท์ คือหมายความว่า คำกล่าวหาอันเป็นคำกล่าวหาทางการเมืองที่ตื้นเขินที่หาหนทางกล่าวหาว่า เช่นนั้น เพราะเป็นข้อหาที่คณะกรรมการใช้คำว่าข้อหา ถ้าจะใช้เป็นคำอังกฤษ ก็แปลว่าคำกล่าวหาอันเป็น “เยเนอรัล โปลิตี แอคคิเซชัน” (General Policy Accusation) คำกล่าวหาทางการเมือง หรือเป็นข้อหาทางกฎหมายซึ่งภาษาอังกฤษใช้ว่า “อินดิเม้นต์” (Indiment) คณะกรรมการ เมื่อได้พิจารณาญัตติของสภาฯ แล้วเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า หมายความว่ากล่าวหาทั่วไป ไม่ใช่ข้อหาทางกฎหมาย และหน้าที่คณะกรรมการสอบสวน ก็ไม่ใช่หน้าที่จะเป็นตุลาการเหมือนหนึ่งศาลพิเศษอะไร แต่หากว่าให้ไปพิจารณาหรือสอบสวนดูว่า ตามความเห็นของคณะกรรมการ โดยอาศัยหลักวิชาการแล้ว ความคิดความเห็นของหลวงประดิษฐ์ฯ เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ เมื่อได้ตีความในญัตตินั้นแล้ว กรรมการก็ได้พิจารณากันและลงมติประกอบด้วยเหตุผล ดังแจ้งอยู่ในรายงานนั้นแล้ว”

ต่อจากนั้น ร.ท. ทองคำ คล้ายโอภาส ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี นายคาบเทียม ศรีพิชัย ส.ส. จังหวัดนครปฐม และนายพัก ณ สงขลา เจ้าของญัตติ ได้กล่าวตอบ

๔...

เมื่อคณะกรรมการ

ฉันท์ว่า หลวงประดิษฐ์ฯ

กรรมการโดยเสียงข้างม

ได้เป็นนายกรัฐมนตรีโดย

โดยได้ก่อตั้งระบบเทศบาส

ทางไปอังกฤษเจรจาติดต่อก

รัฐบาลได้สถาปนามหาวิท

การกระทำทั้งห

ร.ม.ต. กร

การแก้ไขโยกย้ายผู้ที่ไม่ใช่

ตำแหน่งที่จะดำรงบัลลังก์

แล้ว คนหนึ่งยึดพล

ในเมืองไทยในอนาคต

ของหลวงประดิษฐฯ ว่า
กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์
เจ้าสังสัยนักว่าเป็นเพราะ
มาพิจารณาด้วย

ตนคณะกรรมการมาธิการ ที่สุดที่ประชุมก็มีมติให้ถือว่าควรจะรับรองรายงานคณะกรรมการมาธิการ
หรือไม่ ที่ประชุมส่วนมากก็มีมติรับรองหลักการนี้ เป็นอันว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมไม่ใช่
คอมมิวนิสต์ และไม่เป็นคอมมิวนิสต์ !!

ว่าโครงการเศรษฐกิจของ
คณะกรรมการมิได้นำเอา
เพราะเหตุใด ข้าพเจ้าต้อง

๔...

ฉุกเฉินมาแก้จากผู้แทนสภา

เมื่อคณะกรรมการมาธิการได้ทำการซักฟอกหลวงประดิษฐ์ฯ เสร็จแล้วลงมติเป็นเอก
ฉันว่า หลวงประดิษฐ์ฯ ไม่เป็นคอมมิวนิสต์ จึงได้เสนอขึ้นที่สภาความเห็นต่อสภาผู้แทนราษฎร
เพื่อรับรองอีกชั้นหนึ่ง และสภาผู้แทนก็รับรองผล โดยลงมติเห็นชอบตามมติของคณะ
กรรมการมาธิการโดยเสียงข้างมาก ดังกล่าวแล้ว จึงเป็นอันว่าบัดนี้หลวงประดิษฐ์ฯ ถูกจับได้
ตะกร้าล้างน้ำให้เป็นคนบริสุทธิ์ผิดมองแล้ว ควรที่จะร่วมชีวิตการเมืองกับเพื่อนผู้ก่อการกลุ่ม
พล ได้อย่างสง่างามต่อไป

จะได้ถามความเห็นของผู้
หมายความว่า คำกล่าว
นั้น เพราะเป็นข้อหาที่
กล่าวหาว่าเป็น "เยเน
ล่าหาทางการเมือง หรือ
diment) คณะกรรมา
ยความถึงกล่าวหาทั่วไป
ใช้หน้าที่จะเป็นตุลาการ
ว่า ตามความเห็นของ
องหลวงประดิษฐ์ฯ เป็น
ารณากันและลงมติประ
เงินบุรี นายดาบเทียม
องญาติ ได้กล่าวสนบ

ชีวิตการเมืองของหลวงประดิษฐ์ฯ ในรัฐบาลชุดพระยาพหลฯ นั้น ในขั้นแรก
ได้เป็นนายกรัฐมนตรีมาก่อน เขาได้รับแต่งตั้งเมื่อ ๑ ต.ค. ๒๔๗๖ ต่อมาได้เป็นรัฐมนตรี
มหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๗๘ ณ บัดนี้เองเขาได้ปฏิบัติงานมหาดไทยเสียใหม่
โดยได้ก่อตั้งระบบเทศบาลขึ้นทั่วประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ทั้งได้เดิน
ทางไปอังกฤษเจรจาจัดคอกเบี้ยเงินกู้ ที่กู้มาแต่สมัยราชาธิปไตยได้สำเร็จอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้
รัฐบาลได้สถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้นอีก มอบให้หลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้ประ
สานการ การกระทำทั้งหมดนี้ นับว่าเป็นการสร้างบารมีไปในตัว ส่วนพื้นเอก หลวงพิ
บูลสงครามเป็น ร.ม.ต. กระทรวงกลาโหม ก็ได้ปรับปรุงกระทรวงกลาโหมเป็นการใหญ่ มี
การแก้ไขโยกย้ายผู้ที่ไม่ใช่พรรคพวกไปดำรงตำแหน่งที่ไม่สำคัญ เอาพรรคพวกมาบรรจุใน
ตำแหน่งที่จำเป็นสำคัญของประเทศ บุคคลทั้งสองได้เริ่มสร้างบารมีแข่งขันกัน
ขึ้นแล้ว คนหนึ่งยึดพลเรือนอีกคนหนึ่งเอาทหารเป็นเป้าหมายที่จะผลักดันกันไปสู่ศูนย์กลาง
ในเมืองไทยในอนาคต

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระยาพหลฯ ลาออกจากตำแหน่ง เพราะญาติของนายถวิล อุดล แห่งร้อยเอ็ด และพันเอก หลวงพิบูลสงคราม ได้เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อมา หลวงประดิษฐ์ฯ ถูกแต่งตั้งให้เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ณ โอกาสนี้ เขาได้ปรับปรุงกระทรวงการคลังเป็นการใหญ่ ส่วนใหญ่ก็คือหาเงินเข้าคลัง เพื่อให้สมดุลกับรายจ่าย และโดยวิธีที่ราษฎรไม่เคยตรือน คือ ออกกฎหมายประมวลรัษฎากร ซึ่งเป็นวิธีการเก็บภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อม (ส่วนใหญ่เป็นการเก็บภาษีทางอ้อม) นับว่าเป็นการเริ่มเก็บภาษีแผ่นดินใหม่ ซึ่งประชาชนไม่รู้สึกเดือดร้อนนัก แต่ความเป็นจริงแล้ว ประชาชนถูกเก็บภาษีมากกว่าสมัยก่อน ๆ หลายเท่าตัว สมัยก่อนนั้นเป็นภาษีทางตรง รู้สึกว่าประชาชนร้องกันมาก ลำพังเก็บเงินรัฐูปการ เพียงคนละ ๔-๕ บาท ก็ยังร้องกันแทบแย่ จนถึงกับนายวินทร์ถวิล มหาตะมะคันธีแห่งเมืองไทย มานอนอดข้าวอยู่ที่หน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อเป็นการประท้วงให้รัฐบาลลดเก็บเงินรัฐูปการนี้ และปรากฏว่าทางรัฐบาลพระยาพหลฯ ได้เลิกเก็บเงินรัฐูปการนี้ นี่แสดงถึงความเดือดร้อนของราษฎรเนื่องจากถูกเก็บภาษีทางตรง เพราะฉะนั้นตกมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งหลวงประดิษฐ์ฯ เองได้เป็นขุนคลังของรัฐบาลนี้ จึงหาวิธีเก็บภาษีให้เหมาะสม โดยประชาชนไม่รู้สึกเดือดร้อนและได้ภาษีบำรุงประเทศมากขึ้น ความจริงเรื่องนี้เขาก็ได้ตั้งเอาวิธีการจากโครงการเศรษฐกิจ ที่ถูกโจมตีอย่างหนักแล้วนั้นเองออกมาใช้ทีละน้อย ๆ แม้ปัจจุบันเรายังใช้วิธีเก็บภาษีแบบนี้อยู่ ความจริงเรื่องภาษีนับเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลสมัยนั้นไม่กล้าขึ้นภาษี เลิกเอาทางลดเงินเดือนข้าราชการลง และข้าราชการออกจนเป็นเหตุให้เกิดปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ที่รัฐบาลพระปกเกล้าฯ ไม่กล้าเก็บภาษีหรือขึ้นภาษีนั่นเห็นจะเป็นเพราะเสนาบดีของพระองค์ไม่มีใครเรียนเศรษฐศาสตร์มากระมัง?

อนึ่ง ในขณะที่เขาดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการคลัง เขาได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่าข้าราชการชั้นผู้น้อยเงินเดือนไม่พอใช้ มีหนี้สินล้นพ้นตัว เขาจึงริเริ่มหาวิธีปลดหนี้เป็นการช่วยเหลือข้าราชการชั้นผู้น้อย โดยตั้งทุนขึ้นก่อนหนึ่งเรียกว่า “ทุนกลางกรมบัญชีกลาง” โดยมีหลักการย่อ ๆ ว่า ข้าราชการผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกของทุนนี้ ต้องเสียค่าสมัคร

ฉบับโรงพิมพ์ ประจำการพิ

แรกเข้าจำนวนหนึ่ง โดย
เท่าจำนวนเงินเดือน ลำ
งวดพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ
ของบุคคลเดียวกันคือ หัก
ประเทศในสมัยรัฐบาลพระ
สมัยที่เป็น ร.ม.ต. ต่างป
ไทยเสียเปรียบในทางศา
บุรณ ความจริงเรื่องท
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็น
ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ เป
ไทยมีเอกราชโดยสมบูรณ์
ร.ม.ต. ต่างประเทศ

ต่อมาวันที่ ๘
ไทย ในวันนี้ดูเหมือนว่า
มีความคิดเห็นไปในทางที่
พลภายนอกประเทศ (ค
ราชการแทนพระองค์
เหมือนจะถูกออกถูกใจจ
กันเสียที เพราะการที่
ยืนสูงสุดให้ จอมพล
ของตนอีกต่อไป ความค
หลวงประดิษฐ์ฯ คนเดิม
หัวหน้าบริหารงานของป
สมัครพรรคพวกได้อยู่ต
และหาบิหารได้มากตัว

แห่ง เพราะญาติของนาย
กรัฐมนตรีสืบต่อมา หลาน
วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ.
ญ ส่วนใหญ่ก็คือหาเงิน
คือ ออกกฎหมายปรับ
เงินใหญ่เป็นการเก็บภาษี
ก็เดือนร้อนนัก แต่ความ
ใจ สมัยก่อนนั้นเป็นภาษี
เพียงคนละ ๔-๕ บาท
ร้องไทย มาจนอดขาด
เงินรัชูปการณ และ
แสดงถึงความเดือดร้อน
รัฐบาลจอมพล ป. พ
จึงหาวิธีเก็บภาษีให้เบ
กชน ความจริงเรื่อง
กเงินตนเองออกมาให้
องภาษีนเป็นเรื่องใหญ่
ดำเนินภาษี เลือกละ
ปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๒๔
เห็นเห็นจะเป็นเพราะ

เขาได้ตระหนักเป็น
จึงริเริ่มหาวิธีปลดหนี้
“คุณกลางกรมบัญชี
นั้น ต้องเสียค่าสมัคร

เข้าจำนวนหนึ่ง โดยคิด % ของเงินเดือน เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วมีสิทธิขอยืมเงินได้
จำนวนเงินเดือน สำหรับเงินที่ขอยืมไปต้องผ่อนชำระเป็นรายเดือนจนกว่าจะหมด โดยผ่อนชำระ
งวดพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ทนทนทราบว่ากระทรวงการต่างประเทศก็ และเป็นการริเริ่ม
ของบุคคลเดียวกันคือ หลวงประดิษฐฯ ในสมัยที่ถูกแต่งตั้งเป็น ร.ม.ต. กระทรวงการต่าง
ประเทศในสมัยรัฐบาลพระยาพหลฯ (๑ สิงหาคม ๒๔๗๘) อนึ่งภารกิจที่เขาได้กระทำไว้ใน
สมัยที่เป็น ร.ม.ต. ต่างประเทศก็คือ การเจรจาขอยืมต่างประเทศยกเลิกสัญญาอันทำให้ประเทศ
ไทยเสียเปรียบในทางศาลได้สำเร็จ พงษ์ฯ ๆ ว่า ทำให้ประเทศมีเอกอรรถาศาลได้สม
บูรณ์ ความจริงเรื่องต่างประเทศมี “สิทธิภายนอกอาณาเขต” (extra territory) เกิดขึ้น
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา ไทยเราได้เจรจาปลดลดพันธะอันไม่เป็นธรรมนั้นเป็นผลสำเร็จ
ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา ทว่ายังไม่สมบูรณ์นัก มาเพียงจะเจรจาปลดพันธะทำให้ศาล
ไทยมีเอกราชโดยสมบูรณ์ในสมัยรัฐบาลพระยาพหลฯ โดยมีหลวงประดิษฐฯ เป็น
ร.ม.ต. ต่างประเทศ

ต่อมาวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๗๔ เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ญี่ปุ่นบุกประเทศ
ไทย ในวันนี้ดูเหมือนว่ารัฐบาลญี่ปุ่นไม่ชอบหลวงประดิษฐมนูธรรม นัยว่าหลวงประดิษฐฯ
มีความคิดเห็นไปในทางที่จะให้ประเทศไทยเข้าร่วมกับสัมพันธมิตร เพราะฉะนั้นจึงถูกอิทธิ
พลภายนอกประเทศ (คือญี่ปุ่น) บีบให้พ้นจากการเมือง และถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๗๔ นอกจากจะถูกออกถูกใจญี่ปุ่นแล้ว ดู
เหมือนจะถูกออกถูกใจจอมพล ป. พิบูลสงครามด้วย เพราะจะได้หมดคู่แข่งในทางการเมือง
กันเสียที เพราะการที่เตะโด่งหลวงประดิษฐฯ ให้ขยับเขยื้อนทางการเมือง โดยการยกตำแหน่ง
อันสูงสุดให้ จอมพล ป. เชื่อว่าเขาคงจะพอใจ และคงจะไม่กระโดดลงมาเป็นก้างขวาง
คอตนอีกต่อไป ความคาดคิดของจอมพล ป. ในข้อนี้ผิดไปถนัด หลวงประดิษฐฯ ก็ยังเป็น
หลวงประดิษฐฯ คนเดิม ยังไม่ได้เลิกความพยายามที่จะเป็นใหญ่ในเมืองไทย ในตำแหน่ง
หัวหน้าบริหารงานของประเทศ ฉะนั้นในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการนี้แหละ เขาก็ยังสร้าง
สมัครพรรคพวกได้อยู่ตามเดิม เพราะเขายังดำรงตำแหน่งอันทรงเกียรติยศอีกตำแหน่งหนึ่ง
และหาบิรวารได้มากด้วย นั่นก็คือ ตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ

การเมือง นอกจากนั้นด้วยสายตายอันมองไกลว่าอักษะจะต้องเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้ ในที่สุด หลวงประดิษฐ์ฯ จึงเดินแท้มการเมืองอย่างลับ ๆ ที่รู้จักกันภายหลังว่า “ขบวนการเสรีไทย” เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น

ในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลวงประดิษฐ์ฯ ก็ได้รับการให้สมัคพรรคพวกในสถานทูตราชทูตโค่นจอมพล ป. พิบูลสงครามออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๔๘๗ โดยจอมพล ป. แพ้คะแนนโหวต ๒ ครั้งติด ๆ กัน ในกรณีเสนอพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธบรมมณฑล พุทธศักราช ๒๔๘๗ กับเสนอร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดระเบียบนครบาลเพชรบูรณ์ พุทธศักราช ๒๔๘๗ การโค่นจอมพล ป. ลงได้คราวนี้ แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าหลวงประดิษฐ์ฯ เล่นการเมืองทั้ง ๆ ที่อยู่ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ดูเหมือนจะสร้างความเจ็บช้ำให้แก่จอมพล ป. มาก การที่หลวงประดิษฐ์ฯ ถูกล่าทำกับมิตรผู้ซึ่งครั้งหนึ่งได้ดึงเอามาจากประเทศฝรั่งเศส ในคราวที่ถูกเนรเทศในข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์ ให้กลับมาเป็นใหญ่เป็นโตในเมืองไทยเช่นนี้ ได้ลงคอ ก็คงจะมีความเจ็บใจที่ถูกรุมล้อม ป. เตะโด่งให้พ้นจากวงการเมืองดังกล่าวแล้ว จะอย่างไรก็ดี การกระทำครั้งนี้ มีนัยถึงว่ามิตรภาพระหว่างคนทั้งสองได้ขาดสะบั้นลงแล้วโดยสิ้นเชิงตั้งแต่วันนั้น หลังจากโค่นจอมพล ป. ลงได้แล้ว หลวงประดิษฐ์ฯ ก็ชักใยต่อไปโดยเอาเกลอเก่า “ควง อภัยวงศ์” มาเป็นรัฐบาลกันชนอยู่พักหนึ่ง ในครั้งแรกนายควง อภัยวงศ์ จะไม่ยินยติรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเท่าใดนัก เพราะกลัวอำนาจจอมพล ป. อยู่มาแต่ด้วยความสามารถของบุคคลทั้งสองสามารถดึงเอาพระยาพหลว ซึ่งกำลังป่วยกระเสาะกระแสะอยู่ด้วยโรคอัมพาตให้มาเป็นนายกรัฐมนตรีโดยและเป็นแม่ทัพใหญ่ได้ แล้วยุบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดที่จอมพล ป. ดำรงอยู่เสียด้วย พร้อมเตะโด่งจอมพล ป. โดยการหยยบยับที่ปรึกษาการแผ่นดินให้แก่จอมพล ป. เป็นการตอบแทน เห็นไหมละท่าน ? ครั้งหนึ่งจอมพล ป. เคยเตะโด่งหลวงประดิษฐ์ฯ โดยการให้ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ดังกล่าวแล้ว บัดนี้หลวงประดิษฐ์ฯ ก็เตะโด่งจอมพล ป. บ้าง มันเป็นการนอกกันคนละที่อย่างเห็นได้ชัด ๆ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลง โดยการปรึกษากันอย่างอ้อมอ้อมระหว่างหลวงประดิษฐ์ฯ และนายควง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น กล่าวคือสงครามได้

สงบลงควรจะได้มีรัฐบาลโต หัวหน้ารัฐบาลควรอยู่ในขณะที่ ม.ร.ว. เสนีย์ บุนนาค เป็นไปพลางนายควงก็ยินดี ฉะนั้นควง บุนนาค เข้ารับตำแหน่ง ๑๕ วันพอดิบพอดี รัฐมนตรีให้ท่านผู้นั้น ในลาออกจากตำแหน่งนั้นเอง ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนตำแหน่งผู้สำเร็จราชการไทยในขณะนั้นก็ยังเป็นลูกกับตัวพันธมิตรรู้อยู่กันงานร่วมกับอังกฤษและอเมริกัน

เพื่อให้การเจรจา ม.ร.ว. เสนีย์ ปรองดองจะเล่นงานเราอย่าง “สัญญาสมบูรณแบบ” ที่อังกฤษของหลวงประดิษฐ์ฯ ม.ร.ว. เสนีย์ช่วยเหลืออย่างอบอุ่นของสมบูรณแบบลงมาได้ ก เสนีย์ฯ มีสิ่งหนึ่งที่ควรระวังคืออย่าให้แก่ ส.ส. ที่ไม่ต้องการเสียตำแหน่งไป ดู

ในฝ่ายที่ฝ่ายแพ้ ในที่สุด
ว่า "ขบวนการเสรีไทย"

ก็ได้มีการให้สมัครพรรค
ตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม
มกราคม ๒๔๘๗ การโค่นจอมพล
กับการเมืองทั้ง ๆ ที่อยู่ใน
ข้าให้แก่จอมพล ป. มาก
ประเทศฝรั่งเศส ในคราว
เองไทยเช่นนี้ได้ลงคอ ก็
กล่าวแล้ว จะอย่างไรก็
ชาติสงบลงแล้วโดยสัน
สุข ๖ ก็ยกย่องไปโดย
เครื่องแรกนายควง อภัย
มาจอมพล ป. อยู่มาก
กำลังบ่วยกระเสาะกระ
ยุได้ แล้วยุบตำแหน่ง
จอมพล ป. โดยการ
หันใหม่ละท่าน? ครั้น
สำเร็จราชการแทนพระ
เป็นการนี้คนอื่นคนละ
อมชอมระหว่างหลวง
กล่าวคือสงครามได้

คงสมควรจะได้มีรัฐบาลที่ฝ่ายสัมพันธมิตรเชื่อถือ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติเหนือสิ่งอื่น
ใด หัวหน้ารัฐบาลควรจะได้แก่ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าเสรีไทยในต่างประเทศ แต่
ในขณะนั้น ม.ร.ว. เสนีย์เดินทางมายังไม่ถึง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงควรมอบให้นายทวี
บุญเกิด เป็นไปพลางก่อน จึงตกลงกันว่านายควงควรจะได้ลาออกจากตำแหน่งนายก ซึ่ง
นายควงก็ยินดี ขณะนั้นจึงได้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นาย
ทวี บุญเกิด เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๔๘๗ เขาเป็นนายรัฐมนตรีอยู่เป็น
เวลา ๑๔ วันพอดีบพอดี เมื่อ ม.ร.ว. เสนีย์มาถึง หลวงประดิษฐ ๖ ก็ได้หยิบยื่นตำแหน่ง
รัฐมนตรีให้ท่านผู้นี้ ในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๗ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับนายทวี บุญเกิด
ลาออกจากตำแหน่งนั่นเอง ภารกิจทั้งหมดเหล่านี้อำนวยความสะดวกโดยหลวงประดิษฐ ๖ ใน
ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินทางสัน เพราะจังหวะเวลานั้นเปิดให้สำหรับท่านผู้นี้ในฐานะ
ที่เป็นหัวหน้าเสรีไทยภายใต้นามว่า "รัฐ" ตอนนั้นประชาชนพลเมืองกำลังชื่นชมยินดีต่อเขา
และมองเขาในฐานะที่เป็น "ฮีโร่" ผู้กู้ชาติบ้านเมืองคืน แต่ความเป็นจริงเอกราชของชาติ
ไทยในขณะนั้นก็ยังเป็นลูกมือของคนอยู่ แต่ประชาชนคนไทยก็หวังกันว่าเขาจะสามารถเจรจา
กับสัมพันธมิตรรู้เรื่องกัน และคงจะรักษาเอกราชไว้ได้ในฐานะที่เขาเป็นหัวหน้าเสรีไทย ทำ
งานร่วมกับอังกฤษและอเมริกา

เพื่อให้การเจรจาในเรื่องเอกราชของชาติให้ได้ผลดีที่สุด หลวงประดิษฐ ๖ จึงได้
ดึงเอา ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชจากวอชิงตันมาเป็นนายกรัฐมนตรีดังกล่าวแล้ว ในขั้นแรก
อังกฤษจะเล่นงานเราอย่างเต็มที่ กล่าวคือจะปฏิบัติต่อเราอย่างผู้แพ้สงครามทีเดียว "สัญญา
ญาสมบูรณแบบ" ที่อังกฤษวางขึ้นนั้นเล่นเอาผู้แทนไทยตกใจเป็นกำลัง แต่ด้วยความสามารถ
ของหลวงประดิษฐ ๖ ม.ร.ว. เสนีย์ ๖ นายกรัฐมนตรี และผู้แทนรัฐบาลไทยตลอดถึงการ
ช่วยเหลืออย่างอบอุ่นของสหรัฐอเมริกา เราจึงสามารถผ่อนคลายความร้ายกาจของสัญญา
สมบูรณแบบลงมาได้ การเจรจาเกี่ยวกับความเป็นความตายของชาตินี้ ในสมัยของรัฐบาล
เสนีย์ ๖ มีสิ่งหนึ่งที่ควรจะได้กล่าวถึง คือการยุบสภาผู้แทนราษฎร เรื่องนี้ปรากฏว่าทำความ
โกรธแค้นให้แก่ ส.ส. ที่เป็นพรรคพวกของหลวงประดิษฐ ๖ เป็นอย่างมาก เพราะเหตุที่ตน
ต้องเสียตำแหน่งไป ดูเหมือนจะเป็นครั้งแรกที่มีการยุบสภาเนื่องจากจะร่างรัฐธรรมนูญใหม่

สำเร็จ จึงเป็นผลให้สมาชิกภาพของ ส.ส. ประเภทที่ ๑ สิ้นสุดลง การยุบสภาในกรณีที่ว่า รัฐธรรมนูญใหม่สำเร็จนั้นไม่เคยมีมาก่อนในสมัยรัฐบาลพระยามโนฯ เมื่อร่างรัฐธรรมนูญถาวรเสร็จฝ่ายรัฐบาลเป็นฝ่ายกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งไม่ใช่ยุบสภา การที่ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ยุบสภาครั้งนั้นเพื่อจะแก้ผิดที่ ส.ส. ฝ่ายหลวงประดิษฐฯ ยั่วยวนจนประสาธต์ตลอดมา แต่ใคร ๆ จะตำหนิ ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ก็ไม่ถนัดนัก เพราะเหตุผลชาติเหมือนกัน กล่าวคือ เขาอ้างว่า ส.ส. ชุดนี้ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากถูกยึดอายุมาเรื่อย ๆ เป็นการท้วงเห็นจากประชาชนและเป็น ส.ส. ที่สนับสนุนลัทธิเผด็จการ จึงควรยุบเลือกตั้งใหม่แล้วตัวเขาจะลาออกด้วยเหมือนกัน

อนึ่ง เมื่อยกเลิก ส.ส. ประเภท ๒ ขึ้นไปเป็นวุฒิสมาชิกตามวิธีการที่กล่าวไว้ใน รัฐธรรมนูญ ๒๔๘๕ ตามเหตุผลก็เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ แต่ดูเหมือนว่า จะเข้าใจในหลักที่ว่า "เหล้าเก่าในขวดใหม่" นอกจากนั้นตามรัฐธรรมนูญใหม่ ให้มีพรรคการเมืองได้ จึงนับว่าเป็นก้าวใหม่ของระบอบประชาธิปไตยที่จะได้เดินเข้าสู่คลองที่แท้จริงของมันเสียที

บทบาทของการเมืองตามระบอบพรรคได้คลี่คลายขึ้น พวกเสรีไทยก็รวมกันจัดตั้งพรรค เรียกว่า "พรรคสหชีพ" ส่วนนักการเมืองที่เป็นผู้ก่อการ ที่เป็นฝ่ายของหลวงประดิษฐฯ ก็ได้รวมกันก่อตั้งพรรคหนึ่ง เรียกว่า "พรรคแนวรัฐธรรมนูญ" นอกจากนั้นแล้วยังมีพรรคอิสระ พรรคทกลาวนามมานเป็นพรรคสนับสนุนหลวงประดิษฐฯ ทั้งสิ้น การที่หลวงประดิษฐฯ บงการและตั้งพรรคหลายพรรคเช่นนั้น นับว่าเป็นกลไกโดยอ้อมชาญฉลาดที่สุดในการคุมกลไกการเมืองในระบอบพรรค เพื่อความเป็นใหญ่ในเมืองไทย กล่าวคือ ถ้านักการเมืองคนใดรังเกียจไม่อยากจะเข้าพรรคสหชีพ จะเป็นโดยมีความรังเกียจว่าตนมิได้เป็นเสรีไทยมาก่อน หรือโดยเหตุผลอื่นใดก็ดี หลวงประดิษฐฯ ก็ได้ตั้งพรรคอื่นต่างไว้อีก นักการเมืองที่เป็นผู้ก่อการมาก่อนอาจจะรังเกียจพรรคสหชีพ หลวงประดิษฐฯ ก็มีพรรคแนวรัฐธรรมนูญไว้คอยต้อนรับ ถ้าผู้ใดรังเกียจทั้งสองพรรคคนก็อาจจะหลงไปเข้าพรรคอิสระได้ ถ้าหากว่าสังกัดอยู่ในพรรคเหล่านี้แล้วนักการเมืองเหล่านั้นก็ต้องสนับสนุนตนวันยังค่ำ เพราะหัวหน้าพรรคแต่ละพรรคนี้เป็นลูกน้องหลวงประดิษฐฯ ทั้งสิ้น ลูกน้องนั้น

ฉบับโรงพิมพ์ประจักษ์การพิ.

ในตอนหลังปรากฏว่าจอ
ต่าง ๆ ขึ้นหลายพรรค

๕ ...

บทบาทพรรค

เป็นครั้งแรก โดยการข
ออกเสียจากตำแหน่ง
ญาติมิตรกันทีเดียว ดู
เพราะคนขนาดนายควงย
เพราะลูกไม้ของหลวงปร
จึงยึดสู้ โดยการรวบรวม
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ฯ มาเป็น
หลวงประดิษฐฯ ยังไม่
เมืองอย่างเปิดเผย โดย
อยู่เพราะเป็นตำแหน่งที่ไม่
ถูกยกย่องให้เป็นรัฐบุร
ขึ้นไป ก็เป็นเรื่องซึ่งไ
แล้วถูกเชิญตัวไปพบกั
ชาติ หลวงอดุลเดชจรัส
ชัชานาม เป็นนายกรัฐมนตรี
นายปรีดีหันไปทางหลวง
ถึงวันประชุมสภาเพื่อเพ
ประดิษฐฯ กล่าวคือ

การยุบสภาในกรณีที่ว่า
ว เมื่อร่างรัฐธรรมนูญ
ใช้ยุบสภา การที่ ม.ร.ว.
ใช้ ๖ ขั้วจนกว่าจะประธา
วาระเหตุผลชาติเหมือนกัน
เรื่อย ๆ เป็นการหาเห็น
อีกตั้งใหม่แล้วตัวเขาก็ลา

ในตอนหลังปรากฏว่าจอมพล ป. และ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ได้นำมาใช้โดยตั้งพรรค
ต่าง ๆ ขึ้นหลายพรรค เพื่อความสำเร็จในทางการเมืองของตน.

๕ . . .

ตามวิธีการที่กล่าวไว้ใน
วิปไทยโดยสมบูรณ์ แต่
ามรัฐธรรมนูญใหม่ ให้
ที่จะได้เดินเข้าสู่คลองที่

กเสรีไทยก็รวมกันจัดตั้ง
ที่เป็นฝ่ายของหลวง
รัฐธรรมนูญ” นอก
หลวงประดิษฐ์ฯ ทั้ง
นับว่าเป็นบุคคลโดยอัน
มเป็นใหญ่ในเมืองไทย
เป็นโดยมีความรังเกียจ
ประดิษฐ์ฯ ก็ได้ตั้งพรรค
ชีพ หลวงประดิษฐ์ฯ
คนก็อาจจะหลงไปเข้าใจ
นับกตองสนับสนุนตน
๖ ทั้งสน ลูกไม่สน

บทบาทพรรคการเมืองของหลวงประดิษฐ์ฯ ได้แสดงลงดลในสมัยพรรค
เป็นครั้งแรก โดยการขจัดเอารัฐบาลนายควง ซึ่งเป็นรัฐบาลที่สืบต่อจาก ม.ร.ว. เสนีย์ฯ
ออกเสียจากตำแหน่ง เรื่องนี้ทำความเจ็บช้ำน้ำใจแก่นายควงเป็นอย่างมาก ขนาดตัดขาด
ญาติมิตรกันทีเดียว ดูเหมือนว่า มิตรภาพระหว่างบุคคลทั้งสองได้ขาดสะบั้นแต่บัดนั้น
เพราะคนขนาดนายควงย่อมจะมองเห็นว่า การที่ตนแพ้คะแนนเสียงในสภาเพียง ๒ คะแนน
เพราะลูกไม้ของหลวงประดิษฐ์ฯ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ตั้งแต่บัดนั้นนายควง
จึงยึดถือโดยการรวบรวมพรรคพวกเข้ายึดของนายเตียง ไขยกาล และพรรคก้าวหน้าของ
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ฯ มาเป็นพรรคเดียวกันภายใต้ชื่อพรรคว่า “พรรคประชาธิปไตย” การที่
หลวงประดิษฐ์ฯ ยังไม่กล้ากระโดดลงมาจากตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน มาเล่นการเมือง
อย่างเปิดเผย โดยการเป็นหัวหน้าพรรคเสียเอง ก็คงยังหวังตำแหน่งผู้สำเร็จราชการฯ
อยู่เพราะเป็นตำแหน่งที่ได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลทุกชั้นทุกพรรค ทั้งในขณะนั้นเขา
ก็ถูกยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มเกียรติอันสูงส่งอยู่มิใช่น้อย ต่อจาก
นี้ไป ก็เป็นเรื่องชิงไหวพริบระหว่างหลวงประดิษฐ์ฯ กับนายควง พอนายควงลาออก
แล้วก็ถูกเชิญตัวไปพบกับหลวงประดิษฐ์ฯ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการฯ ซึ่ง ณ ที่นั้นนายพล
ดาต หลวงอดุลเดชจรัส รวมอยู่ด้วย ในการปรึกษาหารือ นายปรีดีเสนอให้นายดิเรก
ชัยนาม เป็นนายกรัฐมนตรี ขอให้ นายควงรับทราบและรับรอง ซึ่งนายควงก็รับ แล้ว
นายปรีดีหันไปทางหลวงอดุลฯ หลวงอดุลฯ ผงกศีรษะรับตามแบบฉบับของเขา แต่เมื่อ
ถึงวันประชุมสภาเพื่อแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีกันจริง ๆ ปรากฏว่านายควงเล่นตลกกับหลวง
ประดิษฐ์ฯ กล่าวคือ แม้ตัวจะไม่สมัครเข้าแข่งวิ่งตามที่ถูกกล่าวก่อนไว้ แต่ก็ได้ให้ ม.ร.ว.

เดนิย ปราโมชสมัครเข้าแข่งแทน เมื่อเป็นเช่นนี้นายดิเรก ชัยนาม อาจแพ้คะแนนก็ได้ หลวงประดิษฐฯ จึงต้องลาออกมาสมัครเข้าเป็นนายกเดี่ยวเองเพื่อสู้ให้ได้ แต่เมื่อเดนิยฯ สมัครเข้าแข่งเขาเช่นนี้ จึงทำควาไม่พอใจให้แก่หลวงประดิษฐฯ มนุธรรมมาก เพราะความจริงเขาไม่ต้องการให้ใครเข้าแข่งเลย เพื่อเขาเกียรติประวัติในทางนี้ แม้จะเมื่อแข่งกันจริง ๆ คนขึ้น ม.ร.ว. เดนิย ปราโมช ซึ่งเป็นนักการเมืองหน้าใหม่หรือจะสู้หลวงประดิษฐฯ ได้ เพราะฉะนั้นจึงปรากฏว่าคะแนนนิยมของหลวงประดิษฐฯ ทั้ง ม.ร.ว. เดนิย อย่างหลดล้น ณ ที่นี้เราควรจะมีการวิเคราะห์กันสักหน่อยว่าเพราะเหตุใดหลวงประดิษฐฯ จึงกระโดดมาสู่เวทีการเมือง เขามีแนวคิดอยู่สองทาง คือ หนึ่งทนความรบเร้าของบรรดาลูกพรรคไม่ไหว และอีกประการหนึ่งนั้นนับว่าเป็นวิธีการอันชาญฉลาดของ นายควง ที่จะ ล่อ ให้หลวงประดิษฐฯ กระโดดลงมาเล่นการเมืองอย่างเบ็ดเตล็ดกันเสียที ไม่ต้องเล่นใต้ดินกันต่อไป จากการตกลงกันในวันที่หลวงประดิษฐฯ เรียกนายควงไปพบ จะเห็นว่าเงื่อนไขของนายควง มุ่งจะดึงหลวงประดิษฐฯ ให้ลงมาจากตำแหน่งผู้ดำรงราชการฯ ลงมาสู่กันกลางแปลง คือ นายควงจะยอมหลักทางให้เฉพาะหลวงประดิษฐฯ เท่านั้น เงื่อนไขเองบังคับให้หลวงประดิษฐฯ กระโดดลงมาเพราะถ้าจะอุปโลกคนอื่นขึ้นมาคงสู้ไม่ไหว นับว่าในขั้นแรกหลวงประดิษฐฯ จะเสนอนายดิเรก ชัยนาม แต่เมื่อเห็นว่าเจ้านายควงหรือเดนิยไม่ได้ จึงตัดสินใจเข้าแข่งเดี่ยวเองและได้รับชัยชนะดังกล่าวแล้ว และได้เข้าสวมตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นับว่าเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ ๗ ของประเทศไทยเมื่อได้เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วเขาก็ได้ฟอร์มรัฐบาลของตนเองขึ้น ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑. นายปรีดี พนมยงค์ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการคลัง
๒. พลโท จีระ วิจิตรสงคราม เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงกลาโหม
๓. นายดิเรก ชัยนาม เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๔. นายทวี บุญยเกษตร เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงเกษตรธิการ
๕. พระยาสุนทรพิพิธ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๖. นายสะพาน เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงคมนาคม

๗. นายสงวน
๘. ม.ล. ก
๙. พ.อ. ช
๑๐. หลวงข้า
๑๑. นายเตือน
๑๒. นายวิจิตร
๑๓. พ.อ. ท
๑๔. นายอิน
๑๕. ขุนระดับ
๑๖. นายวิโร

บุคคลที่

อิสระบ้าง การเข้าดำรง
จะเรียบร้อย แต่หาได้
ประดิษฐฯ พันที่ ยิ่ง
แถลงการณ์ของรัฐบาลเด
เพราะฉะนั้นนายควง
ประดิษฐฯ ในวันที่ ๒
สำนักกลางแปลงเป็นครั้งแรก
ของนายควงแล้ว จำ
ที่ตัวเองได้เขาออกจากตำแหน่ง

ในขณะ

หลุดออกมาจากตารางได้
สงครามได้วินิจฉัยว่า
คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ
กฎหมายที่ผลย้อนหลัง

นาม อาจแพ้คะแนนก็ได้
อไว้ แต่เมื่อมีเสียง
มธุรรมมาก เพราะ
ทางนี้ แม้เมื่อแข่งขัน
หน้าใหม่หรือจะสู้หลวง
ประสูติ ๑ ทรง ม.ร.ว. เสนีย์
โตหลวงประสูติ ๑ จึง
มราชของบรรดาลูกพรรค
ง นายควง ที่จะต้องให้
ไม่ต้องเล่นไต่ดินกัน

จบ จะเห็นว่าเงื่อนไข
การฯ ลงมาสู่กันกลาง
๑ เงื่อนไขเองบังคับ
เวงกึ่งสู้ไม่ไหว นัย
เมื่อเห็นว่าผู้นายควง
วแล้ว และได้เข้าสวม
ว่าเป็นนายกรัฐมนตรี
บาลของตนเองขึ้น ดัง

ล้ง

รวงกลาโหม

ประเทศ

ตราธิการ

สุข

กระทรวงคมนาคม

๗. นายสงวน จุฑาเดชะ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๘. ม.ล. กริ เดชาติวงศ์ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงพาณิชย์
๙. พ.อ. ชูวงศ์ เรืองศักดิ์สงคราม เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๐. หลวงชำนาญนิติเกษตร เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงยุติธรรม
๑๑. นายเดียน บุนนาค เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๑๒. นายวิจิตร ลุลิตานนท์ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการคลัง
๑๓. พ.อ. ทวน วิชัยทัตตะ เป็นรัฐมนตรี
๑๔. นายอิน บุนนาค ..
๑๕. ขุนระดบคัต ..
๑๖. นายวิโรจน์ กมลพันธ์ ..

บุคคลเหล่านี้มาจากพรรคสหชีพบ้าง และแนวรัฐธรรมูปบ้าง และพรรค
อิสระบ้าง การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของหลวงประสูติ ๑ นั้น ทุกสิ่งทุกอย่างน่า
จะเรียบร้อย แต่หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ นายควงเมื่อได้โอกาสก็ปล่อยลูกพรรคเล่นงานหลวง
ประสูติ ๑ ทันที ยิ่งเมื่อมีการเลือกตั้งซ่อมในจังหวัดพระนคร พรรคประชาธิปัตย์ โดน
แถลงการณ์ของรัฐบาลเล่นงานอย่างหนัก ซึ่งนายควงเรียกแถลงการณ์ว่า "เป็นชนโมฆะ"
เพราะฉะนั้นนายควง พร้อมด้วยลูกพรรค จึงได้ออกหาเสียงเลือกตั้ง ประกาศสู้กับหลวง
ประสูติ ๑ ในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ นั้นเอง ซึ่งนับว่ามีการประกาศ
สู้กันกลางแปลงเป็นครั้งแรก นอกจากหลวงประสูติ ๑ จะต้องสู้ทางสภากับพรรคประชาธิปัตย์
ของนายควงแล้ว จำต้องระวังตัวจากนักการเมืองกลุ่มทหาร คือ หลวงพิบูลสงคราม
ที่ตัวเองได้เอาออกจากตำแหน่งออกไปเมื่อปลายสงครามโลกครั้งที่สองดังกล่าวแล้ว

ในขณะที่หลวงประสูติ ๑ อยู่นั้น ก็พอดีจอมพล ป.
หลุดออกมาจากตะรางได้พร้อมกับเพื่อนอาชญากรสงครามคนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะศาลอาญา
การสงครามได้วินิจฉัยว่า กฎหมายอาชญากรสงครามเป็นโมฆะขัดต่อรัฐธรรมนูญ (กล่าว
คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญห้ามออกกฎหมายที่มีผลย้อนหลัง กฎหมายอาชญากรสงคราม เป็น
กฎหมายที่มีผลย้อนหลังจึงขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ)

เรื่องกฎหมายอาชกรสงครามนั้น นับว่าเป็นความฉลาดของคนไทยที่ขงออกกฎหมายนี้มาเสียก่อนเพื่อกันไม่ให้สัมพันธมิตรมาจับเอาตัวคนไทยไปขึ้นศาลทหารต่างประเทศ ซึ่งมีหวังตายแน่ ๆ ดังที่สัมพันธมิตรทำกับเยอรมันและญี่ปุ่นมาแล้ว ความคือนั่นต้องยกให้เน้นของม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และหลวงประดิษฐมนูธรรม เพราะกฎหมายฉบับนั้นออกในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ฯ และที่ควรจะเป็นความคิดของหลวงประดิษฐมนูธรรม ด้วยก็เพราะ ส.ส. ในสภาเวลานั้น ม.ร.ว. เสนีย์ฯ อยู่ ถ้าหากว่าหลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่อยากให้ออกกฎหมายฉบับนั้นผ่านสภาที่ย่อมตกลงกันได้ โดยบงการให้ ส.ส. ที่เป็นพรรคพวกของเขาซึ่งมีอยู่เต็มสภาไม่ให้ยกมือให้ เพียงเท่านั้น พ.ร.บ. อาชกรสงครามผ่านสภาไปไม่ได้จริงอยู่แล้วจะมี ส.ส. ที่เป็นพรรคพวกของเขาเช่น ดร. ทองเปลว ชลภูมิ โจมตีการออก พ.ร.บ. ฉบับนี้อย่างหนักว่า จะกระทำมิได้ เพราะขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็น การคำนึงตามหลักเหตุผลทางนิติศาสตร์อย่างธรรมดา แต่พอตอนหลังมติ ส.ส. ส่วนใหญ่ก็ปล่อยให้ พ.ร.บ. อาชกรสงครามคลอดออกมาได้อย่างปลอดภัย เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่านิสัยคนไทยเวลานั้นถึงจะโกรธเกลียดกันอย่างไร ก็ช้ำกันไม่ตายชากันไม่ขาด อย่างแรงก็เพียงเนรเทศออกไปเสียให้พ้นราชอาณาจักรไทยเท่านั้น นี่หมายถึงธรรมเนียมของบุคคลชั้นผู้ก่อการด้วยกัน คืออย่างไรเสียเขายังนึกถึงน้ำสาบานที่ได้ให้แก่กันไว้

ขณะนั้นหลวงประดิษฐมนูธรรมมีศักดิ์ใหญ่อยู่ ๒ ด้าน คือพรรคประชาธิปไตยของนายควง อภัยวงศ์และกลุ่มทหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลุ่มนี้ยังไม่ได้ตั้งพรรคแต่ได้จับกลุ่มกันอย่างเห็นได้ชัด และมีกำลังหนุนอย่างน่ากลัวเพราะเป็นพวกที่มั่งคั่งอยู่ในมือสำหรับพรรคประชาธิปไตย ของนายควงนั้น หลวงประดิษฐมนูธรรมพอจะมีทางสู้ไหวพุดถึงเสียงในสภาแล้วไม่น่าวิตก แต่สำหรับพรรคจอมพล ป. พิบูลสงครามแล้ว ทำความหนักใจให้หลวงประดิษฐฯ มิใช่น้อย เพราะเคยเห็นฝีมือมาแล้ว เช่นเคยคว่ำรัฐบาลพระยาโมโนว เมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๒ และจอมพล ป. ได้เคยจับกุมอย่างชนิดกวาดล้างเกือบทุกคน ซึ่งเป็นพรรคพวกของพระยาทวงว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นต้น ซึ่งแต่ละครั้งล้วนแต่ใช้วิธีเทคนิควิธีการแห่งรัฐประหารทั้งนั้น “เอาละถึงอย่างไรก็สู้กัน” หลวงประดิษฐมนูธรรมคิด ทั้งนี้เพราะหลวงประดิษฐ์ฯ คิดว่า แม้ตนเองจะไม่มีกำลังทหารบกหนุนหลัง แต่ถึงสำหรับทหารเรือนั้นก็ยังมี

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิ

พวกตนเป็นส่วนมาก แม้
น้อยจอมพล ป. คงไม่กล้า
เช่นอย่างหนาหมากกว่าแ
ทหารบกชั้นผู้ใหญ่เข้าพบ
และข่าวที่น่าตกใจก็คือ
พล ป. ทำให้หลวงประ
นัก เพราะได้ทนถนอม
ให้จอมพล ป. ถ้าวรณัฐ
ให้แข็งแกร่งยากที่ใครจะ
อนึ่งเมื่อตอน

ใจและเข้าใจมาก คือมีคำ
ทำอันผิดพลาดจนเกิดขึ้นใ
บาลเสนาฯ กลับเห็น
ผู้ทรงอำนาจสูงสุดในแม่
นัก แต่กลับไม่สนใจ
บุกจึงน้อยใจและมักจะท
นายใหญ่ ส

ข้าพเจ้ารู้จัก” ลงในท
คติที่ยึดมั่นอยู่ว่า ประ
ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันก่อน
หลวงรองลงมา ส่วนจอม
จะผิดใครจะถ่วงท่านผู้อ
พล ป. ในข้อนี้ ทำใ
กระทั่งให้เขาคำรงตำแหน่ง
งานในด้าน
ถนัดชัดเจนก็คือ เรื่อง

องคนไทยที่ซึ่งออกกฎหมาย
ลหฬารต่างประเทศ ซึ่ง
ความต่อนันตองยกให้เน
ระกฎหมายฉบับออกใน
ประดิษฐ์ มนุธรรม ด้วย
มประดิษฐ์ มนุธรรม ไม่
ส.ส. ที่เป็นพรรคพวกของ
รสงครามผ่านสภาไปไม่ได้
ร ขลภูมิ โจมตีการออก
ในแห่งรัฐธรรมนูญนั้นเป็น
นหลังมติ ส.ส. ส่วนใหญ่
เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า
กันไม่ขาด อย่างแรงก
ยถงธรรมเนียมของบุคคล
นั้นไว้
พรรคประชาธิปไตยของนาย
นี้ยังไม่ได้ตั้งพรรคแต่ได้
ในพวกที่มีอำนาจอยู่ในม
รมพอจะมีทางสู่ ไหวพ
สงครามแล้ว ทำความ
นเคยคำรัฐบาลพระยา
นิติภาวาลังเกือบทุกคน
ะครั้งล้วนแต่ใช้วิธีเทศ
รมคิด ทงนเพราะหลวง
หรับทหารเรือนักเป็น

พวกตนเป็นส่วนมาก แม้จะไม่ทั้งหมดก็ตามแต่ยังมีเสรีไทยอีกเล้าคงพอ สู้กัน ไหวหรืออย่าง
น้อยจอมพล ป. คงไม่กล้าแตะต้องตนแน่ ในขณะที่เสียงเรียกร้องจอมพล ป. เริ่มดังขึ้นดัง
ขึ้นอย่างหนาหนามากกว่าแต่ก่อน ความจริงการเคลื่อนไหวฝ่ายทหารมีมาทุกกระยะบ้างมีชาวนาย
ทหารบกชนชั้นผู้ใหญ่เข้าพบจอมพล ป. ที่บ้านพัก บ้างนายร้อยสํารองเข้าพบจอมพล ป. บ้าง ฯลฯ
และชาวที่หน้าตกใจก็คือ ชาวท่นของพรรคประชาธิปไตยไปบ้านเป็นอันอยู่แถวบ้านพักของจอม
พล ป. ทำให้หลวงประดิษฐ์ฯ ใจคอไม่สู้จะดีทีเดียว จอมพล ป. นั้นเป็นที่รักของทหาร ยิ่ง
นัก เพราะได้ทนถนอมเอาอกเอาใจทหารมาเป็นอย่างดี และนักเคลื่อนไหวสำคัญทำ
ให้จอมพล ป. ก้าวขึ้นสู่การมีอำนาจ และเมื่อมีอำนาจแล้วทหารนั้นก็เคารพยำเกรงของเขา
ให้แข็งแรงเกรงยากที่ใครจะทำลายได้ง่าย ๆ

อนึ่งเมื่อตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีคำสั่งปลดทหารชนิดทำให้ทหารเจ็บ
ใจและรำไรมาก คือมีคำสั่งปลดแม่ทัพ ๆ ที่เดินทางมายังไม่ถึงเขตกรรมกองความจริงการกระ
ทำอันผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลเสนีย์ แต่ความผิดอันนั้นแทนที่จะเป็นความผิดของรัฐ
บาลเสนีย์ กลับเห็นเป็นความผิดของหลวงประดิษฐ์ฯ เพราะตอนนั้นหลวงประดิษฐ์ฯ เป็น
ผู้ทรงอำนาจสูงสุดในแผ่นดินไทย กลุ่มทหารเห็นไปว่าเขาไม่ค่อยสนใจใยดีกับทหารเท่าใด
นัก แต่กลับไปสนใจและเอาอกเอาใจพวกเสรีไทย ซึ่งส่วนมากเป็นพลเรือน คณะทหาร
บกจึงน้อยใจและมักจะพูดว่า "ยามศึกใช้ยามใช้ไม่รักษา"

นายใหญ่ สุวิตชาติ ผู้ซึ่งรู้จักหลวงประดิษฐ์ฯ ได้เขียนเรื่อง "นักการเมืองที่
ข้าพเจ้ารู้จัก" ลงในหนังสือพิมพ์เกษมศังการรายเดือน ได้พูดถึงหลวงประดิษฐ์ฯ ว่าเป็นผู้มีอุดม
คติที่ยึดมั่นอยู่ว่า ประเทศเล็ก ๆ อย่างประเทศไทยจำเป็นต้องบำรุงเศรษฐกิจ ให้ประชาชน
ส่วนใหญ่อยู่ดีกินดีก่อน คือมุ่งที่จะปรับปรุงการเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่วนการทหารเป็นเรื่อง
หล่นรองลงมา ส่วนจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ต้องปรับปรุงการทหารก่อนสิ่งอื่นใดและใคร
จะผิดใครจะถูกท่านผู้อ่านโปรดตัดสินใจเอง แต่สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ นโยบายของจอม
พล ป. ในข้อนี้ ทำให้เขาเป็นคนทรงอิทธิพลทางทหารและทางการเมืองอย่างลึกซึ้ง จน
กระทั่งให้เขาดำรงตำแหน่งนายกลานานยิ่งกว่าใคร ๆ

งานในด้านการเมืองของหลวงประดิษฐ์ฯ ได้เริ่มขึ้นเป็นรูปเป็นร่างที่มองเห็น
กันชัดเจนนกค้อ เรื่องพรรคการเมือง ๓ พรรค ได้แก่พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ

บุญและพรรคอิสระ เมื่อการเลือกตั้งได้ผ่านไปปรากฏว่าพรรคที่อยู่ในความอับมือของหลวงประดิษฐมนูธรรมชนะ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะชนะกันอย่างเด็ดขาด เพราะพรรคของนายควงก็ตามมาติด ๆ เหมือนกัน

งานด้านเสรีไทย เป็นงานกึ่งชาติกึ่งประเทศใคร ๆ ก็รู้แต่ในแง่ก็มีบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้ฝ่ายตรงกันข้ามใจมืดได้นั่นคือเรื่องอาวุธเสรีไทยและการใช้จ่ายเงินเสรีไทยสำหรับอาวุธเสรีไทยเมื่อสงครามสงบลงแล้วปรากฏว่ามีได้มอบให้กองทัพไทย คงอยู่ในความคุ้มครองของเสรีไทย คือหลวงประดิษฐฯ และพรรคพวก เรื่องนี้จึงถูกเสรีไทยซึ่งตอนหลังได้เป็น ส.ส. ใจมืดเอา ผู้สื่อข่าวกว้าง ทองทวี ส.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์ ความจริงนายกว้างทองทวี เดิมสังกัดอยู่ในพรรคของรัฐบาลหลวงประดิษฐฯ แต่ต่อมาได้แตกจากพรรคคนนั้นมาอยู่ในพรรคนายควง และต่อมารัฐบาลหลวงประดิษฐฯ ก็โดนญัตติเรื่องเดียวกันกับที่กล่าวข้างต้นโดยนายบุญช่วย อธิการ ส.ส. มหาสารคาม (คู่ปรับนายจำลอง ดาวเรือง) ผู้ซึ่งมีเลือดประชาธิปไตยเห็นงานเขาแทบแย่ ที่ว่าแทบแย่หมายความว่า เมื่อก่อนประชาชนมองขบวนการเสรีไทยอย่างเคารพ-บูชา-นับถือ บัดนี้ประชาชนก็จะมีความรู้สึกอะไร ๆ อยู่คือดลศรัทธาลงมา ว่ากันตามที่เป็นอย่างจริงญัตตินี้ไม่มีความหมายต่อประชาธิปไตยเท่าใดนักแต่มีความหมายแก่จอมพล ป. และทหารมาก เพราะทหารคิดว่าการที่ไม่ส่งมอบอาวุธเสรีไทยแก่กองทัพไปเมื่อทุกอย่างคือสู่ภาวะปกติแล้วนั้นเท่ากับเป็นการคุกคามตน จึงทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ทหารมากขึ้น

เราจำต้องทราบว่ ชุมกำลังของหลวงประดิษฐฯ อีกแห่งหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองซึ่งหลวงประดิษฐฯ เป็นผู้ประศาสน์การอยู่

อันที่จริง การสร้างอิทธิพลการเมืองของหลวงประดิษฐฯ ในทางด้านมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น นับว่าแนบแน่นดี เป็นคลื่นได้นำใคร ๆ มองไม่เห็น และเป็นวิธีการที่ใคร ๆ จะดำเนินดีเยี่ยมไม่ได้ แต่มันได้เพิ่มพูนอิทธิพลให้แก่หลวงประดิษฐฯ อย่างลึกซึ้ง เพราะผู้ดำริเจ้าจากธรรมศาสตร์ออกไป ก็ไปรับราชการอยู่แทบทุกหน่วยงานหรือคนที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ก็เรียนได้ ฉะนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะเรียกว่า เป็นตลาดวิชาที่กว้างขวางที่สุดของเมืองไทย และผู้ที่เป็น ส.ส. ก็มักจะมาจากสำนักศึกษาแห่งนี้เป็นส่วน

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์มาก แต่การก่อสร้างอิทธิพลของประดิษฐฯ สร้างอิทธิพลทันที

นโยบายที่รัฐ

ไม่แสดงออกมาเป็นส่วนต้นหลวงประดิษฐฯ นั้น

๖....

ในขณะที่ยัง

ด้านสภาได้แก่พรรคปรักฎแล้วก็พอดีเกิดเหตุไมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ภัย เหตุนี้จึงทำให้ประธาแถลงการณ์แก่ปวงชนว่าทรงเล่นพระแสงปืนและยกคือพระองค์ทรงยิงพระองค์การณไปแล้วปรากฏว่าจึงเป็นเรื่องสลับซับซ้อนม.ม. และจากการพิสูจน์ประชาชนพลเมืองไม่ยอมเชื่อทอง ถัดเอาเรื่องนี้เป็นจุดบิตบังอำพรางความจริงในแง่แก่ประชาชนได้ จัด

ในความอุมัฐของหลวง
พระพรหมของนายควงก็ตาม

มาก แต่การก่อสร้างอิทธิพลด้วยวิธีนี้ใคร ๆ มองไม่เห็น ถึงเห็นก็ไม่มีความพอใจได้ แต่พอหลวงประดิษฐฯ สร้างอิทธิพลด้วยกระบวนการเสรีไทย ก็ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่องค์การทหารนั้น

จะมีบางสิ่งบางอย่าง
เงินเสรีไทยสำหรับอาชญา
อยู่ในความคุ้มครองของ
ตอนหลังได้เป็น ส.ส.
นายกวางทองทวี เดิม
พระพรหมอยู่ในพรรค
กับที่กล่าวข้างต้นโดย

นโยบายที่รัฐบาลหลวงประดิษฐฯ ดำเนินอยู่ในขณะนั้น แม้หลวงประดิษฐฯ จะไม่แถลงออกมาเป็นส่วนตัวแต่ประชาชนก็รู้ว่าเป็นโซเซียลลิสต์ โดยรู้ได้จากพรรคที่สนับสนุนหลวงประดิษฐฯ นั่นเอง จึงได้ถูกโจมตีจากพรรคเสรีนิยมของนายควงอย่างรุนแรงเสมอ.

๖....

ง) ผู้ซึ่งมีเลือดพระชา
ระชาชนมองขบวนการ
อะไร ๆ อยู่คือลัทธิคอมมิวนิสต์
นักแต่มีความหมายแก่
เสรีไทยแก่กองทัพไป
เกิดความไม่พอใจแก่

ในขณะรัฐบาลหลวงประดิษฐฯ กำลังเผชิญศึกษาใหญ่ทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านสภาได้แก่พรรคประชาธิปัตย์ และด้านพรรคทหารได้แก่พรรคของจอมพล ป. ตั้งแต่กล่าวแล้วก็พอเกิดเหตุใหญ่ขึ้น กล่าวคือในหลวงรัชการที่ ๘ สวรรคตเมื่อตอนเช้าวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘ นับเป็นเหตุการณ์ใหญ่ยิ่งในทางประวัติศาสตร์ที่ใครไม่คาดคิดมาก่อนเลย เหตุนี้จึงทำให้ประชาชนทั้งประเทศกอดังพริ้งเพริด รัฐบาลหลวงประดิษฐฯ ได้ออกแถลงการณ์แก่ปวงชนว่าพระองค์สวรรคตด้วยอุบัติเหตุ คือสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ ทรงเล่นพระแสงปืนและกระสุนล้นถูกพระองค์เอง และอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นอุบัติเหตุวินาศกรรม คือพระองค์ทรงยิงพระองค์เองด้วยความคับแค้นพระทัยอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เมื่อได้ออกแถลงการณ์ไปแล้วปรากฏว่า ประชาชนไม่ยอมเชื่อตามคำแถลงการณ์ ของรัฐบาล การสวรรคตจึงเป็นเรื่องลึกลับซับซ้อนด้ามืดไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร รู้แน่แต่ว่าสวรรคตด้วยกระสุนปืน ๑๑ มม. และจากการพิสูจน์ของแพทย์ว่า กระสุนเข้าทางพระนลาตทะลุทางพระปฤษฎางค์ ประชาชนพลเมืองไม่ยอมเชื่อในเหตุผลที่รัฐบาลอ้างมา ประกอบกับพรรคประชาธิปัตย์ของนายควง ถือเอาเรื่องนี้เป็นจุดโจมตีอย่างขานานใหญ่ กล่าวหาว่ารัฐบาลหลวงประดิษฐฯ พยายามบีบบังคับอำพรางความจริงในกรณีสวรรคต ไม่มีความสามารถที่จะห้ามเหตุในการสวรรคตมาแจ้งแก่ประชาชนได้ จัดว่าเป็นความผิดอย่างยิ่ง ประชาชนก็จะหมดความเลื่อมใสในรัฐบาล

จึงคือ มหาวิทยาลัย

ทางด้านมหาวิทยาลัย
จะเป็นวิธีการที่ใคร ๆ
รังเกียจ เพราะผู้
คนทำงานอยู่ก่อน
ว่า เป็นตลาดวิชา
ศึกษาแห่งนี้เป็นส่วน

ขึ้นมาทันที นับว่ารัฐบาลมีศัตรูใหม่ที่น่ากลัวคือประชาชนคนไทยนั่นเอง โดยมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแรงหนุนอย่างสำคัญ

เพื่อจะผ่อนคลายความตึงเครียดแห่งสถานการณ์ หลวงประดิษฐฯ ตัดสินลาออกทันที ทั้งนเพื่อตรวจสอบประชาตติทางด้านสภา นับว่าเป็นการลาออกตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามแทนราษฎรก็แต่งตั้งให้เขาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกในวันเดียวกันนั้นเอง แต่สถานการณ์ที่หลวงประดิษฐฯ คิดว่าจะดีขึ้นกลับเลวลง ประชาชนแทนที่จะกล่าวหาว่ารัฐบาลพยายามปกปิดกรณีสวรรคตอย่างที่แล้ว ๆ มาคราวนี้ กลับกล่าวหาว่าหลวงประดิษฐฯ ตรง ๆ ที่เดียว เมื่อเหตุถึงขั้นรุนแรงเช่นนี้รัฐบาลจึงประกาศภาวะฉุกเฉินและเริ่มปิดปากหนังสือพิมพ์ และห้ามมิพากษกิจารณกรณีสวรรคต แต่ขั้นรุนแรงนั้นก็ไร้ผลอีก เพราะหนังสือพิมพ์ไม่กลัวต่อการจับกุม นักการเมืองก็เช่นกัน เหตุการณ์ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ถึงกับมีการตะโกนในโรงหนังว่าหลวงประดิษฐฯ เป็นตัวการในการปลงพระชนม์ในหลวง ต่อมาผู้ถูกจับในกรณีนี้มาเพียง ๒ รายคือ ดร. โชติ คัมพันธ์ นักการเมืองทั้งสองคนนั้นโดนข้อหาขบถภายในราชอาณาจักร แต่เมื่อจับไปแล้วก็ถูกปล่อยเพราะไม่มีหลักฐานที่จะส่งเข้าคุกได้นอกจากนักโคคนบ้านของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชแต่ก็ไม่ได้หลักฐานอะไร

เมื่อรัฐบาลหลวงประดิษฐฯ ใช้วิธีรุนแรงแต่ก็ไร้ผลจึงใช้แต่มุใหม่กล่าวคือ ได้เปลี่ยนเป็นตบคาดกลางเมืองขึ้นเพื่อพิจารณากรณีสวรรคต รัฐบาลเป็นผู้ตั้งประเด็นมาให้เลย คือ ทรงปลงพระชนม์เอง, ถูกลอบปลงพระชนม์, อุบัติเหตุ, ผลแห่งการพิจารณาในศาลกลางเมืองนี้ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือของประชาชนที่ว่า ถูกลอบปลงพระชนม์เลยได้

ในระยะนี้ นอกจากพรรคประชาธิปัตย์จะโหมโรงอย่างหนักหน่วงแล้ว ยังปรากฏว่าฝ่ายทหารได้วางแผนจะล้มรัฐบาลด้วยวิธีรัฐประหารอีกด้วย แผนการนี้ได้ล่วงรู้ถึงรัฐบาลเหมือนกัน จึงได้กระทำการจับกุมบุคคลทางการเมืองดังกล่าวแล้ว แต่บุคคลดังกล่าวแล้วมิได้ขัดท้อความมีบ้างใคร นอกจากมิได้ขัดท้อใครแล้วยังปฏิเสธโดยสิ้นเชิง ผลที่สุดต้องปล่อยตัวออกมา เพราะไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ได้แต่จ้องที่จะกระทำการจับกุมต่อไป ดร. ทองเปลว หลกภูมิผู้ใกล้ชิดหลวงประดิษฐฯ คนหนึ่งได้แถลงเป็นเชิงขู่ไว้ว่า “ทางรัฐบาลได้

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

ระและระกายอยู่เหนือ
บางคนได้เข้าไปเกลี้ยกล่อม
ปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล ค

แต่ความพยายาม
คงอยู่เท่านั้น ดูเหมือนว่า
ใหญ่คนหนึ่งที่ใกล้ชิดกับ
ล่องรู้ความจริงแห่งแผนก
ทันใดไม่ได้เสียก่อน

เมื่อได้พยายาม
รัฐบาลก็ยังไม่สามารถจะ
แรงยิ่งขึ้น พรรคประชาธิ
ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง
รัฐบาลเป็นเวลา ๓ เดือน

๗ . . .

เมื่อรัฐบาล
ในฐานะรัฐบาลได้สิ้น
ชอบในกรณีสวรรคต
ฐานะที่เคยเป็นหัวหน้า
ชนก็มองเห็นว่า เป็นรัฐ
รัฐมนตรีล้วนแต่เป็นสมัคร
นำรัฐบาลได้ในฐานะรัฐ
บุคคลที่ประกอบเป็นคณะ

นั่นเอง โดยมีพรรคประชา

งประดิษฐ์ฯ ตัดสินลาออก

ออกตามวิถีทางแห่งประชา

มนตรีอีกในวันเดียวกันเอง

ระชาชนแทนที่จะกล่าวหาว่า

กล่าวหาว่าหลวงประดิษฐ์ฯ

ถูกเดินและเริ่มปิดปากหนังสือ

ผิดอีก เพราะหนังสือพิมพ์

แรงยังขึ้นเรื่อย ๆ ถึงกับ

พระชนม์ในหลวง ต่อมา

มีองทั้งสองคนโดนข้อหา

หลักฐานที่จะส่งเข้าคุกได้

ฐานอะไร

แต่เมื่อใหม่กล่าวคือ ได้

เป็นผู้ตั้งประเด็นมาให้เลย

ลงในการพิจารณาในศาล

ก็ ถูกตอบปลงพระชนม์

นักหนึ่งแล้ว ยิ่งปรากฏ

ผลการนี้ได้ลงถึงรัฐ

ว แต่บุคคลดังกล่าวแล้วก็

นเชิง ผลที่สุดต้องปล่อยตัว

จับกุมต่อไป ดร. ทอง

ได้ว่า "ทางรัฐบาลได้

ระและระคายอยู่เหมือนกันว่า จะมีผู้คิดล้มล้างรัฐบาลด้วยการยึดอำนาจ มีบุคคล
บางคนได้เข้าไปเกลี้ยกล่อมทหารในกองทัพทหารต่าง ๆ เพื่อปลุกปั่นให้ทหารคิด
ปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล คงจะมีการจับกุมกันเร็ว ๆ นี้"

แต่ความพยายามของรัฐบาลที่จะจับให้ได้ "ต้นตอหรือตัวการ" ก็ไรผล จึงได้แต่
ต้องอยู่เท่านั้น ดูเหมือนว่ารัฐบาลได้เฟื่องเสียงมายังพรรคประชาธิปัตย์ ขนาดที่ให้นายทหารผู้
ใหญ่คนหนึ่งไปติดต่อกับรัฐบาล มาชวนพรรคประชาธิปัตย์ล้มรัฐบาลด้วยวิธีกำลัง เพื่อ
ลดแรงความจริงแห่งแผนการณ์ แต่ความพยายามในชั้นนี้เหลวอีก พรรคประชาธิปัตย์รู้เท่า
ทันลูกไม้เสียก่อน

เมื่อได้พยายามพากเพียรแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นลำดับมาดังกล่าวแล้ว
รัฐบาลก็ยังไม่สามารถขจัดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนได้ เสียงวิพากษ์วิจารณ์กลับรณ-
แรงยิ่งขึ้น พรรคประชาธิปัตย์ก็ยิ่งโจมตีหนักยิ่งขึ้น ในที่สุดรัฐบาลหลวงประดิษฐ์ฯ ก็ได้
ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเมื่อ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นับแต่ได้เข้ามาประกอบเป็น
รัฐบาลเป็นเวลา ๓ เดือน

๗ . . .

เมื่อรัฐบาลหลวงประดิษฐ์ฯ กราบบังคมทูลลาออกแล้ว ความรับผิดชอบ
ในฐานะรัฐบาลได้สิ้นสุดลงไปตามความสิ้นสุดลงของรัฐบาลก็จริง แต่ความรับผิดชอบ
ในกรณีสวรรคตยังคงเป็นชนกคิดหลังรัฐบาลอยู่โดยเฉพาะหลวงประดิษฐ์ฯ ใน
ฐานะที่เคยเป็นหัวหน้ารัฐบาล ต่อมาหลวงธำรงฯ ได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลแทน แต่ประชา
ชนก็มองเห็นว่า เป็นรัฐบาลหุ่นของหลวงประดิษฐ์ฯ นั่นเอง เพราะนายกรัฐมนตรีและคณะ
รัฐมนตรีล้วนแต่เป็นสมัคพรรคพวกและลูกศิษย์ลูกหาของหลวงประดิษฐ์ฯ ก็สามารถจะแนะนำ
รัฐบาลได้ในฐานะรัฐบาลราษฎรไต่อย่างนั้นคณะรัฐมนตรีเกือบเป็นชุดเดียวกัน เพราะตัว
บุคคลที่ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีหน้าเก่า ๆ เป็นชุดเดียวกับสมัยหลวงประดิษฐ์ฯ แทบทั้งนั้น

เมื่อลาออกจากตำแหน่งนายกแล้ว เขาได้เป็นทูตพิเศษออกเดินทางรอบโลกเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ในการนั้นเขาได้เจรจากับสหประชาชาติขอลดจำนวนชาวไทยจะต้องส่งให้แก่ฝรั่งได้ คงเหลือหกแสนคนจากหนึ่งล้านสองแสนคน และขอยืดเวลาส่งไปอีกจนถึง ๓๑ สิงหาคม

ในขณะที่ดวงชะตาของหลวงประดิษฐไพฑูริย์ตกหนักดวงชะตาของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็เด่นขึ้น วงการเมืองเริ่มคึกคักทั้งด้านพรรคประชาธิปัตย์ และด้านทหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มาหาเริ่มคึกคักกันหมายความว่า มีข่าวการปฏิวัติรัฐประหารหนาหูขึ้น จอมพล ป. พิบูลสงครามเองเมื่อถูกปลดปล่อยใหม่ๆ ก็ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ว่า จะกลับไปทำไร่ทำนา ปลุกถั่วปลุกงาอยู่ที่ลาดูกกา แต่ก็หาได้ไปไม่ กลับเข้ามาเช่าบ้านที่ซอยชิดลมซึ่งเป็นบ้านนายพจน์สารัตถ์อยู่ และมีชาวนายทหารผู้ใหญ่เข้าออกอยู่เสมอ นึกจากมีนายทหารผู้ใหญ่แล้วก็มีคนของพรรคประชาธิปัตย์บางกลุ่มไปบ้านเปยนวนเวียนอยู่ด้วย ทำให้รัฐบาลหลวงอ้าว ๆ ใจคอไม่สู้ดีเยี่ยมมาก แม้หลวงประดิษฐไพฑูริย์เองก็ใจคอคงไม่สู้ดีเยี่ยมเช่นกัน แต่ก็คิดว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามคงไม่กล้าทำอะไรกับตน เพราะยังมีเสรีไทยและอาวุธเสรีไทยที่ทันสมัย ตลอดจนทหารเรือบางหน่วยที่เคยร่วมเป็นเสรีไทยกับตนมากอยุ่ค้ำกันอยู่

ต่อมาพรรคประชาธิปัตย์ ได้เปิดอภิปรายทั่วไปต่อรัฐบาลหลวงอ้าว ๆ เป็นเวลา ๘ คืน ๘ วัน เป็นการสาวไส้รัฐบาลครั้งใหญ่ยิ่ง ซึ่งลงท้ายด้วยชัยชนะของรัฐบาลหลวงอ้าว ๆ นั่นเอง แต่ก็ยังมีสิ่งหนึ่งซึ่งกลุ่กนนำเป็นหัวข้ออภิปรายด้วย สิ่งนั้นก็คือกรณีสวรรคตของ ร. ๘ แม้รัฐบาลหลวงอ้าว ๆ จะชนะเสียงชนะโหวตทางสภา แต่สำหรับเสียงของประชาชนที่เดินถนนดูเหมือนจะเอาชนะไม่ได้เสียแล้ว เมื่อเหตุการณ์มาถึงขั้นสูงออกมาเช่นนั้นก็เป็นโอกาสของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ถือหนังสือ "เทคนิคแห่งรัฐประหาร" อยู่เสมอ ดังนั้นคณะทหารบกกลุ่มหนึ่งซึ่งนำโดยพลโท กาญจนะ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ ก็ลงขันทำการรัฐประหารต่อรัฐบาลหลวงอ้าว ๆ ได้สำเร็จอย่างง่ายดาย เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ หัวหน้าคณะรัฐประหารที่แท้จริงได้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงครามนั่นเองหาใช่ใครอื่นไม่ ชาติกรรมของหลวงประดิษฐไพฑูริย์ ก็ได้สิ้นสุดลงตั้งแต่วันนั้น เพราะรัฐประหารครั้งนี้ได้มุ่งหมายที่จะทำการแก้รัฐบาลหลวงอ้าว ๆ โดยเฉพาะ หากมุ่งกระทำต่อหลวงประดิษฐ

ฉบับโรงพิมพ์ประจำการพิมพ์

โดยตรง ลูกปืนขนาด' ในวันนี้ แสดงให้เห็นว่ากว่าจะเป็นด้วยซ้ำ เพราะได้ขาดสะบั้นมานานดังกล่รัฐประหารครั้งนี้จากหลวงพอมิเหตุการณ์ดังตั้งเขาก็ประเทศหนึ่งไปอาศัยดินแดว่าหลวงประดิษฐ์ ๆ หลแต่ตั้งตัวเป็นทหารเรือมัยศรสถาปนาตัวเองเพียงทหารอีกครึ่งหนึ่ง คราวนั้นไรัฐบาลไทยเสียศักดิ์คราวหเขียนจดหมายมาจากบักกีออกขายคงได้เงินพอเป็นเมื่อไทยไปแล้วแต่ก็ยังทะเลยมสมควรพรรคพวกเหมนิยมไว้นั่นเอง....

คชออกเดินทางรอบโลกเพื่อ
เสถียรภาพชาติตลอดจำนวน
เองแสนต้น และชอยีคเวิล
ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ะธานทหารของจอมพล ป.
ประหารนาหุชน จอมพล
นั่งสือพิมพ์ว่า จะกลับไป
มาเข้าบ้านที่ชอยีคเวิลซึ่ง
สมอ นอกลจากมีนายทหาร
น้อยด้วย ทำให้รัฐบาล
งไม่สู้ดีอยู่เหมือนกัน แต่
พระยังมีเสรีไทยและอา
ทกกับตนมาคอยคุ้มกันอยู่
ลหลวงธำรง ฯ เป็นเวลา
ชัษษะของรัฐบาลหลวง
ตั้งนกกคอกกรณีสวรรคต
แต่สำหรับเสียงของ
มันถึงชนสงฆอมเช่น
งรัฐประหาร" อยู่เสมอ
ชนหัวน กิลกชนหัว
โอวันที ๔ พฤศจิกายน
ลสงครามนั้นเองหาใช่
เพราะรัฐประหารครั้งนี้
ทำต่อหลวงประดิษฐ

โดยตรง ลูกเป็นขนาดใหญ่ที่ระคมยังทำเนียบทำข้างบ้านพักของหลวงประดิษฐมนูธรรม พัง
ในวันนั้น แสดงให้เห็นว่ามุ่งทำร้ายหลวงประดิษฐ์ ฯ ชัด ๆ และดูเหมือนจะมุ่งจับตายมาก
กว่าจับเป็นด้วยซ้ำ เพราะมีตราพระหว่างบุคคลทั้ง ๒ คือหลวงประดิษฐ์ ฯ และจอมพล ป.
ได้ขาดสะบั้นมานานดังกล่าวแล้ว แต่เนื่องจากหลวงประดิษฐ์ ฯ ก็ได้ระแคะระคายกลิ่นไอแห่ง
รัฐประหารครั้งนี้จากหลวงอดุลเดชจรูญมาก่อน หลวงประดิษฐ์ ฯ จึงได้เตรียมพร้อมอยู่เสมอ
พร้อมเหตุการณ์ดังตั้งเขาก็คือเรือจ้างหนึ่งไปอาศัยถ้ำถ้ำพลทหารเรืออยู่พักหนึ่ง แล้วก็ออกนอก
ประเทศหนีไปอาศัยดินแดนมะลายูอยู่พักหนึ่ง ต่อมาได้มีขบถยี่ดงหลวง ก็ยังมีเสียงพูดกัน
ว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ หลบเข้ามาบงกชางามด้วยตนเอง แต่น่าแปลกใจอยู่เหมือนกันว่า เขาได้
แต่งตัวเป็นทหารเรือมียศชั้นพันจ่าเอก คนขนาดรัฐบุรุษอะไรใส่ในจะสถาปนาตัวทั้งที่จ
สถาปนาตัวเองเพียงทหารยศชั้นพันจ่าเท่านั้น ! ต่อจากนั้นเขาก็ได้ออกจากดินแดนมะลายู
อีกครึ่งหนึ่ง คราวนี้หนีไปอาศัยดินแดนคอมมูนิสต์จีนอยู่ วันคืนก็ดีดีมีข้อเสนอแนะมายัง
รัฐบาลไทยเสียสักคราวหนึ่ง เช่นเมื่อมีข่าวรัฐบาลสฤษดิ์จะชุดคอคอดกระแต่ไม่เงิน เขาก็
เขียนจดหมายมาจากปักกิ่งเสนอแนะว่า ให้เอาทองคำเครื่องราชูปโภคที่มีอยู่ในราชพิธีภักดิ์
ออกขายคงได้เงินพอเป็นค่าชุดเป็นต้น ดูเหมือนเขาจะเป็นนักการเมืองคนเดียวที่แม้ตัวจาก
เมืองไทยไปแล้วแต่ก็ยังห่วงอิทธิพลไว้ในเมืองไทยมากมาย แม้เขาจะไม่ได้หาเงินหาทอง
เลี้ยงสมครพรรคพวกเพื่อนนักการเมืองอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเขาได้หาว่าแนวความคิดสังคมน
นิยมไว้นั่นเอง...

๑ เรื่องชุดคอคอดกระนั้นดูเหมือนจะกระทำไม่ได้ยาก เพราะมีในสัญญาสมบูรณฉบับ จะต้องได้
กับความเห็นชอบจากองคภูษ เพื่จะจับนั้นก็เป็นพม่ามลายูและสิงคโปร์ สัญญาสมบูรณฉบับในประวัติสมัย